

Diagnoza problemów
uzależnień i innych
problemów
społecznych na
terenie Miasta
Jarosław

Ogólnopolska Grupa
Szkoleniowa sp. z o.o.
(właściciel marki Krajowy Ośrodek
Kształcenia Administracji)
ul. Rynek 28
31 - 010 Kraków

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	2
1.1. Cele i ogólne założenia badania.....	4
1.2. Problematyka badania	5
2. METODOLOGIA BADANIA.....	9
2.1. Uzasadnienie i wybór techniki badawczej.....	9
2.2. Dobór próby.....	10
2.3. Narzędzia badawcze.....	11
3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW MIASTA JAROSŁAW	12
3.1. Struktura badanej próby.....	13
3.2. Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	16
3.3. Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	24
3.4. Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	26
3.5. Problem przemocowy z perspektywy dorosłych mieszkańców.....	32
3.6. Miasto wobec problemów społecznych – opinia mieszkańców.....	39
5. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY MIASTA JAROSŁAW	42
4.1. Struktura badanej próby.....	43
4.2. Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	44
4.3. Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	51
4.4. Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	54
4.5. Profilaktyka z perspektywy dzieci i młodzieży.....	62
4.6. Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży.....	66
5. BADANIE SPRZEDAWCÓW MIASTA JAROSŁAW	72
5.1. Struktura badanej próby	73
5.2. Problemy społeczne z perspektywy sprzedawców.....	74
6. WNIOSKI I REKOMEDNACJE.....	84

WPROWADZENIE

W literaturze przedmiotu odnaleźć można różnego rodzaju podejścia definicyjne do określenia zjawisk i problemów społecznych czy też kwestii społecznych. Według Colemana i Kerbo problem społeczny to: „*stan, który znacząca liczba ludzi uważa za problem*” [Coleman i Kerbo, 2009]. Podkreślają też inne określenie, które precyzuje, że „*Problem społeczny to stan, który jest istotnych rozmiarów różnicą między ideami społecznymi a ich aktualnym rzeczywistym ukształtowaniem*”. [Coleman i Kerbo, 2009, s. 2]. Z kolei Kornblum, Julian i Smith definiują problem społeczny jako: „*Zachowanie, które odbiega od przyjętych norm i wyłamuje się ze społecznej struktury ze względu na to, że jednostkowe i zbiorowe cele nie zostały osiągnięte, stan o którym znacząca liczba ludzi jest przekonana, że powinien być naprawiony poprzez działanie społeczne*” [Kornblum, Julian i Smith, 2010, s. 541].

W nowej, pochodzącej z 2014 r. wersji klasycznego podręcznika Social Problems Eitzen, Zinn i Smith określili, że problemy społeczne będą:

- (1) społecznie wywołanymi uwarunkowaniami, które skutkują psychicznym i materialnym cierpieniem wybranych kategorii w populacji;
- (2) działaniami i warunkami, które łamią normy i wartości występujące w danym społeczeństwie [Eitzen, Zinn i Smith, 2014, s. 10].

Natomiast **problem społeczny**: w definicji J. Sztumskiego, to: „*zjawisko uznawane za niepożądane, które spotyka się z krytyczną oceną znacznej liczby ludzi, a ponadto wydaje im się ono możliwe do przewyciężenia przez zbiorowe działanie*”¹. W świetle tej definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest **zjawiskiem niepożądanym**;
- **wywołuje krytykę** znacznej liczby ludzi;
- jest zjawiskiem **możliwym do przewyciężenia**;
- można go przewyciężyć przez **zbiorowe działanie**.

¹Sztumski, J. 2005. *Wstęp do metod i technik badań społecznych*. Katowice : „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe.

Badania socjologiczne mogą i powinny w obecnych czasach służyć inwentaryzacji, diagnozie oraz prognozie i jej ewaluacji odnośnie do zjawisk i problemów społecznych w miastach i gminach. Badania powinny być pierwszą fazą procesu diagnozowania zjawisk i problemów społecznych oraz tworzenia wszelkiego rodzaju strategii ich rozwiązywania.

Diagnoza zjawisk i problemów społecznych jest niezbędna z punktu widzenia choćby zespołu planującego budżet miasta, który musi uwzględniać środki nie tylko na rozwiązywanie problemów społecznych, ale i przeciwdziałanie tym problemom. Znajomość zjawisk i problemów społecznych miasta jest podstawą formowania społecznej polityki miejskiej. Praktyka ta jest integralnym elementem działań planistycznych większości miast i gmin.

Mając zdiagnozowane zjawiska i problemy społeczne w mieście, można efektywniej wykorzystywać środki budżetowe i przygotowywać określone działania ograniczające lub zwalczające ich dotkliwe skutki dla społeczności zamieszkującej określony obszar urbanistyczny.

Rola diagnozy jest wysoce praktyczna. Składające się nań opracowania są przede wszystkim narzędziem stanowiącym punkt wyjścia do pracy różnych służb społecznych miast, czy gmin. Przedstawiane w niej materiały winny bowiem pomagać służbom społecznym zarówno w fazie planowania, jak i wdrażania oraz kontrolowania przebiegu programów przeciwdziałania, a także rozwiązywania i ograniczania zasięgu zjawisk i problemów społecznych. Analiza rzeczywistej sytuacji jest punktem wyjścia do jej oceny i opracowania właściwego scenariusza działań.

Diagnoza i monitoring problemów społecznych są niezbędne do tego, aby prowadzić skuteczne i użyteczne działania służące ich rozwiązywaniu. To jest główny cel diagnozowania i monitorowania, ale warto zwrócić uwagę również na szczegółowe cele, które można osiągnąć dzięki ich prowadzeniu. Diagnoza problemów społecznych służy identyfikacji:

- problemów „ukrytych”,
- przyczyn i skutków problemów,
- skali i zakresu problemów oraz grup społecznych, których problemy dotyczą,
- problemów społecznych w danym układzie geograficznym lub administracyjnym (na przykład wieś–miasto czy gmina–powiat),

- działań i zasobów mogących służyć rozwiązywaniu problemów i/lub łagodzeniu ich skutków,
- wskaźników monitorowania problemów i skuteczności działań służących ich rozwiązywaniu.

Przeprowadzenie rzetelnej diagnozy problemów społecznych jest czynnikiem zwiększającym wiarygodność i zaufanie społeczne do proponowanych działań, które służą rozwiązywaniu problemów i instytucji je realizujących.

1.1. Cele i ogólne założenia badania

Poniższa diagnoza problemów uzależnień i innych problemów społecznych realizowana na zlecenie Miasta Jarosław, ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych na terenie miasta. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów uzależnień wśród dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców i sprzedawców,
- zidentyfikowania skali zjawiska przemocy w rodzinie i przemocy rówieśniczej,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu problemów uzależnień,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Graf.1. Schemat działań badawczych.

1.2. Problematyka badawcza

Celem przeprowadzonych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie miasta. Badany obszar dotyczył poniższych kwestii:

Graf 2. Problematyka badawcza:

- **Problem alkoholowy (alkoholizm)** - według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”². Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- **Problem narkotykowy (narkomania)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub

² T. Pilch, *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

powstało uzależnienie od nich".³ W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie miasta.

- **Problem nikotynowy (nikotynizm)** – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie miasta, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców Miasta Jarosław.
- **Zjawisko przemocy w rodzinie** - ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem „przemocy domowej”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005r *„O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”*⁴. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”⁵.

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2019 poz. 852)

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218)

⁵ J. Polanowski, *Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Prawo i praktyka.*, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.

- **Zjawisko przemocy rówieśniczej** - „wszelkie nieprzypadkowe akty godzące w wolność osobistą jednostek lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji”⁶. Coraz powszechniejszym rodzajem agresji rówieśniczej jest dręczenie jednych uczniów przez drugich, które często ma miejsce także w środowisku wirtualnym (cyberprzemoc). Przemoc rówieśnicza może przybierać formę przemocy bezpośredniej oraz pośredniej. Sprawcą przemocy rówieśniczej może być pojedyncza osoba lub grupa.

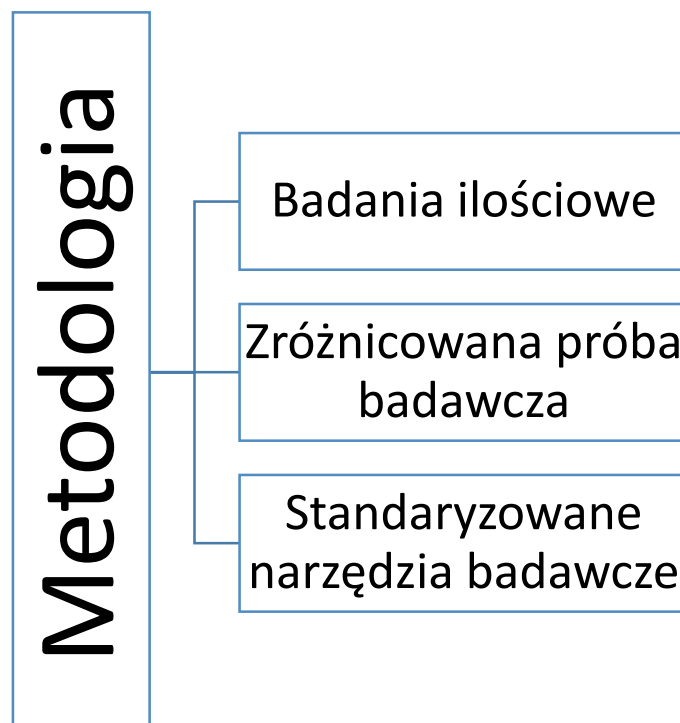
⁶ I. Pospieszyl, *Patologie społeczne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.

METODOLOGIA BADANIA

2.1. Uzasadnienie i wybór techniki badawczej

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród: dorosłych mieszkańców, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz sprzedawców podających napoje alkoholowe i wybory tytoniowe. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

W badaniach zastosowano triangulację technik badawczych. Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

Badania wśród mieszkańców i sprzedawców zostały wykonane dwutorowo zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą metody PAPI (wywiad bezpośredni realizowany przy użyciu papierowej ankiety) oraz CAWI (badanie za pomocą ankiety internetowej). Wykorzystane techniki badawcze opierały się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety oraz umieszczeniu linku odnoszącego się do ankiety internetowej na głównej stronie Urzędu Gminy Jarosław. Uzupełnione przez dorosłych mieszkańców ankiety zostały odesłane w formie elektronicznej.

W przypadku uczniów zastosowano badanie ankietowe za pomocą ankiety internetowej (CAWI). Przed przystąpieniem do ankietowania dzieci i młodzieży szkolnej, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

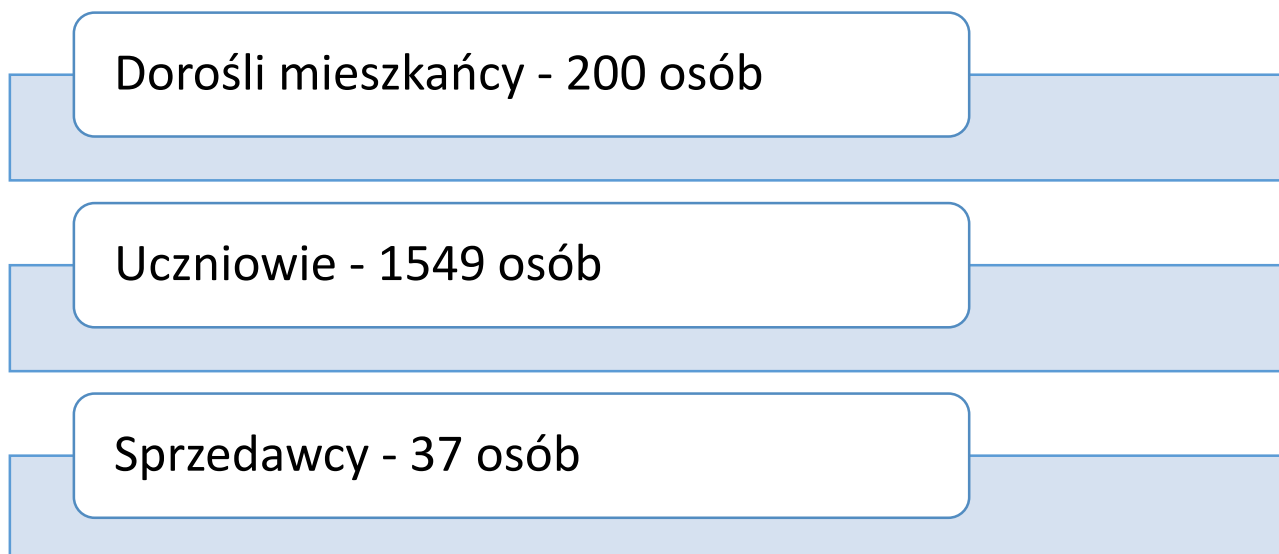
2.2. Dobór próby

Badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, należy kierować się tym, jaki jest cel badań. Zróżnicowany dobór próby umożliwia pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie miasta oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Na potrzeby niniejszej diagnozy zdecydowano się na zastosowanie nieprobabilistycznego doboru próby losowej, ze względu na fakt, iż był on najbardziej odpowiedni do ustalonych celów badawczych.

Badania zostały przeprowadzone w maju w 2021 roku. W badaniu łącznie wzięły udział 1786 osób. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie miasta oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk. Poniższy wykres przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej:

Graf. 3. Schemat próby badawczej:

2.3. Narzędzia badawcze

Kwestionariusz ankiety opracowanej na potrzeby niniejszej diagnozy można podzielić na 3 części.

- 1. Część adresowo-tytułową** - umieszcza się ją na pierwszej stronie ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla respondenta.
- 2. Część merytoryczną** - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące badanych zagadnień.
- 3. Część metryczkową** - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta. Są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania. Informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.

Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 1%).

3. BADANIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Próba składająca się z dorosłych mieszkańców miasta została poproszona o wypełnienia ankiety, w której udzielali odpowiedzi na pytania dotyczące problemów społecznych. W kwestionariuszu znalazły się pytania odnoszące się do kwestii alkoholu, narkotyków, papierosów, zjawiska przemocy oraz działań Miasta Jarosław w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Badanie zostało podzielone na bloki dotyczące następujących problemów:

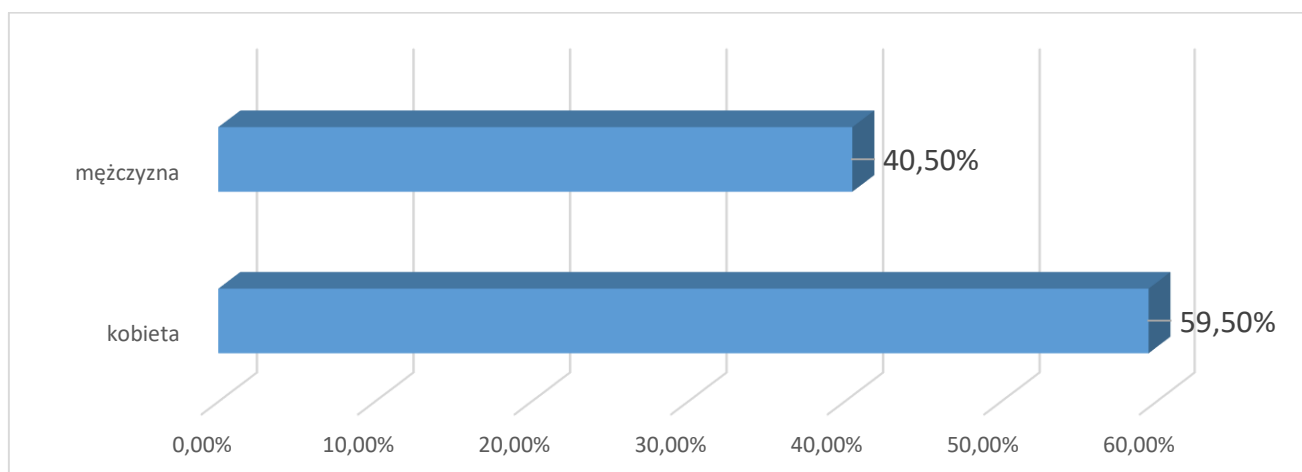
Graf. 3.1 Obszar tematyczny zawarty w kwestionariuszu ankiety dla dorosłych mieszkańców

W sumie respondenci udzielili odpowiedzi na 48 pytań, a do ankiety dołączona została metryczka pozwalająca na ustalenie między innymi: wieku, płci oraz statusu zawodowego respondentów.

3.1. Struktura badanej próby

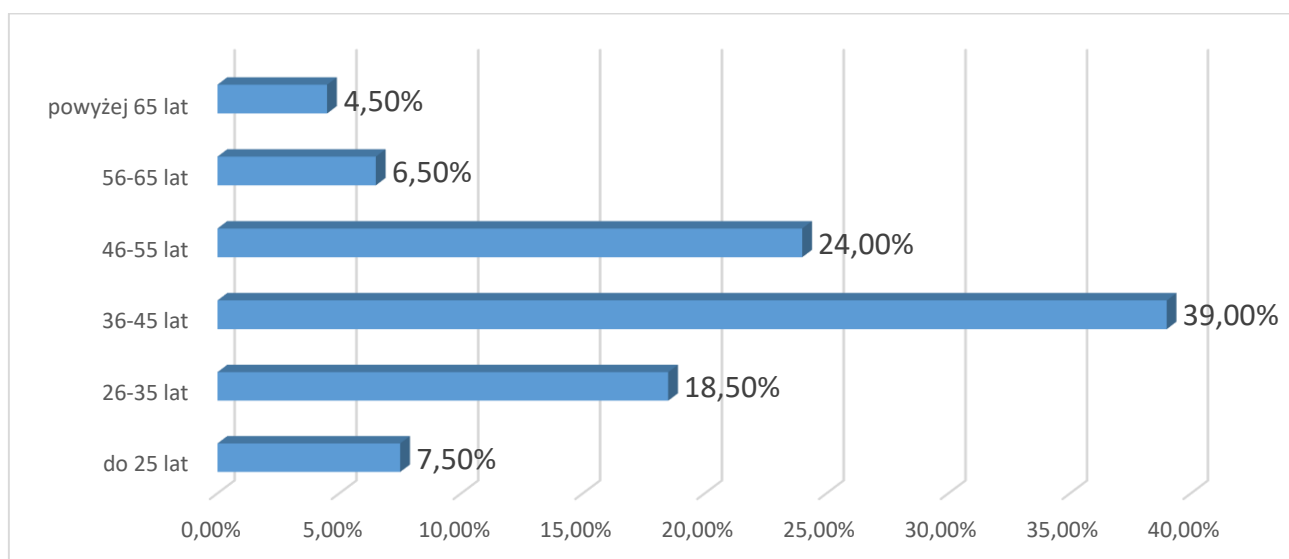
W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Mieście Jarosław wzięło udział 200 dorosłych mieszkańców, w tym 40,50% badanej próby stanowili mężczyźni, zaś 59,50% kobiety.

Wyk. 1. Płeć:

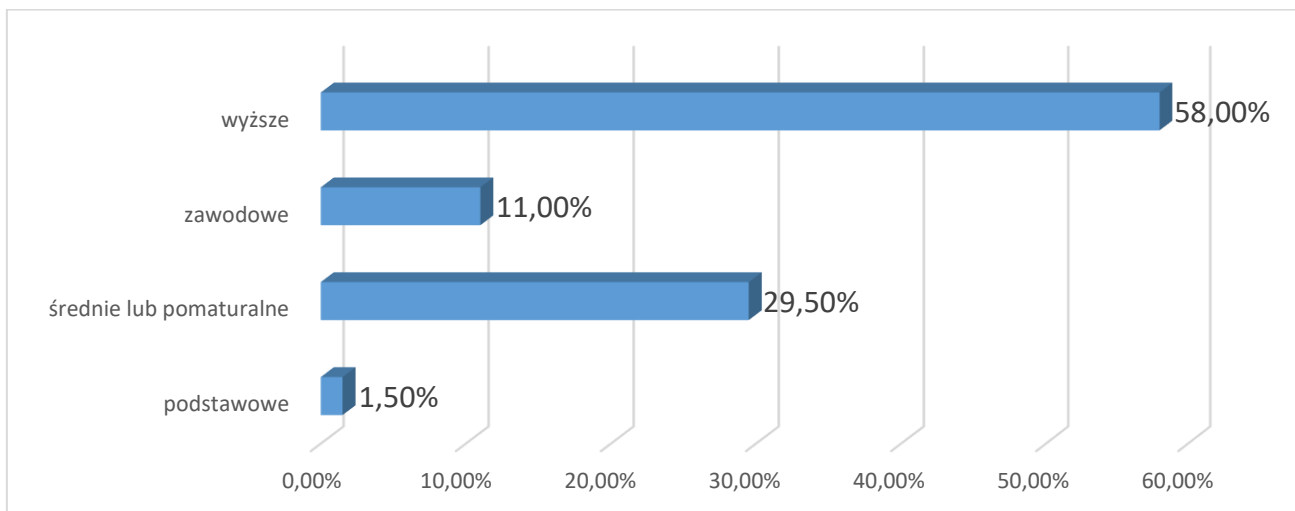
Analizując badaną próbę ze względu na wiek, można dostrzec, iż najliczniejszą grupę badanych stanowiły osoby w wieku 36 – 45 lat (39,00%). Osoby w wieku 46 – 55 lat tworzyły 24,00% badanej społeczności, osoby do 25 roku życia stanowiły 7,50% próby. Respondenci w wieku 26 – 35 lat stanowili 18,50% próby, 6,50% próby to osoby w wieku 56 – 65 lat. Natomiast osoby powyżej 65 roku życia tworzyły 4,50% próby badawczej.

Wyk.2. Wiek:

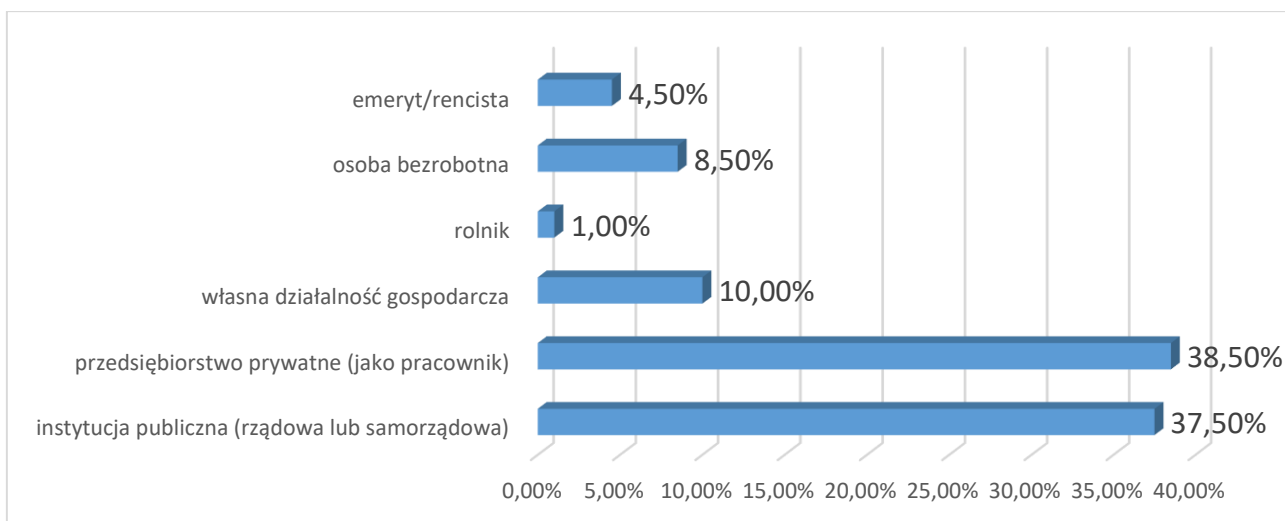
29,50% badanych to osoby z wykształceniem średnim lub pomaturalnym. Wykształcenie wyższe posiadało 58,00% respondentów, wykształcenie zawodowe miało 11,00% osób, a wykształceniem podstawowym legitymowało 1,50% badanej próby.

Wyk. 3. Wykształcenie:

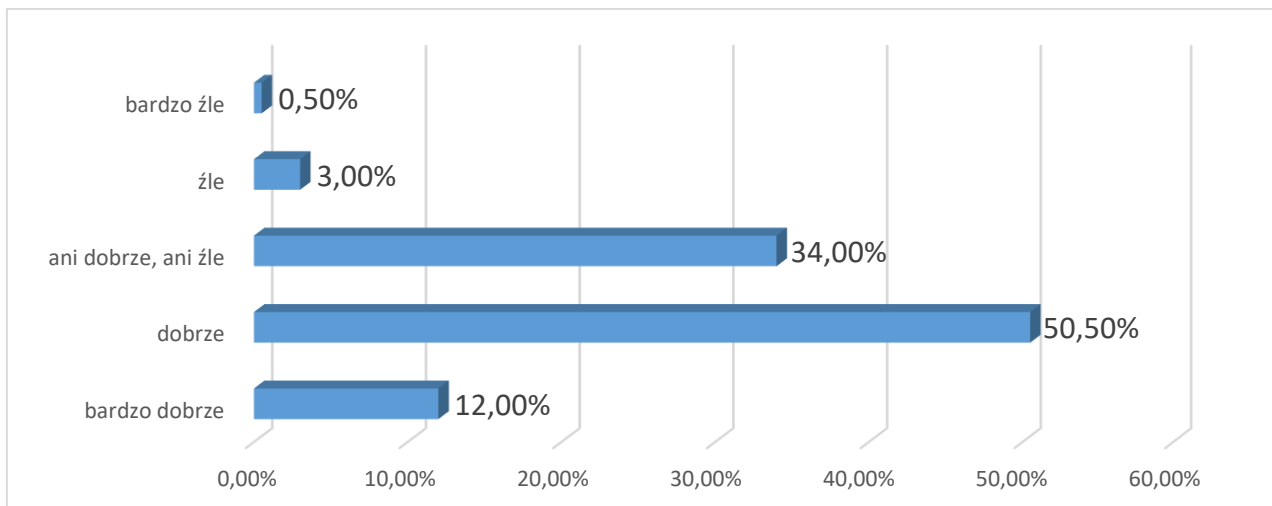
Osoby pracujące w przedsiębiorstwach prywatnych stanowiły 38,50% próby. W instytucjach publicznych (rządowych lub samorządowych) pracuje 37,50% badanych osób. 10,00% badanych prowadzi własną działalność gospodarczą. 1,00% ankietowanych to rolnicy, 4,50% respondentów to emeryci lub renciści, zaś 8,50% ankietowanych mieszkańców to osoby bezrobotne.

Wyk. 4. Miejsce zatrudnienia:

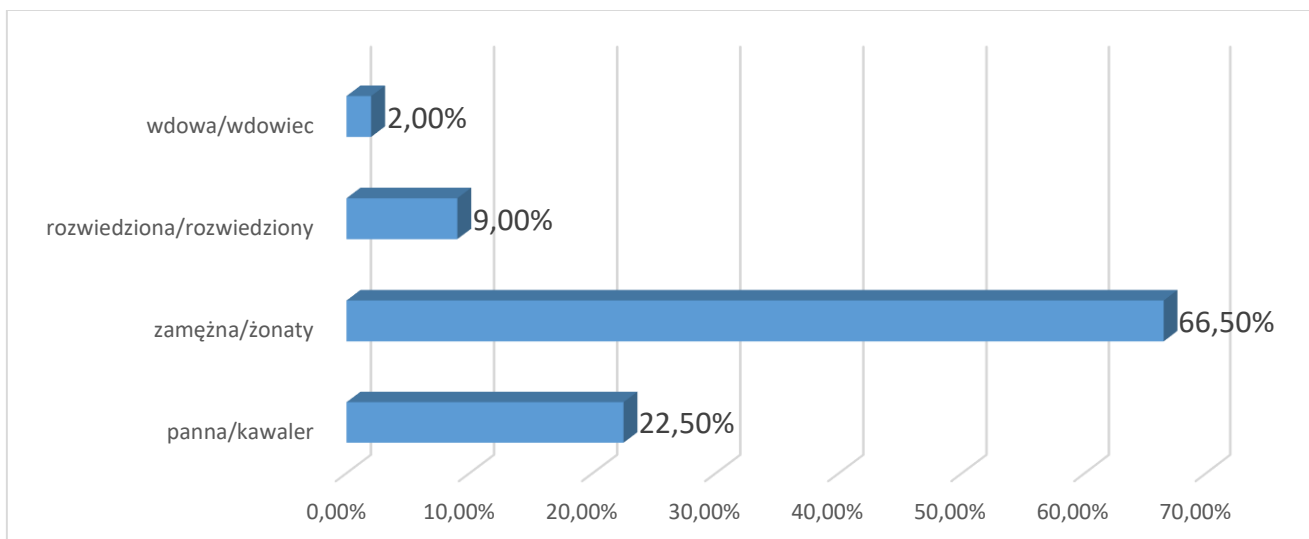
Znaczna część badanych pozytywnie oceniła swoją sytuację materialną – 12,00% osób uważa, że ich sytuacja jest bardzo dobra, zaś 50,50% badanych oceniło ją dobrze. 34,00% ankietowanych neutralnie oceniło swoją sytuację materialną. Natomiast 3,00% badanych przyznało, iż ma złą sytuację materialną, a bardzo złą sytuację materialną posiada 0,50% osób.

Wyk. 5. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Najliczniejszą grupę tworzyły osoby zamężne lub żonate – 66,50%. Osoby stanu wolnego stanowiły 22,50% badanej społeczności. Natomiast 9,00% respondentów to osoby rozwiedzione, zaś kolejne 2,00% osób to wdowiec lub wdowa.

Wyk. 6. Stan cywilny:

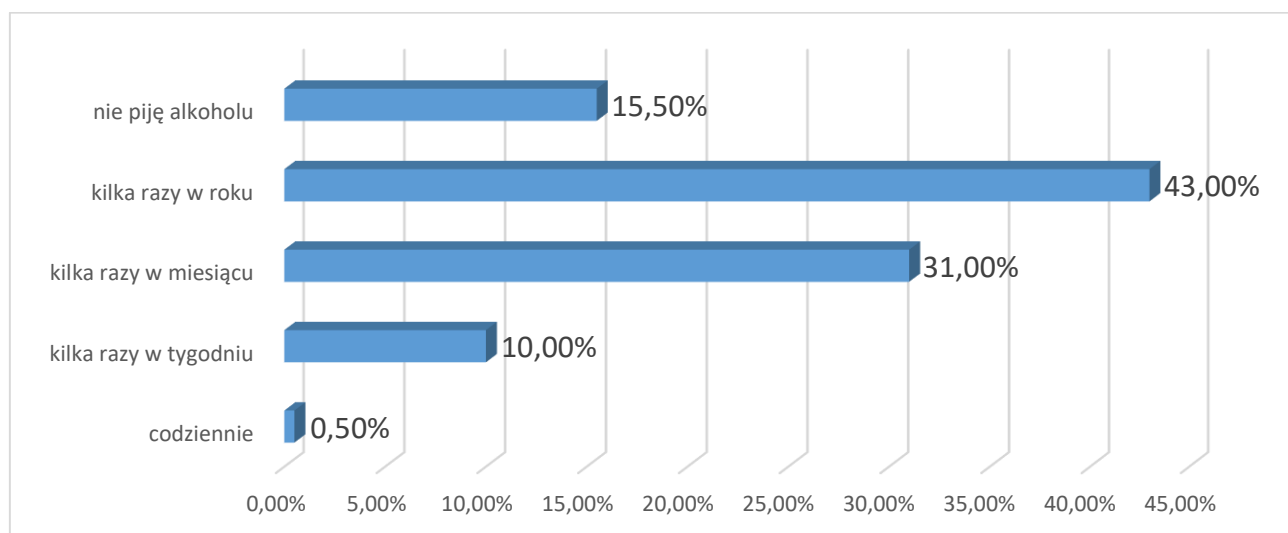

3.2. Problem alkoholowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Pierwszą, omawianą kwestią był problem alkoholowy wśród mieszkańców Miasta Jarosław. Celem tego bloku pytań było oszacowanie skali problemu alkoholowego oraz sprawdzenie wiedzy mieszkańców dotyczącej konsekwencji spożywania alkoholu.

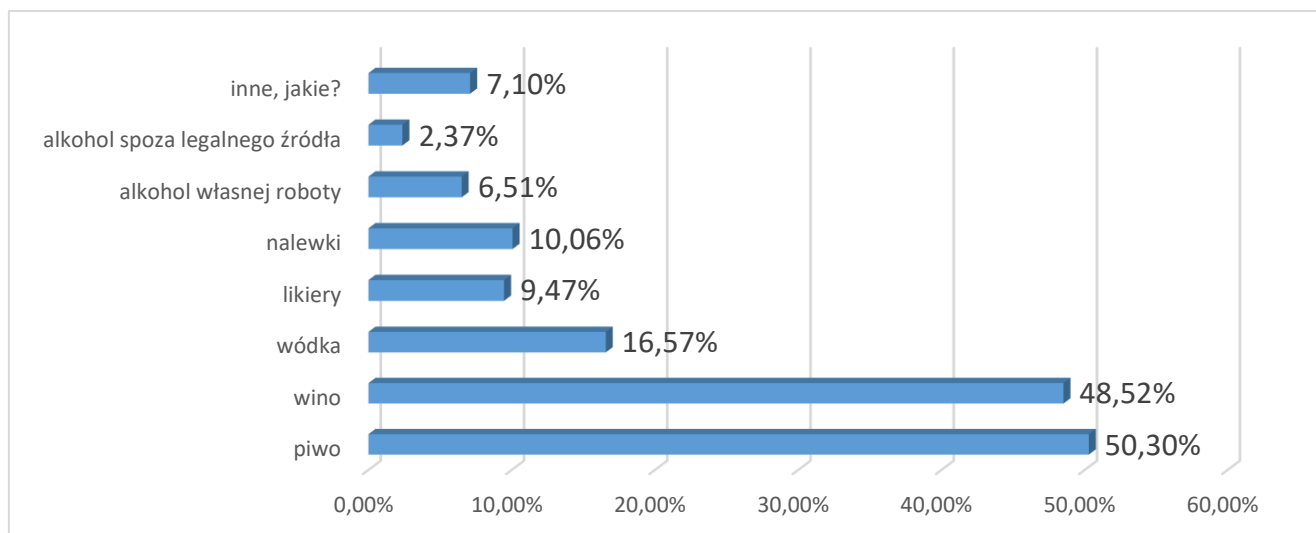
Na początek mieszkańców zapytano jak często zdarza im się spożywać alkohol. 15,50% badanych nie pije w ogóle alkoholu. Kilka razy w roku zdarza się to 43,00% respondentów. Kolejne 31,00% osób sięga po alkohol kilka razy w miesiącu, a 10,00% kilka razy w tygodniu. Natomiast 0,50% ankietowanych sięga po alkohol codziennie.

Wyk. 7. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Osoby, które sięgają po alkohol, najczęściej spożywają: piwo (50,30%), wino (48,52%), wódkę (16,57%), nalewki (10,06%), likiery (9,47%), alkohol własnej roboty (6,51%), 2,37% badanych spożywa alkohol spoza legalnego źródła. 7,10% osób pije inne alkohole, nie wskazując, o jakie konkretne alkohole chodzi.

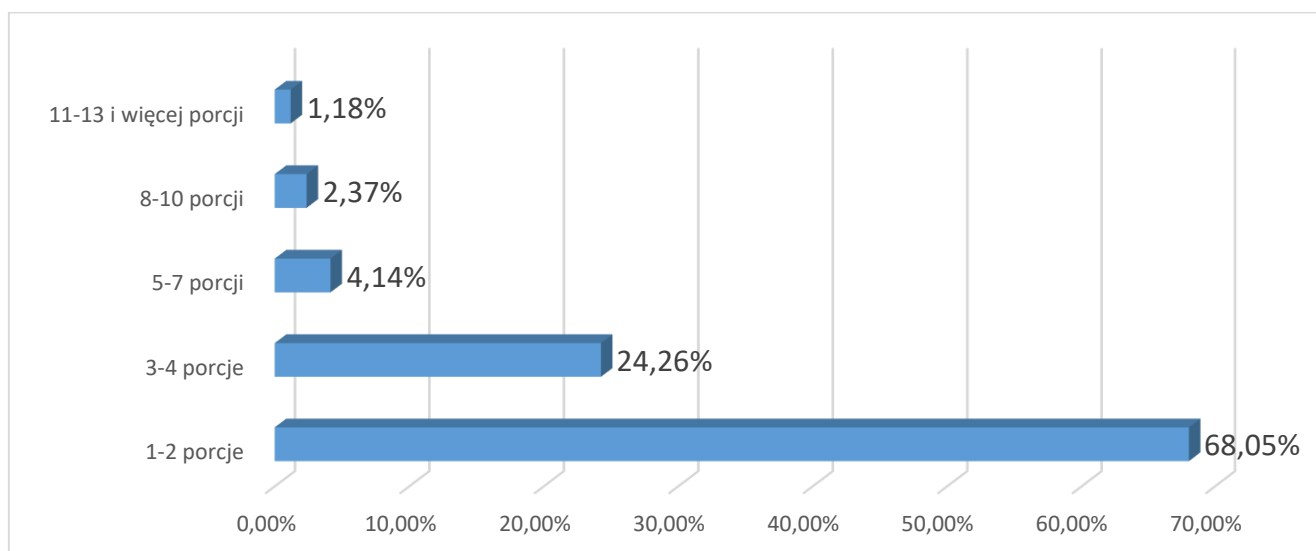
Wyk. 8. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

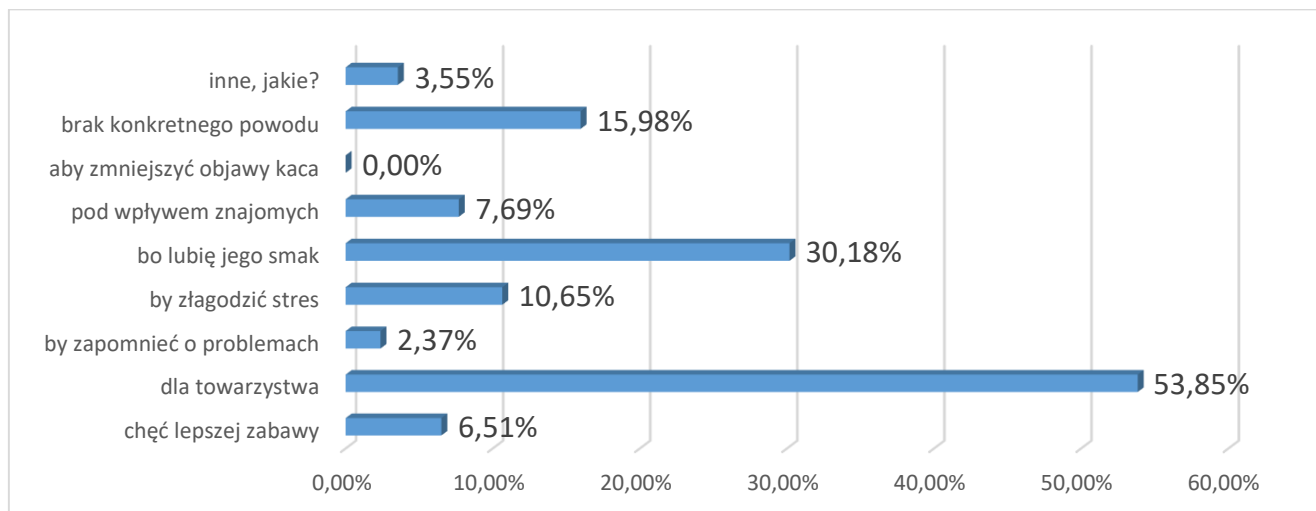
Z punktu widzenia niniejszej diagnozy społecznej istotne wydaje się nie tylko jak często mieszkańcy sięgają po alkohol, ale także ile alkoholu wypijają jednorazowo. Co ważne, większość respondentów, jednorazowo wypija od 1 do 2 porcji alkoholu (68,05%). Natomiast 24,26% osób wypija 3 - 4 porcje, 4,14% osób wypija 5 - 7 porcji, 2,37% od 8 do 10 porcji. Natomiast 1,18% ankietowanych wypija jednorazowo 11 – 13 i więcej porcji alkoholu.

Wyk. 9. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije?

Towarzystwo to główny powód sięgania po alkohol przez mieszkańców miasta – taką odpowiedź wskazało 53,85% badanych. W dalszej kolejności wymieniano następujące powody: preferencje smakowe (30,18%), brak konkretnego powodu (15,98%), próba złagodzenia stresu (10,65%), wpływ znajomych (7,69%), chęć lepszej zabawy (6,51%), próba zapomnienia o problemach (2,37%) oraz z innych powodów (3,55%), wśród których wymieniano między innymi spotkania oraz jako dodatek do posiłków.

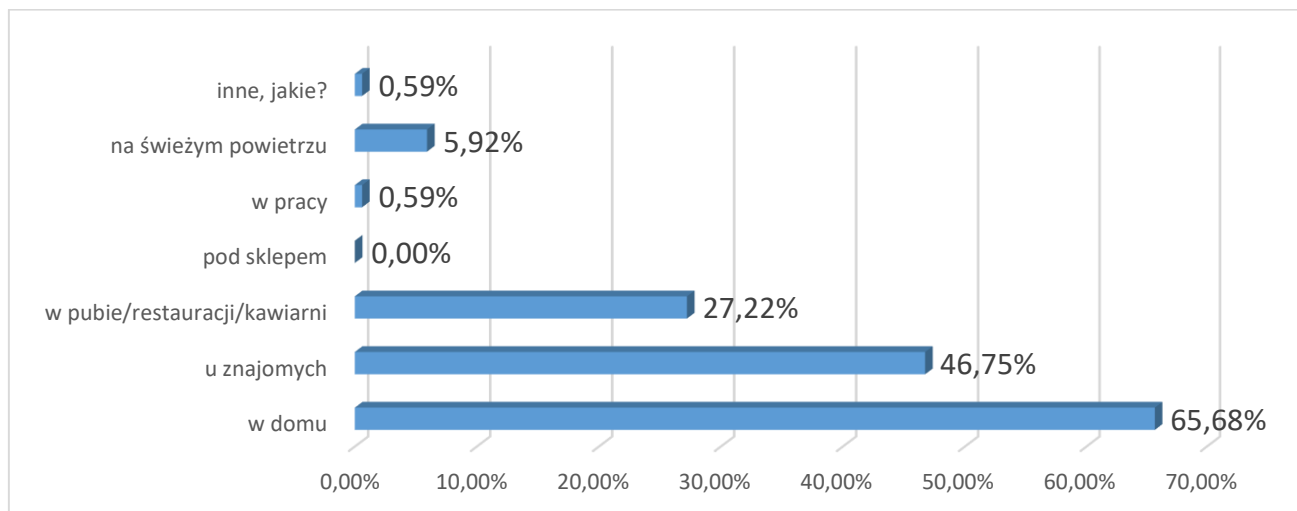
Wyk. 10. Z jakich powodów sięga Pan/i po alkohol?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy spożywają alkohol głównie w domu (65,68%) oraz u znajomych (46,75%). W pubach/restauracjach lub kawiarniach alkohol spożywa 27,22% osób, na świeżym powietrzu pije 5,92% badanych, a w pracy – 0,59%.

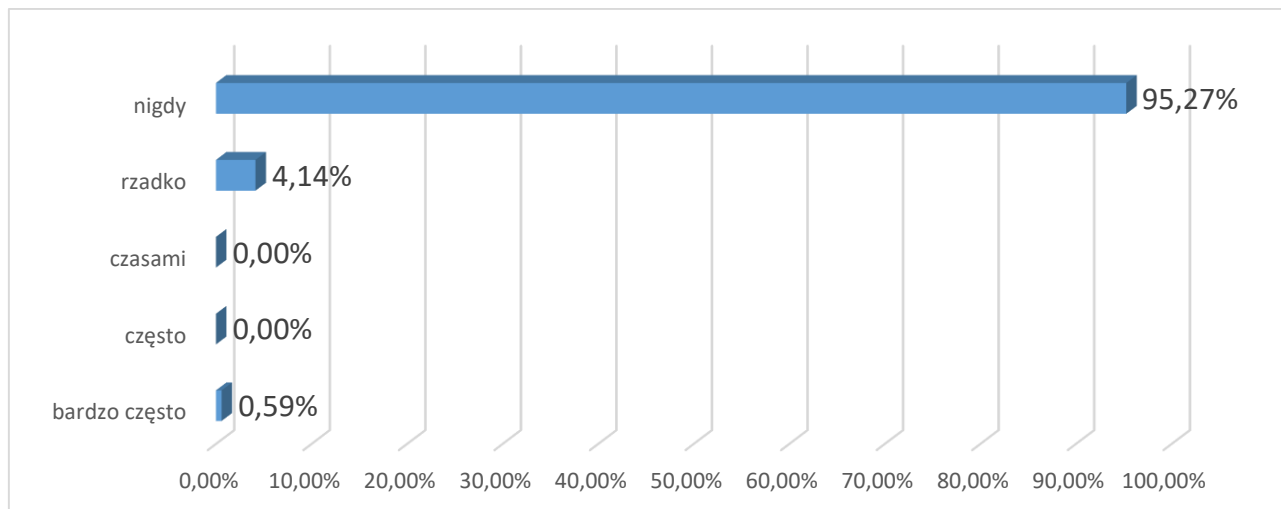
Wyk. 11. Gdzie najczęściej spożywa Pan/i alkohol?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

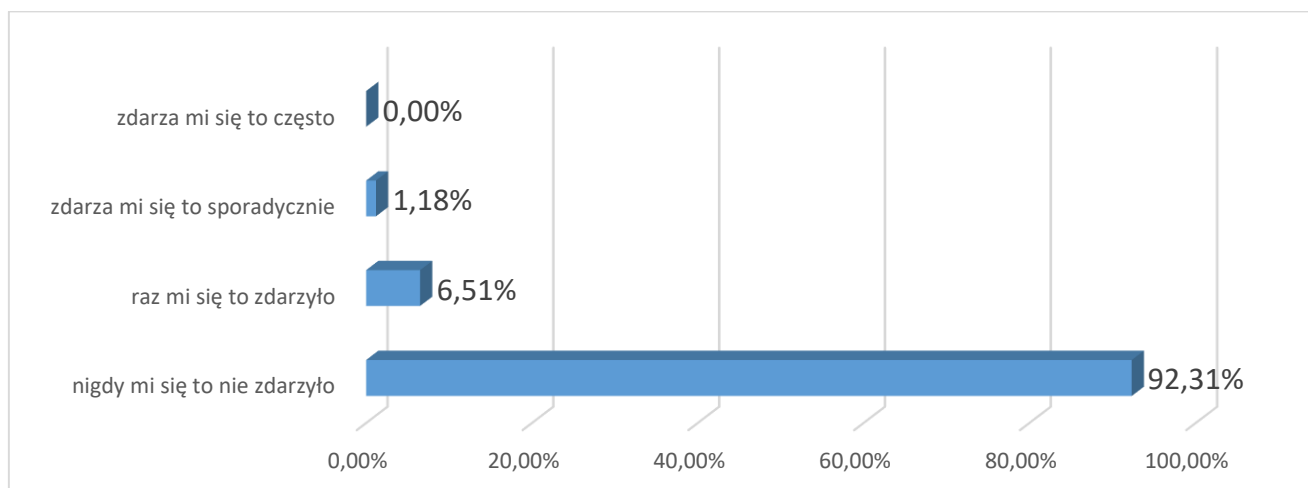
95,27% badanych nigdy nie wykonywała swoich obowiązków zawodowych znajdując się pod wpływem alkoholu. Natomiast 4,14% osób zdarzało się to rzadko, a 0,59% ankietowanych robi to bardzo często. Dane te powinny być sygnałem dla pracodawców - powinni baczniej się przyglądać swoim pracownikom i kontrolować ich trzeźwość.

Wyk. 12. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

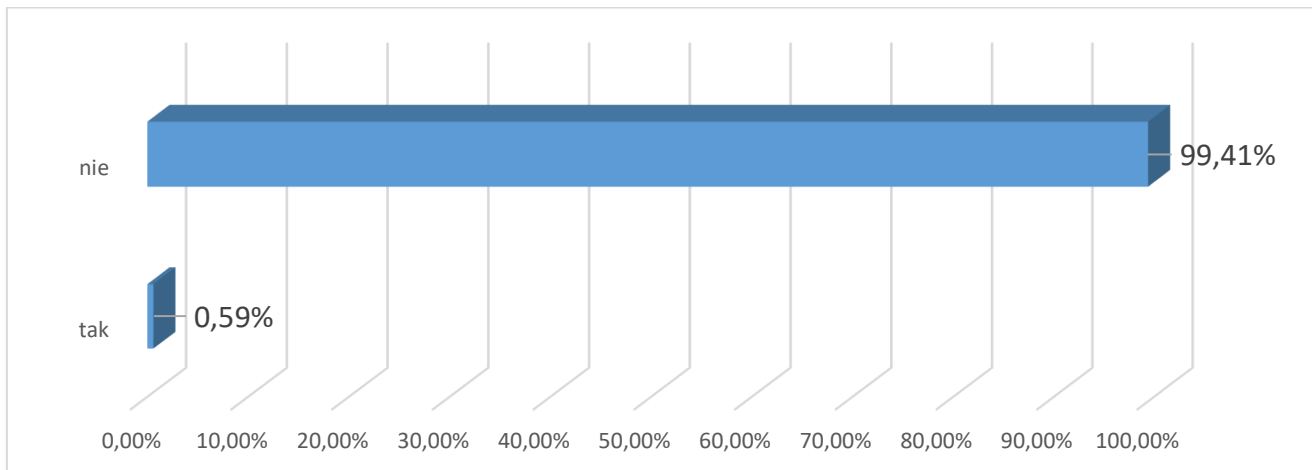
7,69% ankietowanych zdarzyło się prowadzić pojazd znajdując się pod wpływem alkoholu, w tym 6,51% osób przytrafiło się to raz, a 1,18% badanych robi to sporadycznie. Dane te pokazują, iż problem pijanych kierowców jest obecny na terenie Miasta Jarosław, jednak jego skala nie przybiera znacznych rozmiarów.

Wyk. 13. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

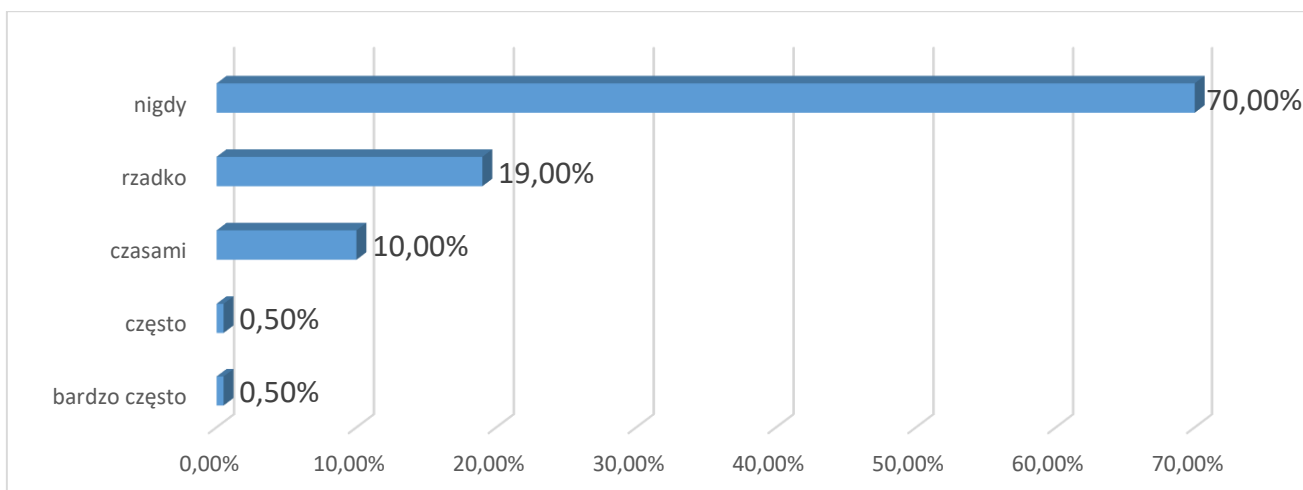
Dodatkowo 0,59% ankietowanych przyznało, że zostali kiedykolwiek zatrzymani za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości.

Wyk. 14. Czy był Pan/i kiedykolwiek zatrzymany za prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości?

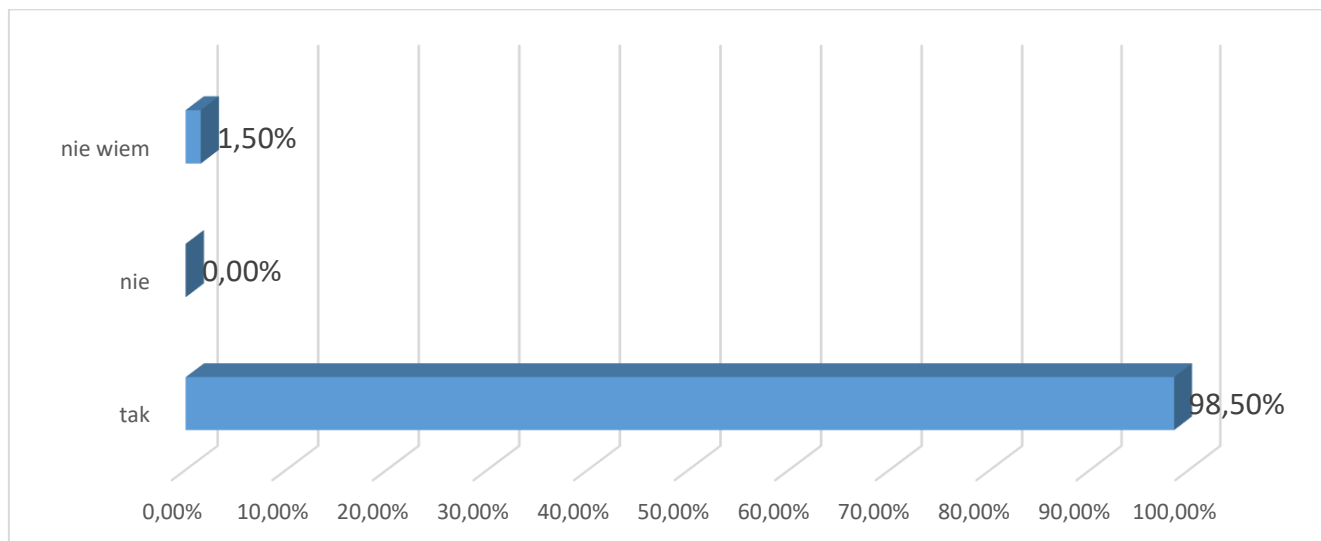
Warto zwrócić uwagę, iż 19,00% respondentów przyznało, że widuje sytuację prowadzenia pojazdu w stanie nietrzeźwości jednak rzadko. 10,00% osób widuje taką sytuację czasami, 0,50% widuje ją często, a kolejne 0,50% osób bardzo często. 70,00% badanych nigdy nie było świadkiem takiej sytuacji. Świadczyć to może o występowaniu zjawiska prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu na terenie Miasta Jarosław.

Wyk. 15. Czy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

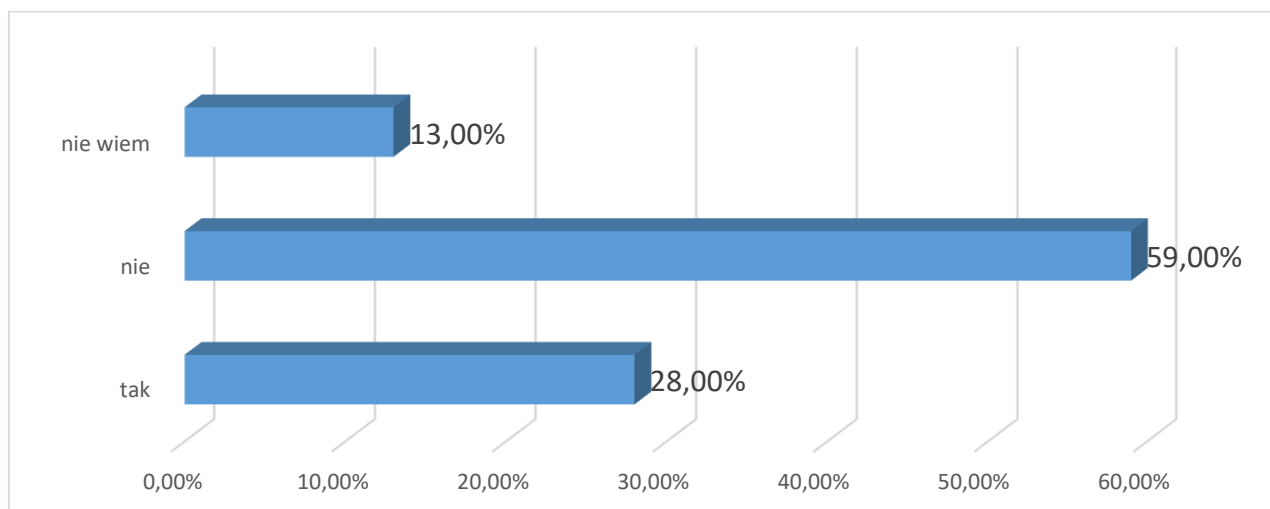
Spożywanie alkoholu przez kobiety w ciąży to kolejny istotny problem. Na uwagę zasługuje fakt, iż większość respondentów uważa, że takie zachowanie ma wpływ na rozwój dziecka (98,50%). Istotne jest również to, iż żaden z ankietowanych nie sądzi, iż alkohol nie ma wpływu na rozwój dziecka. Kolejne 1,50% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Dane te pokazują, iż mieszkańcy posiadają wiedzę dotyczącą szkodliwości spożywania alkoholu w czasie ciąży.

Wyk. 16. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

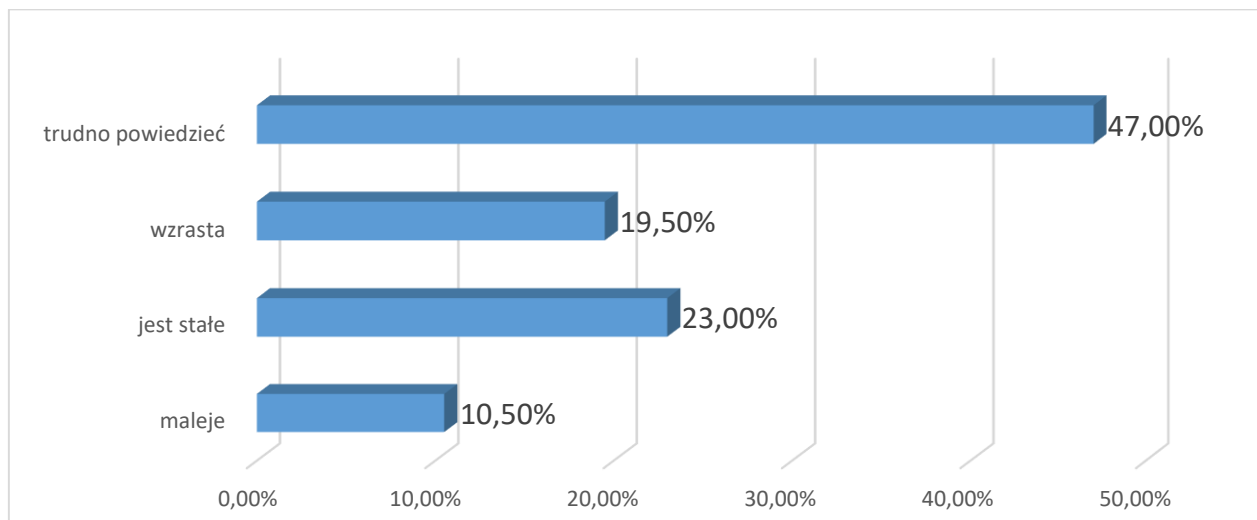
Niepokój budzi jednak fakt, iż 28,00% badanych mieszkańców widziało na terenie miasta kobiety w ciąży spożywające alkohol. 59,00% osób przyznało, iż nigdy nie widziało takiej sytuacji, a 13,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 17. Czy widział/a Pan/i kobiety w ciąży spożywające alkohol na terenie Pana/i miejscowości?

Analizując spożycie alkoholu na przestrzeni ostatnich kilku lat, można zauważyć, iż większość respondentów sądzi, iż obecnie pije się tyle samo co dawniej – takiej odpowiedzi udzieliło 23,00% osób. Zdaniem 19,50% badanych obecnie pije się więcej niż kiedyś, zaś kolejne 10,50% osób uważa, że aktualnie pije się mniej niż kiedyś. 47,00% osobom trudno było ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Mieście Jarosław wzrasta, maleje czy jest stałe.

Wyk. 18. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości.

Celem sprawdzenia wiedzy mieszkańców dotyczącej konsekwencji spożywania alkoholu, poproszono ich o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, mieszkańcy w większości posiadają wiedzę dotyczącą alkoholu.

94,00% mieszkańców uważa, że **przychodzenie do pracy na kacu jest zachowaniem nieodpowiednim**, 0,50% osób nie zgodziło się z tą opinią. Natomiast 5,50% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

76,00% osób sądzi, iż **alkohol w piwie jest tak samo szkodliwy jak ten w wódce**, zaś z tą opinią nie zgodziło się 4,50% osób - twierdzą oni, iż alkohol w piwie jest mniej szkodliwy niż ten w wódce. 19,50% osób wskazało, iż nie potrafią ustosunkować się do tego stwierdzenia.

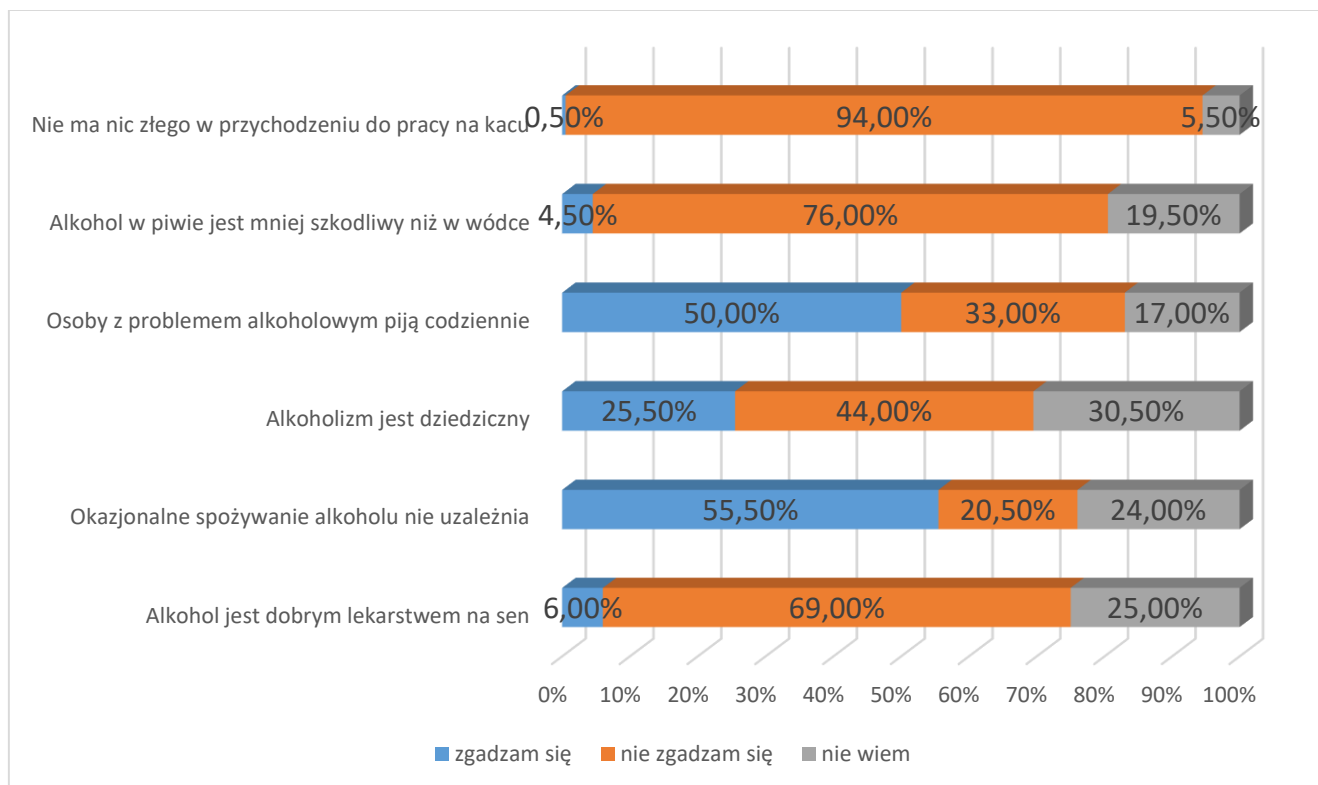
Ze stwierdzeniem „**Osoby z problemem alkoholowym piją codziennie**” zgodziło się 50,00% ankietowanych, zaś 33,00% nie zgodziło się z tą opinią. 17,00% osób wskazało odpowiedź „nie wiem”.

25,50% ankietowanych uważa natomiast, iż **alkoholizm jest dziedziczny**, a 44,00% osób nie zgadza się z tym. Do tego stwierdzenia nie potrafiło odnieść się 30,50% osób.

Według 55,50% mieszkańców **okazjonalne spożywanie alkoholu nie uzależnia**. Z tym stwierdzeniem nie zgodziło się 20,50% osób, a 24,00% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

6,00% badanych uważa, że **alkohol jest dobrym lekarstwem na sen**, 69,00% osób nie zgadza się z tą opinią, a 25,00% wskazało odpowiedź „nie wiem”.

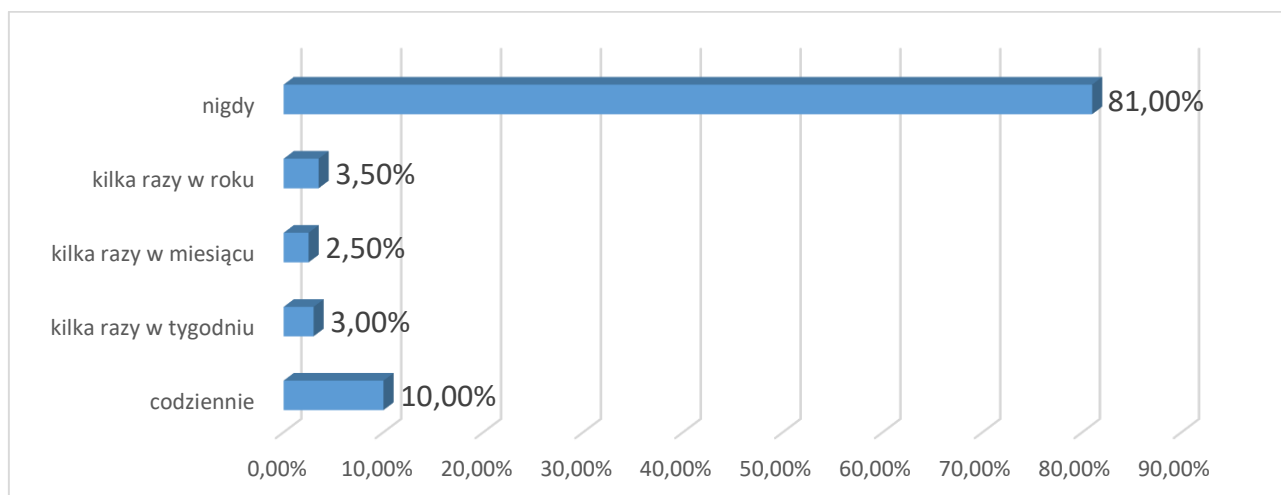
Wyk. 19. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

3.3. Problem nikotynowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

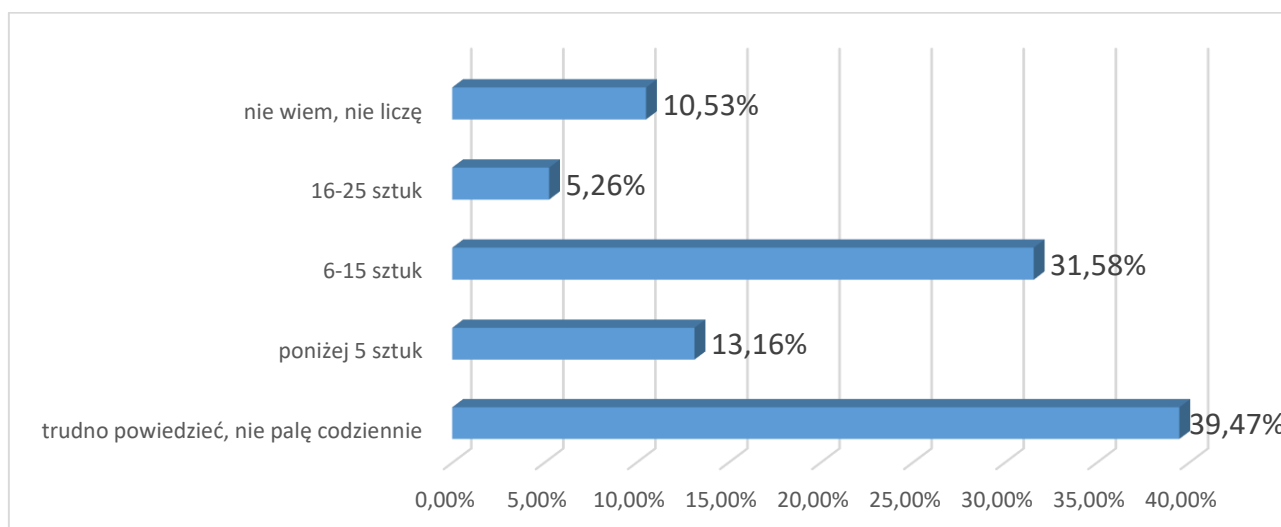
Niniejszy rozdział ma na celu oszacowanie skali uzależnień od nikotyny wśród mieszkańców Miasta Jarosław. Z zebranego materiału badawczego wynika, iż 19,00% mieszkańców pali papierosy. Wśród nich 3,50% osób pali kilka razy w roku, kolejne 2,50% pali raz w miesiącu, 3,00% badanych sięga po papierosy kilka razy w tygodniu, zaś 10,00% osób pali codziennie.

Wyk. 20. Jak często pali Pan/i papierosy?

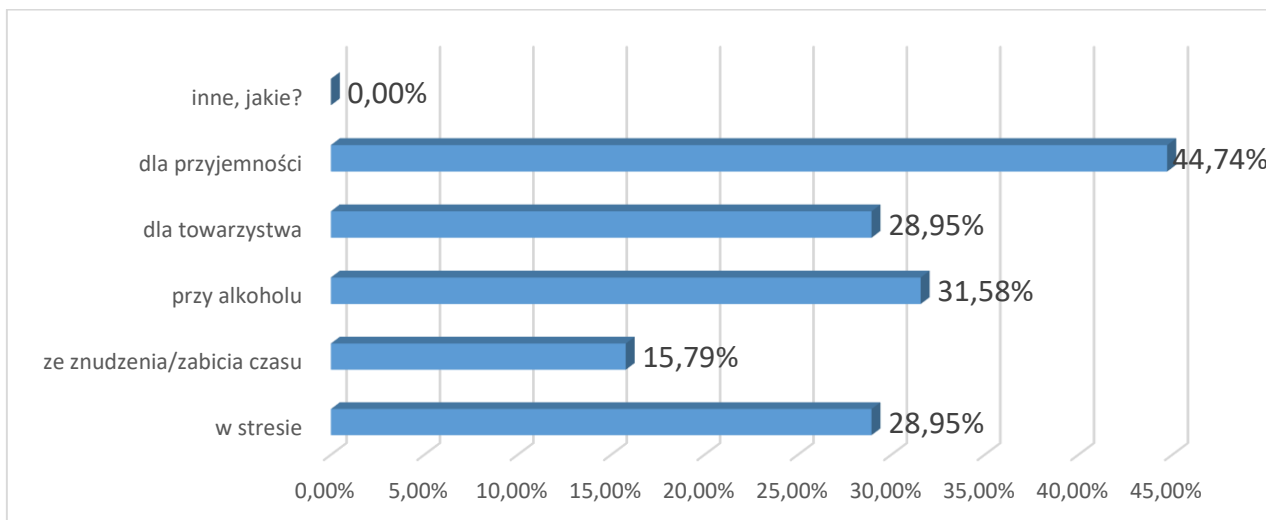
39,47% ankietowanych, którzy palą papierosy, przyznało, iż nie palą ich codziennie. 13,16% osób wypala dziennie mniej niż 5 papierosów, 31,58% pali od 6 do 15 papierosów, 5,26% wypala od 16 do 25 papierosów dziennie. Kolejne 10,53% badanych nie wie ile pali, ponieważ tego nie liczy.

Wyk. 21. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Respondenci najczęściej sięgają po papierosa dla przyjemności (44,74%) oraz przy alkoholu (31,58%), w stresie (28,95%), dla towarzystwa (28,95%) oraz ze znużenia i dla zabicia czasu (15,79%).

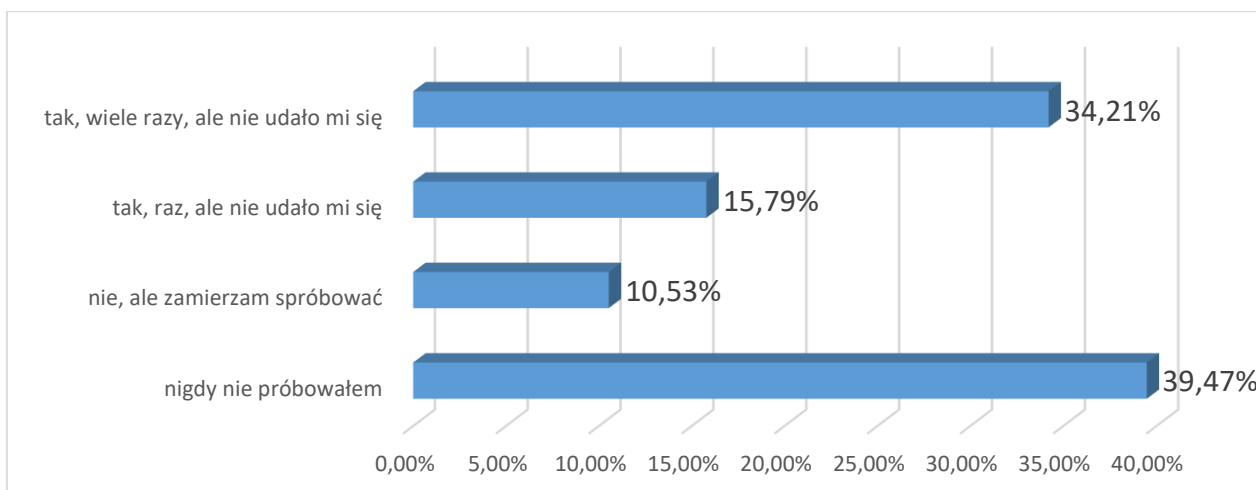
Wyk. 22. Kiedy najczęściej sięga Pan/i po papierosa?

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

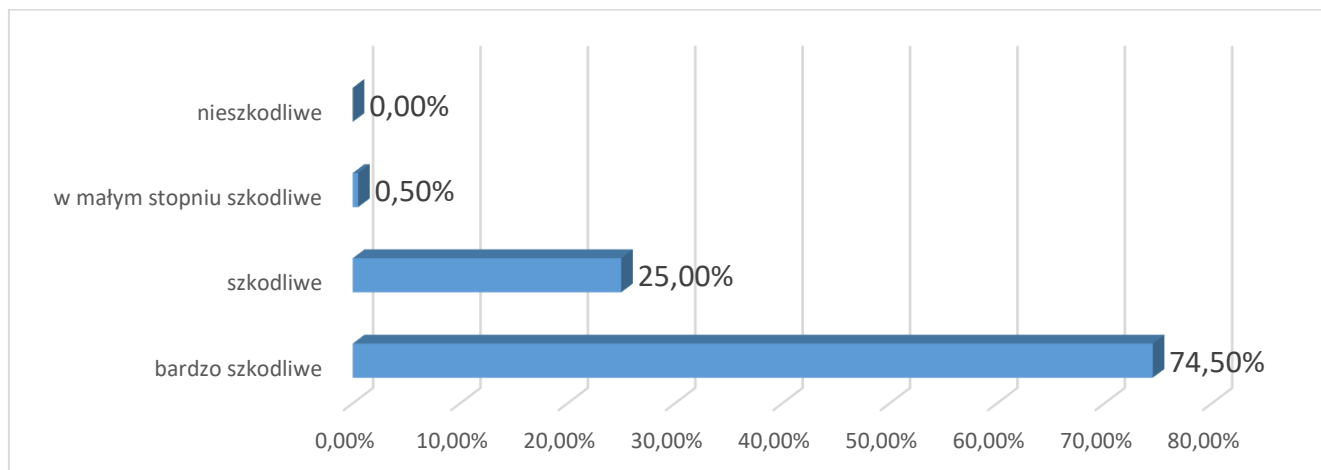
39,47% respondentów przyznało, iż nigdy nie próbowało rzucić palenia. 10,53% respondentów nie próbowało, ale zamierza to zrobić, zaś kolejne 15,79% ankietowanych próbowało raz, ale im się nie udało oraz 34,21% próbowało wiele razy, ale nieskutecznie.

Wyk. 23. Czy próbował Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

Pomimo, iż mieszkańcy w 39,47% nie podejmują próby rzucenia palenia, to jednak większość osób zdaje sobie sprawę, że palenie papierosów jest bardzo szkodliwe (74,50%) oraz szkodliwe (25,00%). Jedynie 0,50% osób sądzi, iż jest ono w małym stopniu szkodliwe.

Wyk. 24. Jak ocenia Pan/i szkodliwość palenia papierosów dla zdrowia?

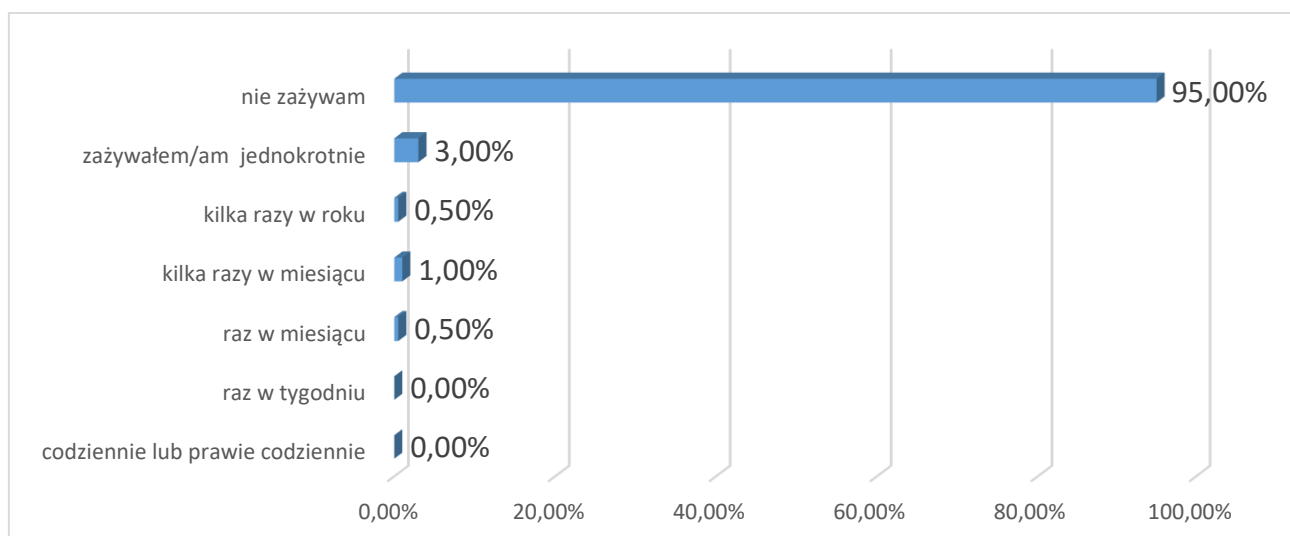

3.4. Problem narkotykowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Kolejnym analizowanym problemem, był problem uzależnień od substancji psychoaktywnych. Jego celem było oszacowanie skali problemu, sprawdzenie wiedzy mieszkańców na temat narkotyków i dopalaczy oraz sprawdzenie dostępności tych substancji w mieście.

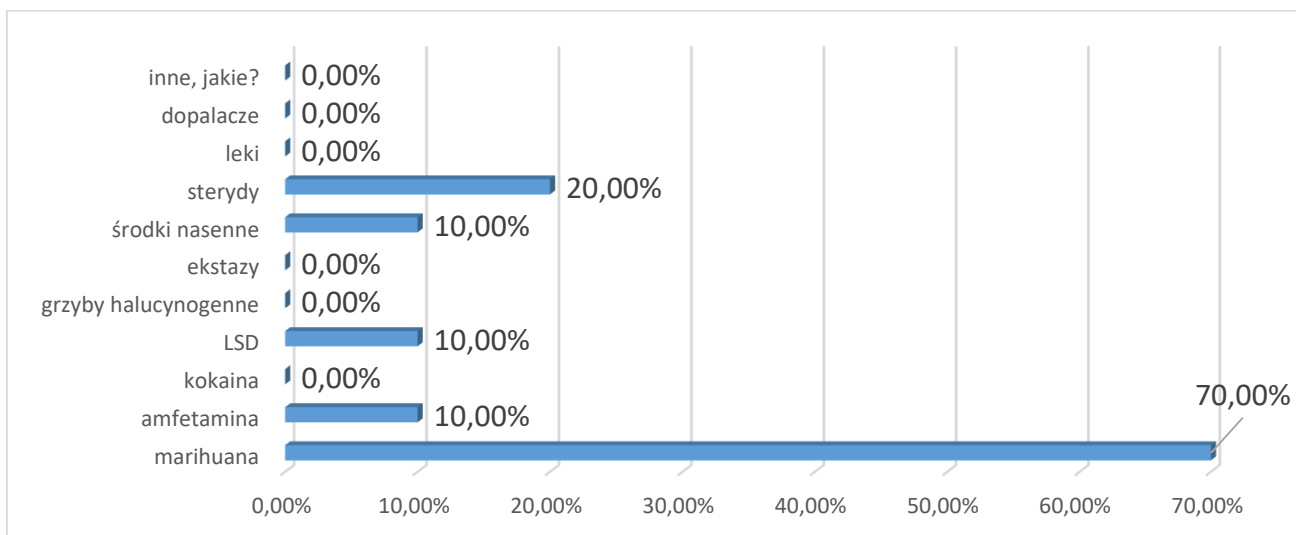
5,00% respondentów przyznało, że sięgali kiedykolwiek po narkotyki. W tym 3,00% osób zażywało je jednokrotnie, 0,50% osób kilka razy w roku, 1,00% kilka razy w miesiącu, a kolejny 0,50% ankietowanych sięga raz w miesiącu.

Wyk. 25. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze)?

Mieszkańcy, którzy mieli kontakt z narkotykami przyznali, iż zażywali marihuanę (70,00%), sterydy (20,00%), środki nasenne (10,00%), LSD (10,00%) oraz amfetaminę (10,00%).

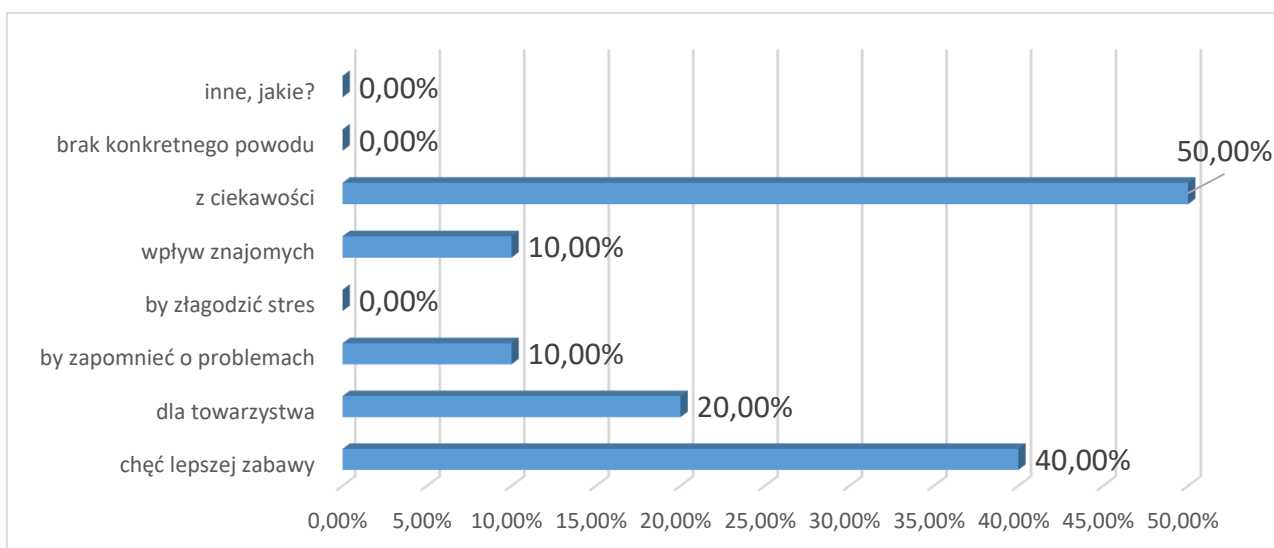
Wyk. 26. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Głównymi powodami sięgania po substancje psychoaktywne przez dorosłych mieszkańców była: ciekawość (50,00%), chęć lepszej zabawy (40,00%), towarzystwo (20,00%), wpływ znajomych (10,00%) oraz chęć zapomnienia o problemach (10,00%).

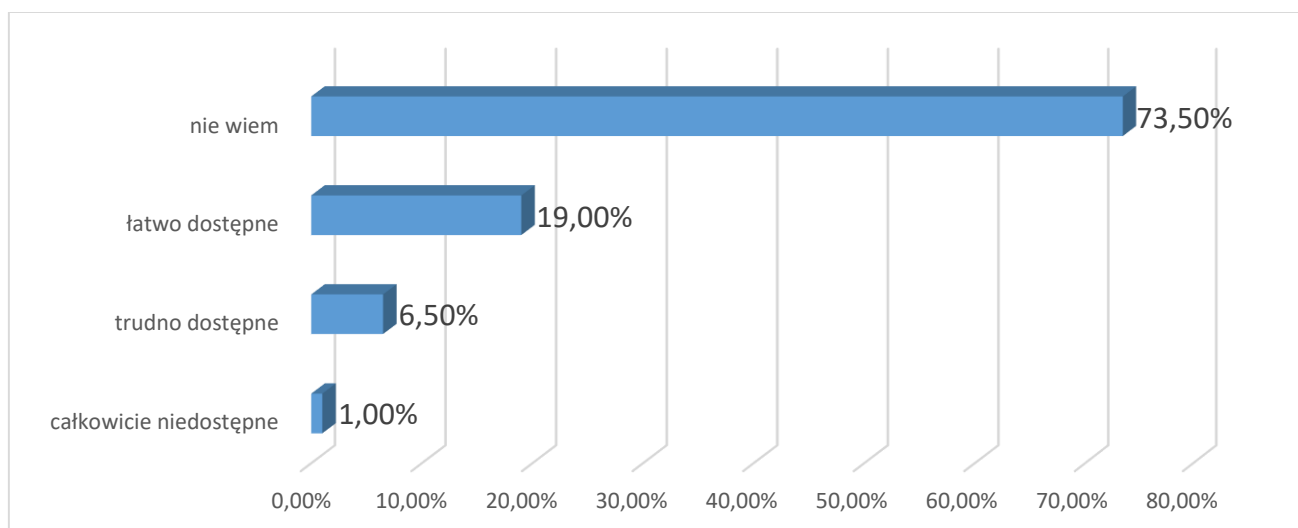
Wyk. 27. Z jakich powodów sięgnął/ęła Pan/i po wyżej wymienione substancje psychoaktywne?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

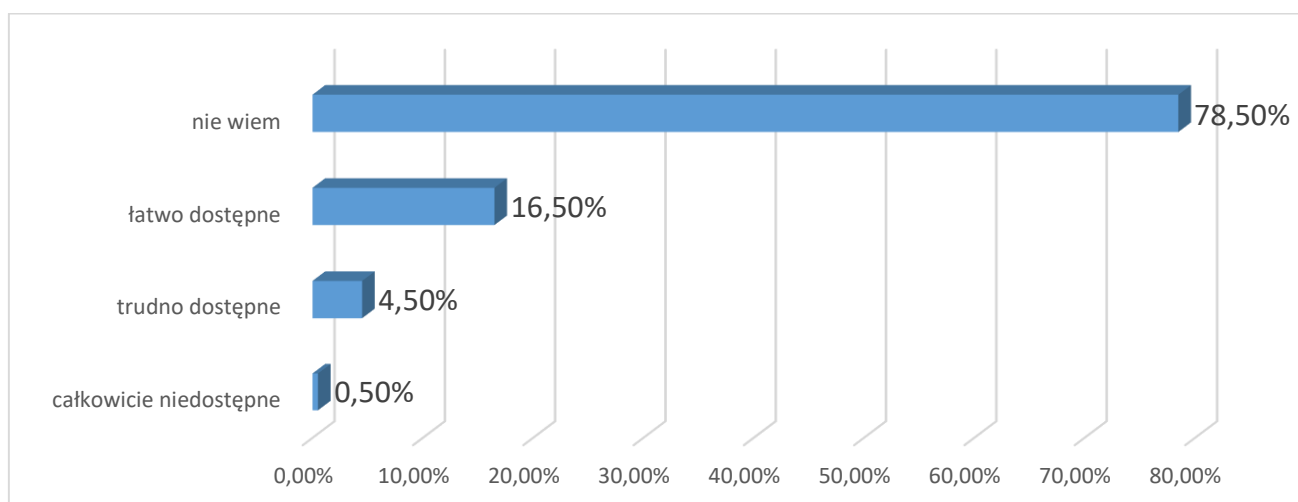
Następnie ankietowanych poproszono o ocenę możliwości pozyskania narkotyków w Mieście Jarosław. 73,50% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. 6,50% osób uważa, że są one trudno dostępne, a zdaniem 1,00% badanych substancje te są całkowicie niedostępne. Z tą opinią nie zgodziło się 19,00% respondentów – uważają oni, że narkotyki są łatwo dostępne w ich mieście.

Wyk. 28. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania narkotyków na terenie Pana/i miejscowości?

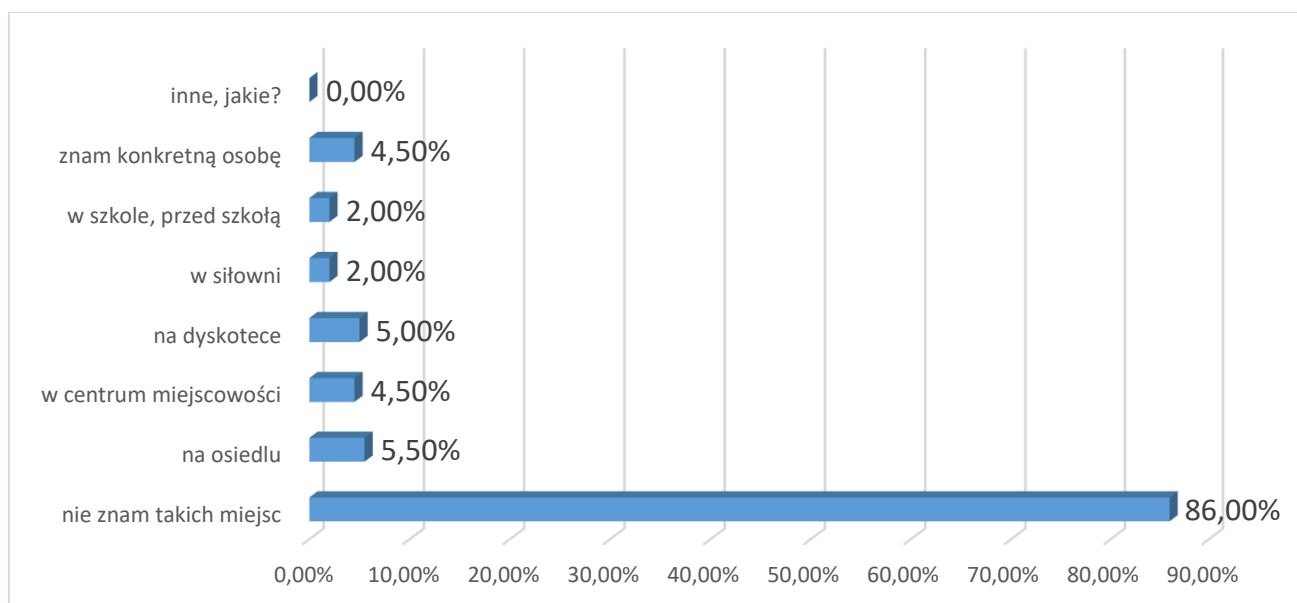
W przypadku możliwości pozyskania dopalaczy, również większość osób nie potrafiła ocenić ich dostępności (78,50%). Zdaniem 16,50% osób, dopalacze są łatwo dostępne w ich mieście. 4,50% badanych uważa, że substancje te są trudno dostępne, a dla 0,50% osób są one całkowicie niedostępne.

Wyk. 29. Jak ocenia Pan/i możliwość pozyskania dopalaczy na terenie Pana/i miejscowości?

Zdecydowana większość ankietowanych (86,00%) nie potrafiła wskazać miejsc w Mieście Jarosław, w których można kupić substancje psychoaktywne. Pozostałe osoby wskazywały, że znają konkretne osoby sprzedające narkotyki lub dopalacze (4,50%) oraz, iż można je dostać: na osiedlu (5,50%), na dyskotecie (5,00%), w centrum miejscowości (4,50%), w okolicach szkoły (2,00%) oraz na siłowni (2,00%).

Wyk. 30. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można zakupić narkotyki lub dopalacze?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Dodatkowo mieszkańców poproszono o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń.

98,50% ankietowanych mieszkańców uważa, że nie należy przychodzić do pracy pod wpływem narkotyków lub dopalaczy. 1,50% mieszkańców nie potrafił udzielić odpowiedzi na to pytanie.

5,00% badanych twierdzi, iż posiadanie narkotyków nie powinno być karalne, zaś 84,50% osób uważa, że należy karać za posiadanie narkotyków. 10,50% osób wskazało odpowiedź „nie wiem”.

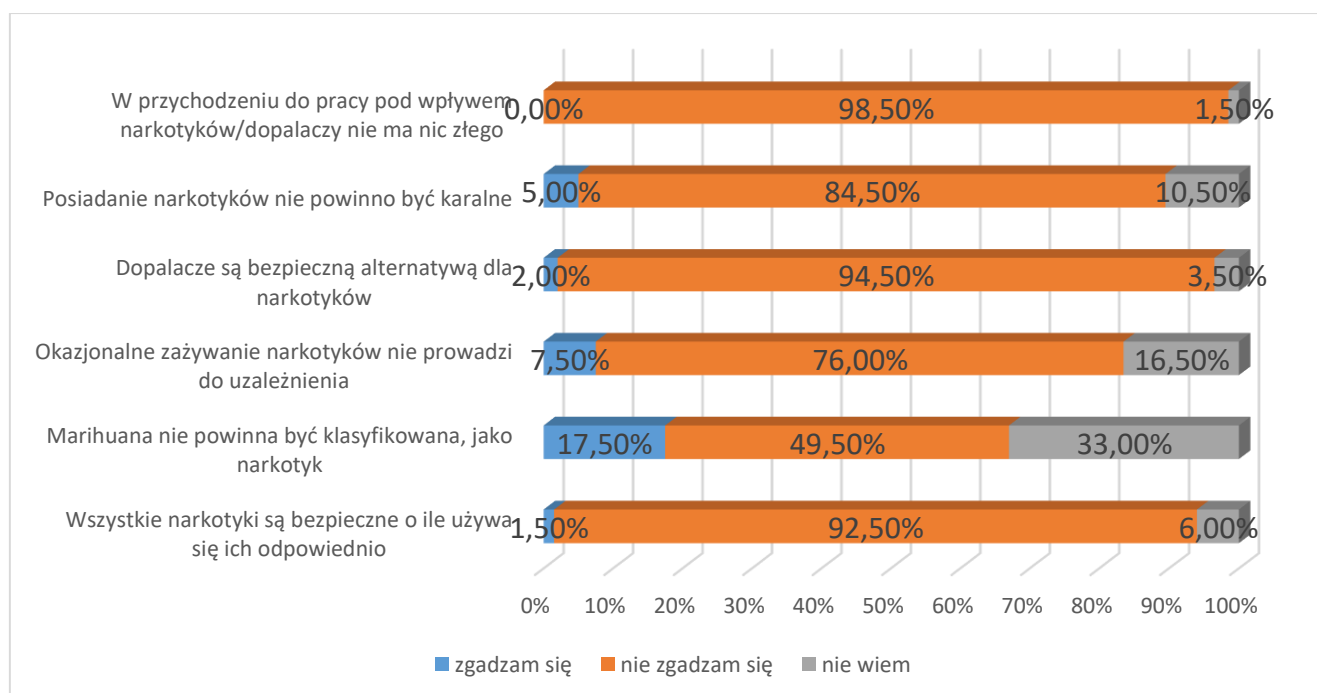
94,50% ankietowanych uważa, że dopalacze nie są bezpieczną alternatywą dla narkotyków, 2,00% osób nie zgadza się z tą opinią, a 3,50% osób nie potrafiło odnieść się do tego stwierdzenia.

Ze stwierdzeniem „okazjonalne zażywanie narkotyków nie prowadzi do uzależnienia” zgodziło się 7,50% osób, a 76,00% nie zgodziło się z tą opinią. 16,50% ankietowanych wskazało odpowiedź „nie wiem”.

17,5% mieszkańców twierdzi, że marihuana nie powinna być klasyfikowana jako narkotyk, natomiast 49,50% badanych uważa, że marihuana powinna być zaliczana do narkotyków. 33,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

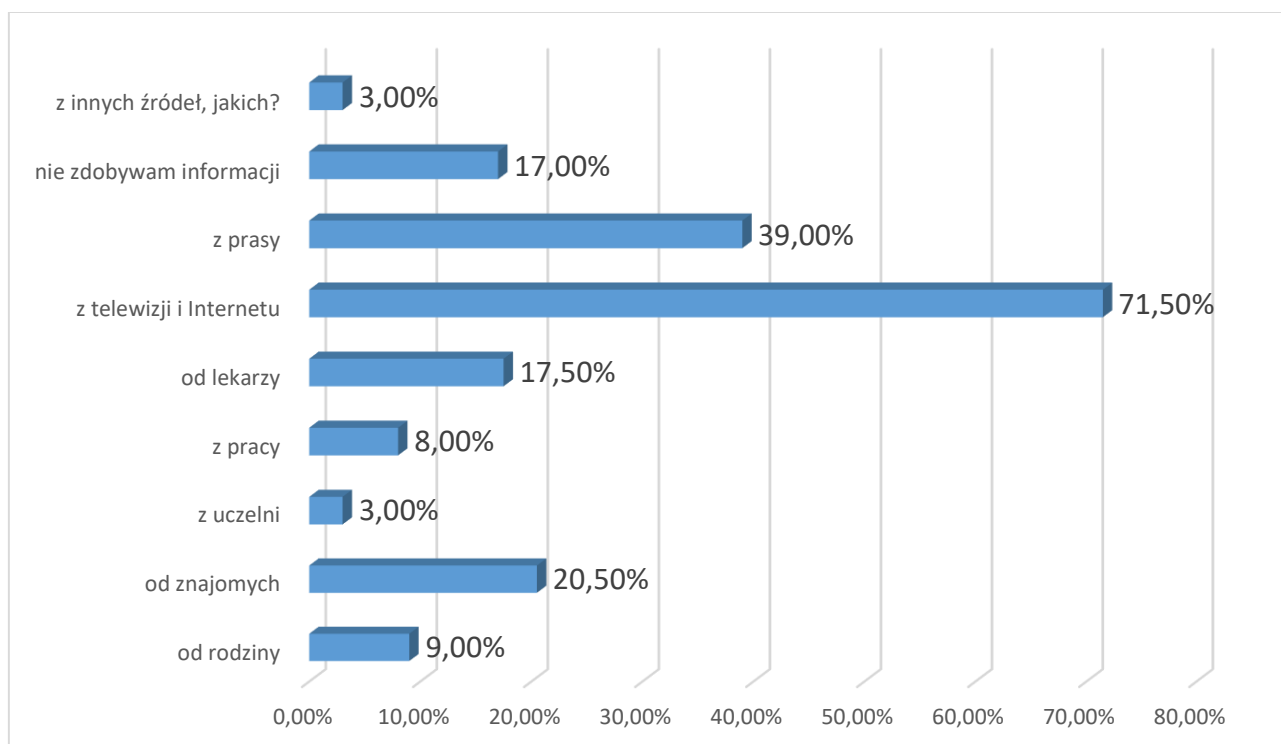
1,50% ankietowanych twierdzi, że wszystkie narkotyki są bezpieczne o ile używa się ich odpowiednio, zaś 92,50% osób nie zgodziło się z tą opinią, a 6,00% nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 31. Proszę ocenić czy zgadza się Pan/i z poniższymi stwierdzeniami.

Głównym źródłem wiedzy dotyczącej konsekwencji nadużywania substancji psychoaktywnych jest dla mieszkańców: telewizja i Internet (71,50%) oraz prasa (39,00%). W dalszej kolejności wskazywali oni na: znajomych (20,50%), lekarza (17,50%), rodzinę (9,00%), pracę (8,00%), uczelnię (3,00%) oraz inne źródła (3,00%). Istotną informacją jest fakt, iż 17,00% osób w ogóle nie czerpie wiedzy na ten temat, co wskazuje, iż nie interesują się tą tematyką.

Wyk. 32. Skąd czerpie Pan/i informacje o konsekwencjach nadużywania substancji psychoaktywnych?

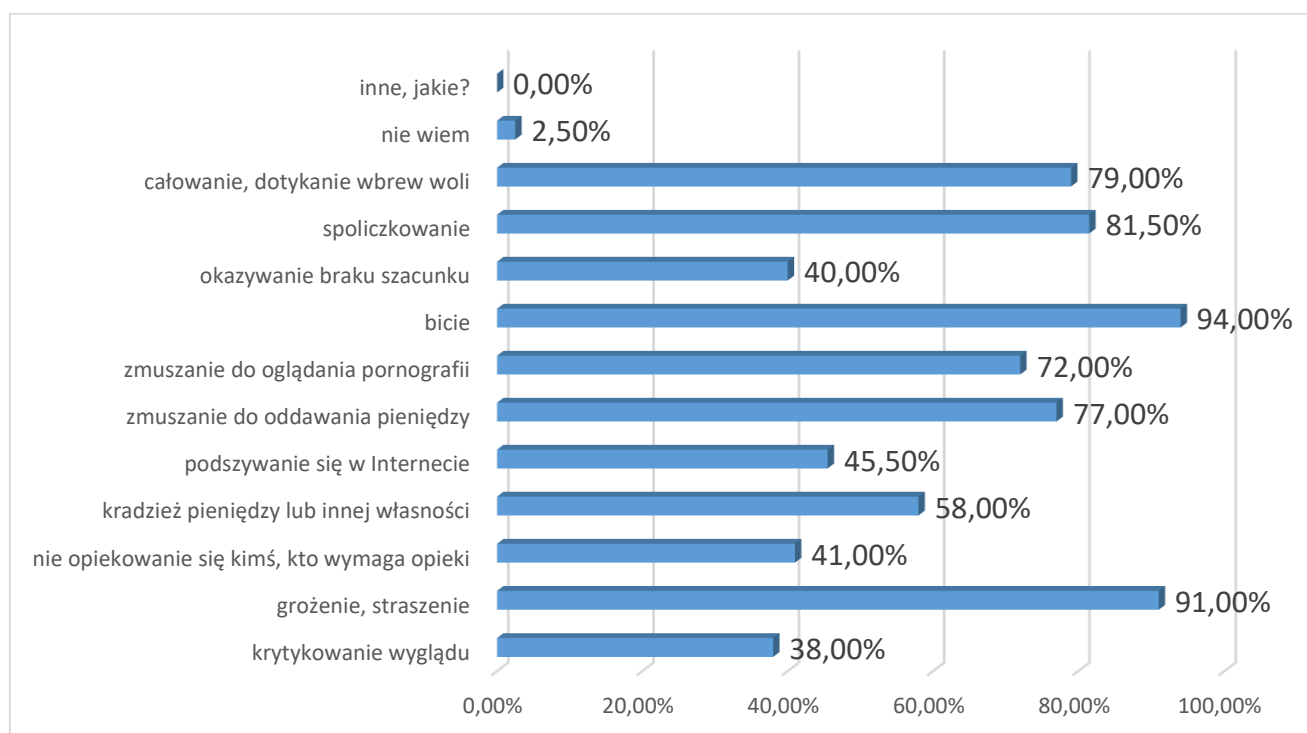
* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

3.5. Problem przemocowy z perspektywy dorosłych mieszkańców

Problem przemocowy to kolejne zagadnienie poruszane w niniejszej diagnozie. Ma on na celu nie tylko oszacowanie liczby rodzin zagrożonych przemocą domową, ale także sprawdzenie czy mieszkańcy wiedzą, czym jest przemoc i jakie zachowania klasyfikuje się jako zachowania przemocowe.

Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akt przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali na: bicie (94,00%), groźenie, straszenie (91,00%), spoliczkowanie (81,50%), całowanie, dotykanie wbrew woli (79,00%), zmuszenie do oddawania pieniędzy (77,00%), zmuszanie do oglądania pornografii (72,00%), kradzież pieniędzy lub innej własności (58,00%), podszywanie się w Internecie (45,50%), nie opiekowanie się kimś kto wymaga opieki (41,00%), okazywanie braku szacunku (40,00%) oraz krytykowanie wyglądu (38,00%).

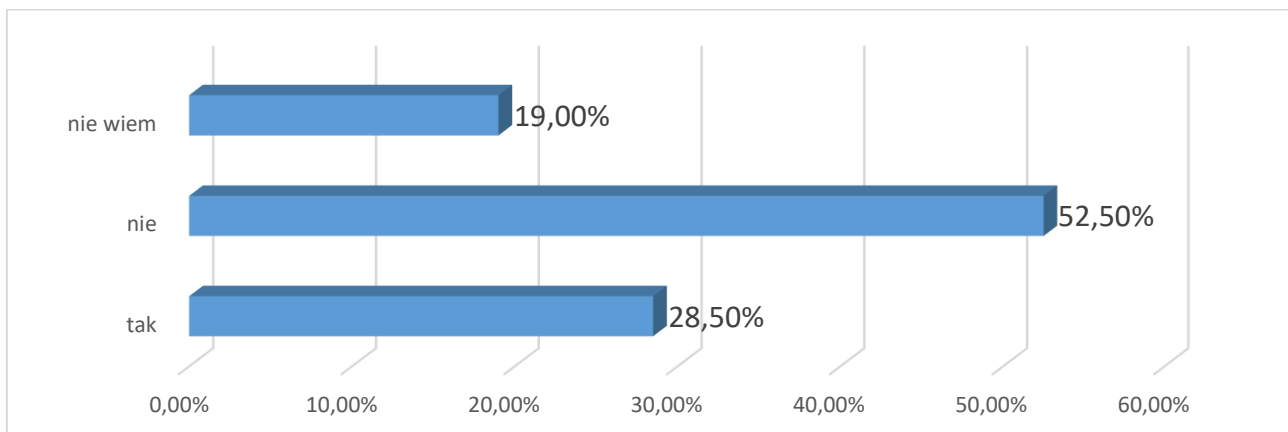
Wyk. 33. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

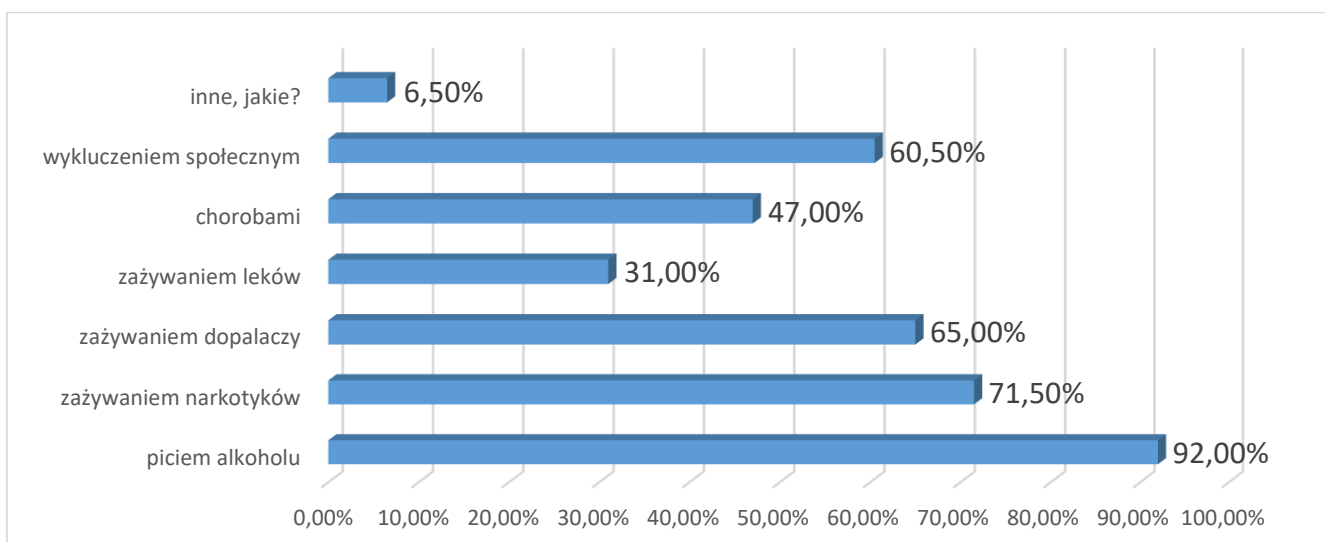
Warto zwrócić uwagę na fakt, iż aż 28,50% osób zna kogoś kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 52,50% ankietowanych nie zna takich osób, zaś 19,00% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 34. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Ankietowani uważają, że przemoc domowa związana jest głównie z piciem alkoholu – taką odpowiedź wskazało 92,00% osób. W dalszej kolejności wskazywano na: zażywanie narkotyków (71,50%), zażywanie dopalaczy (65,00%), wykluczenie społeczne (60,50%), choroby (47,00%), zażywanie leków (31,00%) oraz inne czynniki (6,50%), których ankietowanie nie wymieniali.

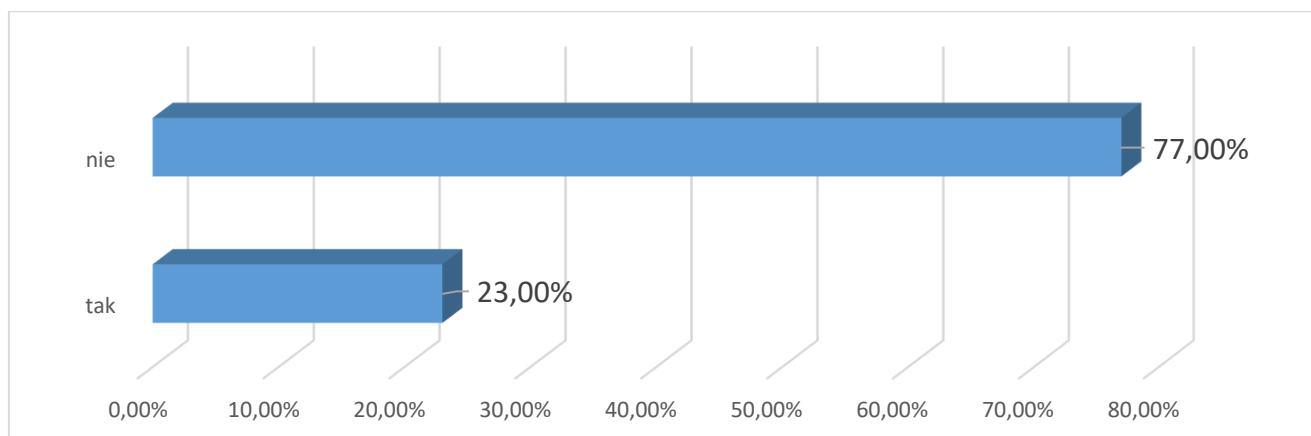
Wyk. 35. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

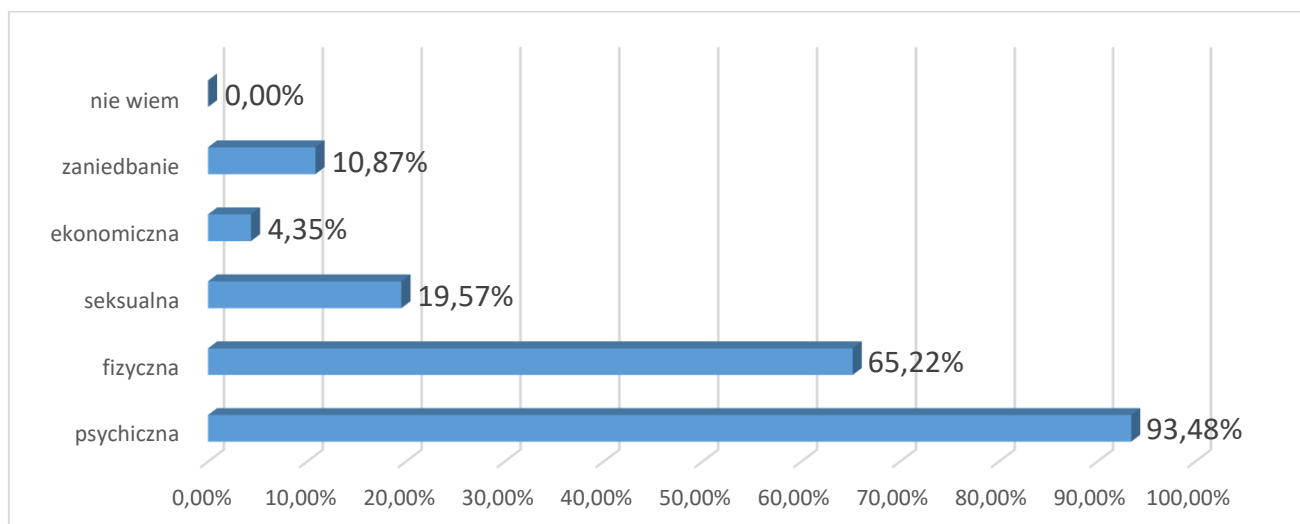
23,00% respondentów przyznało, że doświadczyło kiedykolwiek przemocy.

Wyk. 36. Czy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Osoby, które udzieliły twierdzącej odpowiedzi na poprzednie pytanie przyznały, iż doznały przemocy psychicznej (93,48%), a także przemocy fizycznej (62,22%), seksualnej (19,57%), zaniedbania (10,87%) oraz przemocy ekonomicznej (4,35%).

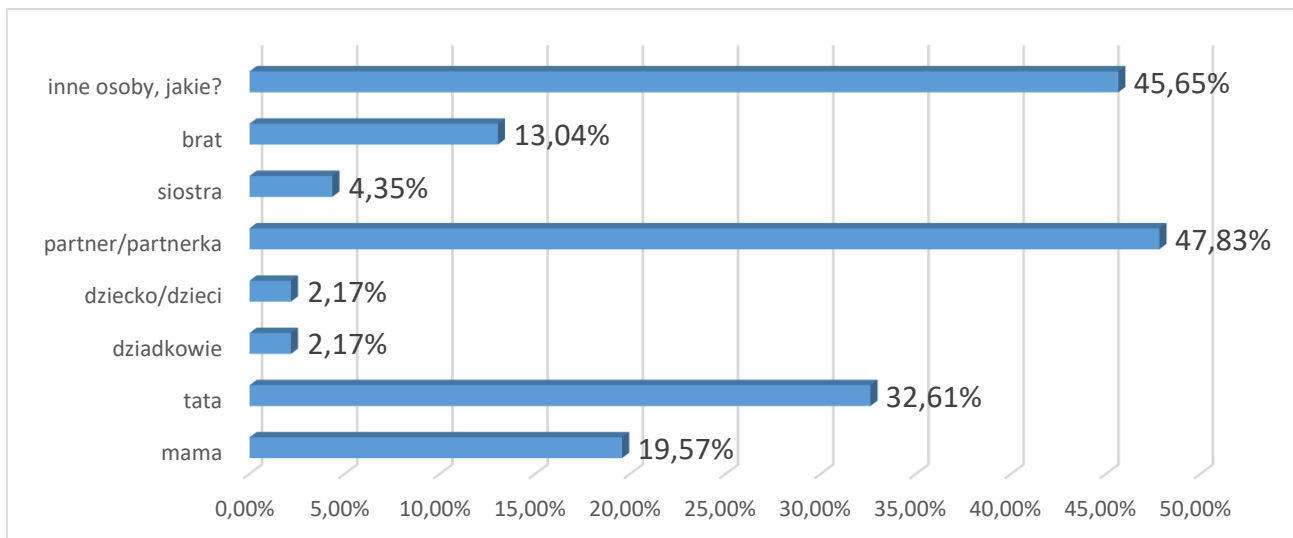
Wyk. 37. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała?

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osobami stosującymi przemoc wobec respondentów był: partner/partnerka (47,83%), tata (32,61%), mama (19,57%), brat (13,04%), siostra (4,35%), dziecko/dzieci (2,17%), dziadkowie (2,17%) i inne osoby, których ankietowani nie wskazali (45,65%).

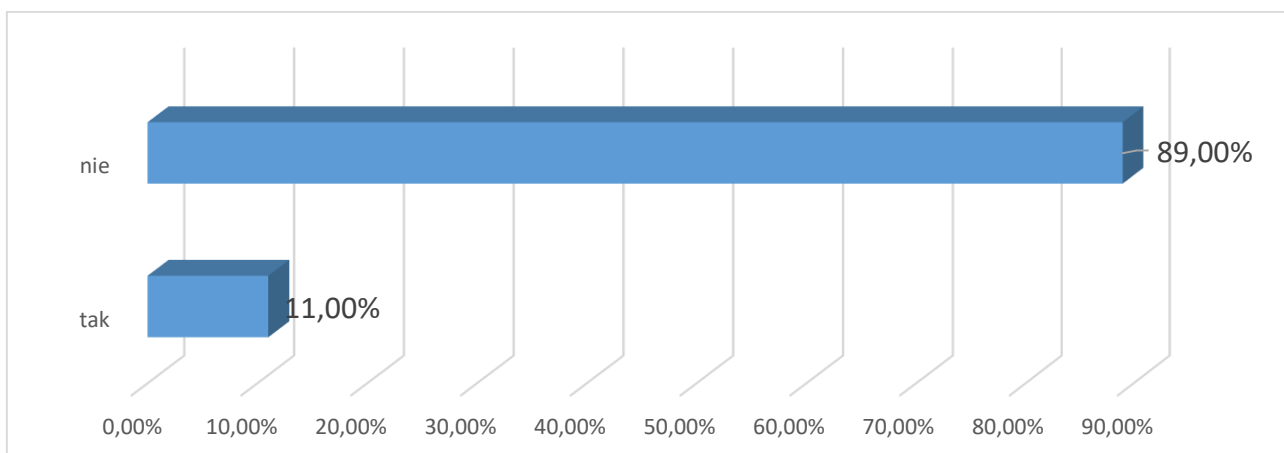
Wyk. 38. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

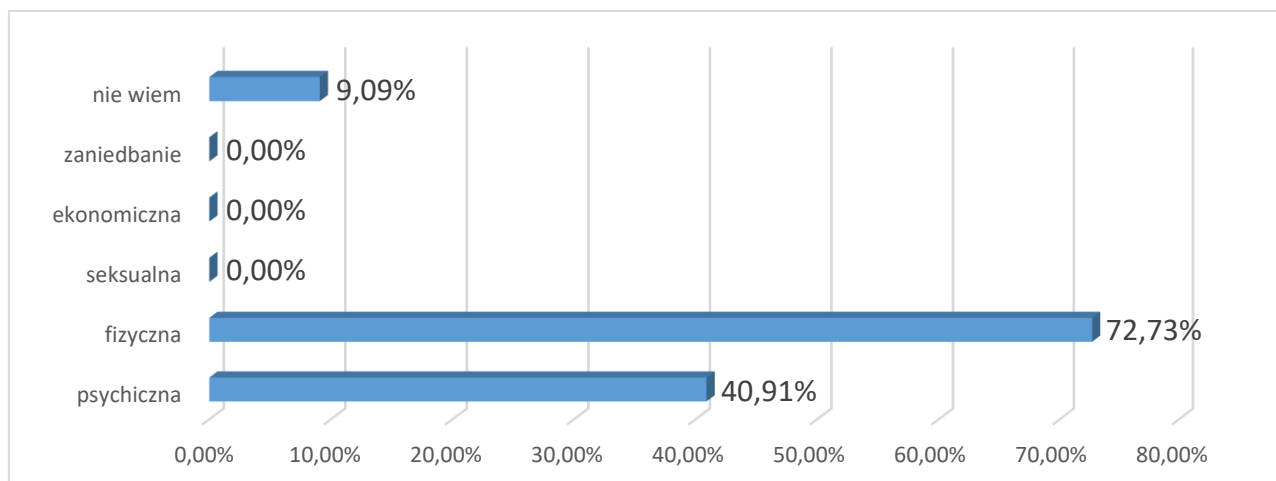
11,00% respondentów przyznaje, że stosowało przemoc wobec innych osób.

Wyk. 39. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby?

Ankietowani, którym zdarzyło się stosować zachowania przemocowe, stosowali głównie przemoc fizyczną (72,73%) oraz przemoc psychiczną (40,91%). 9,09% osób nie potrafiło określić jakiej przemocy wobec drugiej osoby się dopuściło.

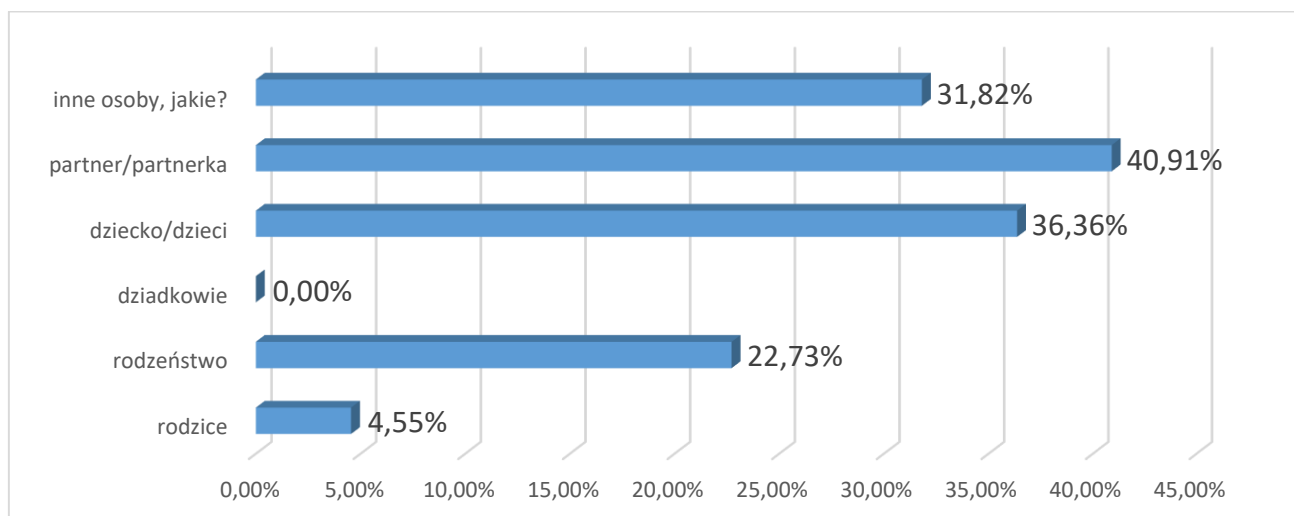
Wyk. 40. Jakiego rodzaju zastosował Pan/i przemoc?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Respondenci stosowali przemoc wobec: partnera/partnerki (40,91%), dzieci/ dziecko (36,36%), rodzeństwa (22,73%), rodziców (4,55%) oraz innych osób (31,82%), wśród których wymieniano współstudenta.

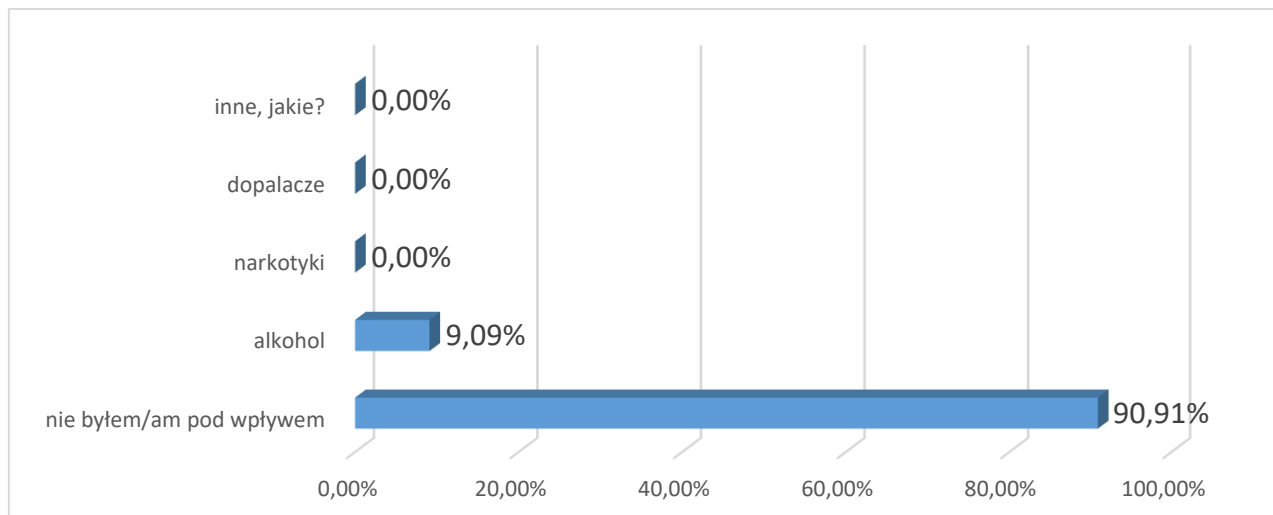
Wyk. 41. W stosunku do kogo zastosowałeś zachowanie przemocowe?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

90,91% respondentów stosujących przemoc nie była pod wpływem żadnych środków psychoaktywnych, gdy stosowali zachowania przemocowe. Pozostałe osoby (9,09%) były pod wpływem alkoholu.

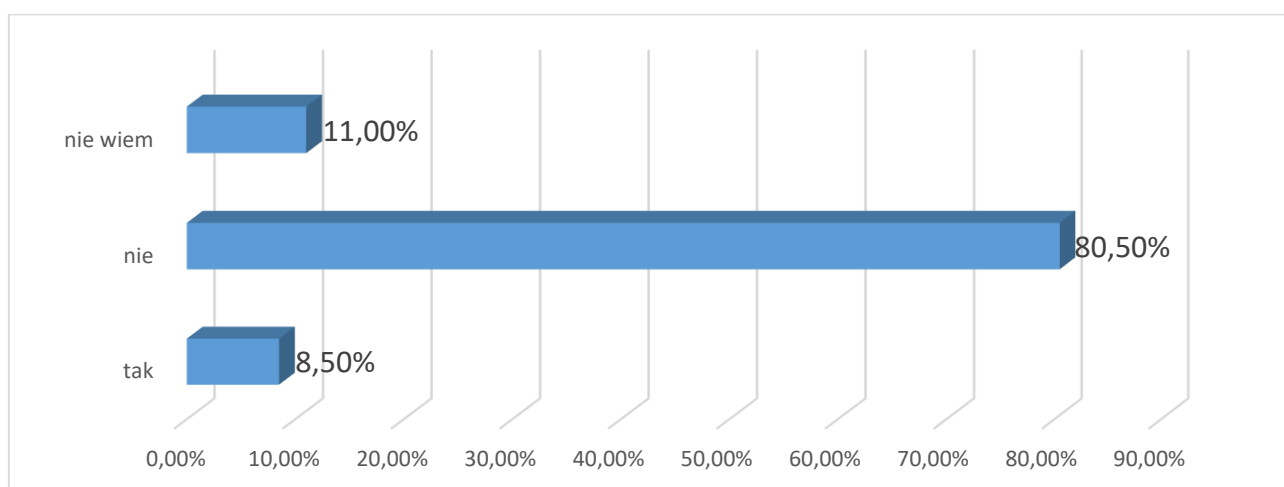
Wyk. 42. Stosując przemoc był/a Pan/i pod wpływem wymienionych środków psychoaktywnych?

** Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

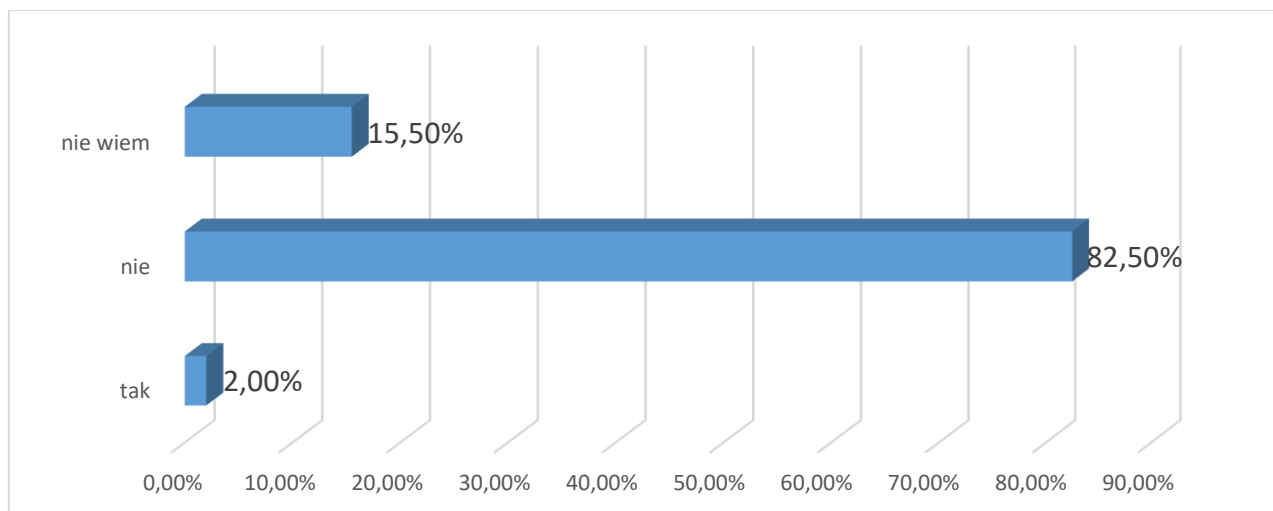
Istotne jest, że 80,50% mieszkańców uważa, iż nie istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy, zaś 8,50% uważa, że takie okoliczności istnieją. 11,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 43. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Ponad połowa osób (82,50%) uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci nie jest dobrą metodą wychowawczą. Przeciwnego zdania było 2,00% ankietowanych mieszkańców, a 15,50% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 44. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

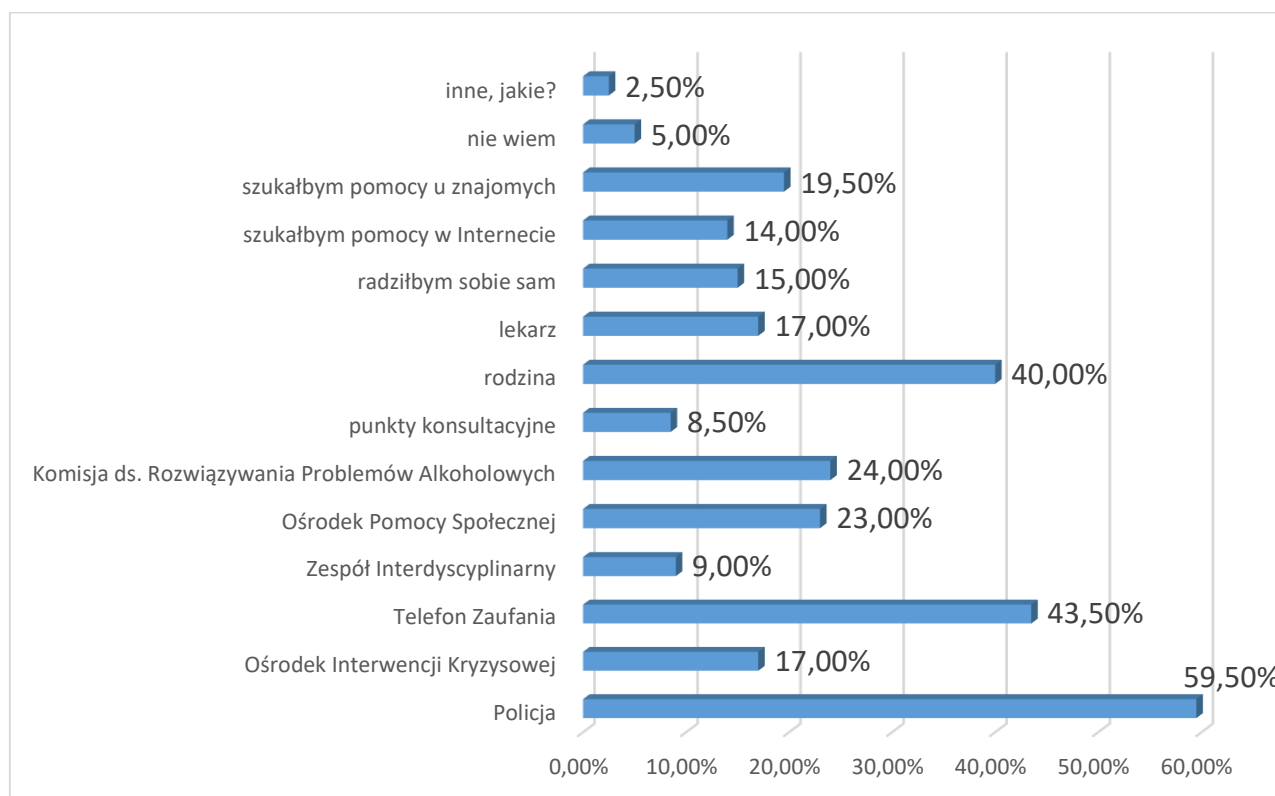
3.6. Miasto wobec problemów społecznych – opinia mieszkańców

Niniejszy rozdział poświęcony będzie działaniom profilaktycznym prowadzonym przez Miasto Jarosław. Jego celem jest również przedstawienie wiedzy mieszkańców na temat kwestii związanych z uzależnieniami oraz przemocą.

Mieszkańców poproszono o wskazanie instytucji, w której można uzyskać pomoc. W opinii większości mieszkańców w przypadku problemów można uzyskać pomoc: na Policji (59,50%), pod Telefonem Zaufania (43,50%), u rodziny (40,00%), w Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (24,00%), w Ośrodku Pomocy Społecznej (23,00%), u znajomych (19,50%), u lekarza (17,00%), w Ośrodku Interwencji Kryzysowej (17,00%), w Zespole Interdyscyplinarnym (9,00%) oraz w punkcie konsultacyjnym (8,50%).

Niepokojący jest fakt, iż 15,00% osób przyznało, że w takiej sytuacji radziłoby sobie samodzielnie, zaś 14,00% osób szukałoby pomocy w Internecie.

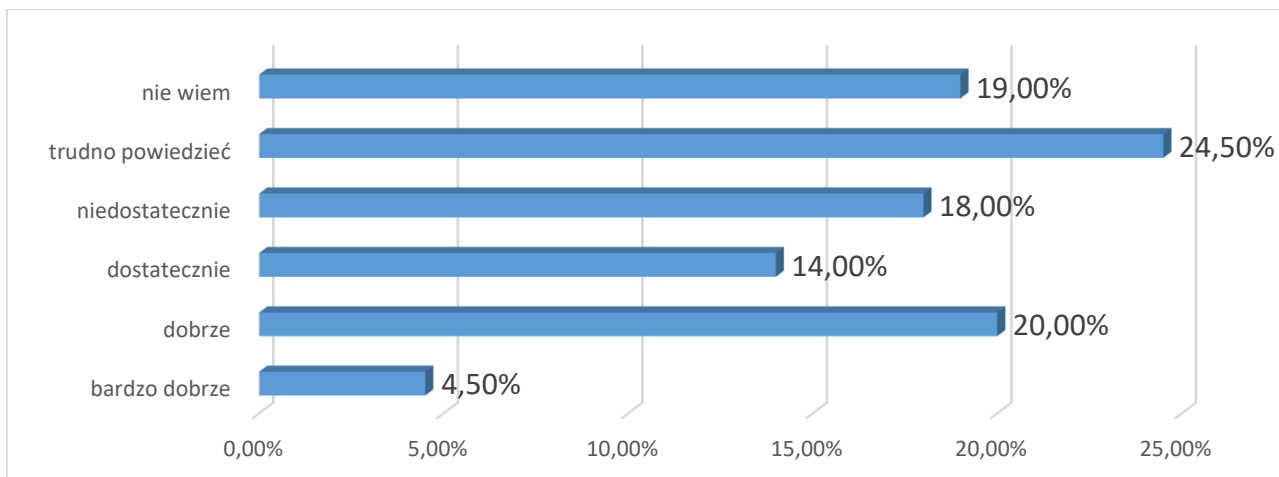
Wyk. 45. Do kogo zwróciłby się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

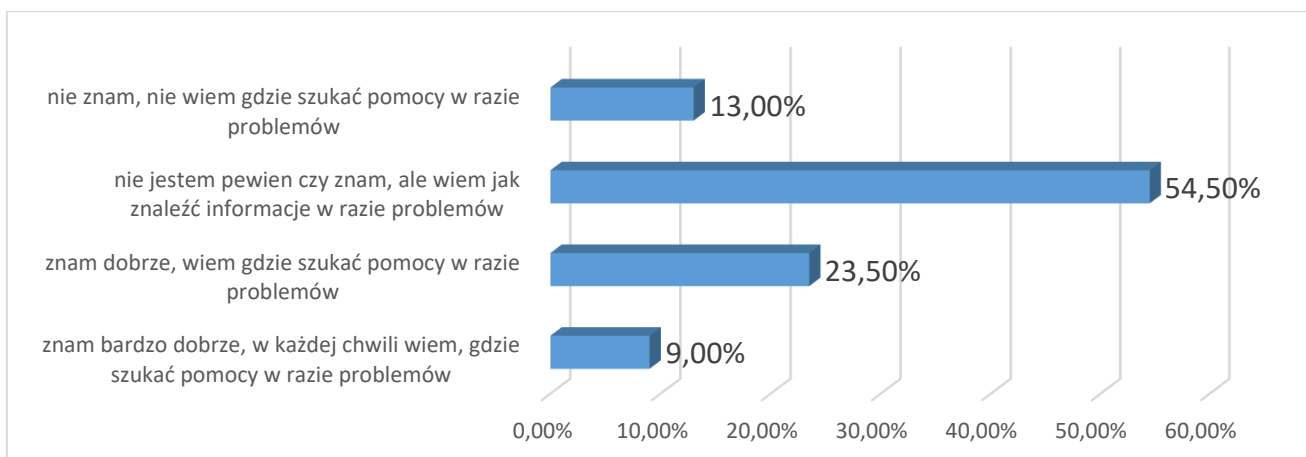
Ankietowanych poproszono również o ocenę zaangażowania władz lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 18,00% osób ocenia je niedostatecznie, 20,00% dobrze, 14,00% osób dostatecznie, a 4,50% bardzo dobrze. 19,00% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie, a 24,50% wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wyk. 46. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

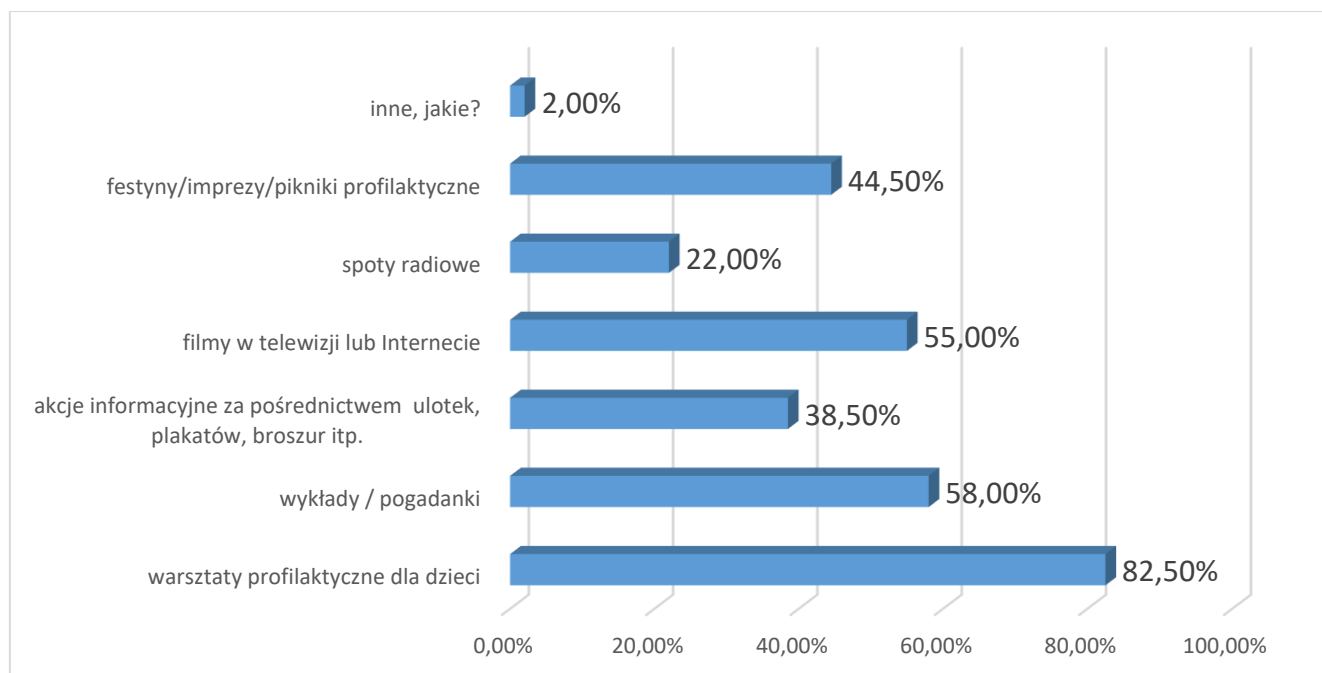
Ankietowanych zapytano również, czy znają dane kontaktowe do instytucji pomocowych. Niestety większość osób nie było pewnych, czy zna te dane, ale wiedzą, gdzie ich szukać – taką odpowiedź zaznaczyło 54,50% osób. 9,00% badanych zna bardzo dobrze dane kontaktowe i w każdej chwili wie, gdzie szukać pomocy. 23,50% osób zna dobrze i wie, gdzie szukać pomocy. Natomiast 13,00% osób nie zna danych kontaktowych do instytucji pomocowych i nie wie, gdzie szukać pomocy w razie problemów.

Wyk. 47. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Zdaniem respondentów najlepsze efekty profilaktyczne przynoszą następujące formy działań: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (82,50%), wykłady/pogadanki (58,00%), filmy w telewizji lub Internecie (55,00%), festyny/imprezy i pikniki profilaktyczne (44,50%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów i broszur (38,50%), spoty radiowe (22,00%) oraz inne działania (2,00%), których ankietowanie nie scharakteryzowali.

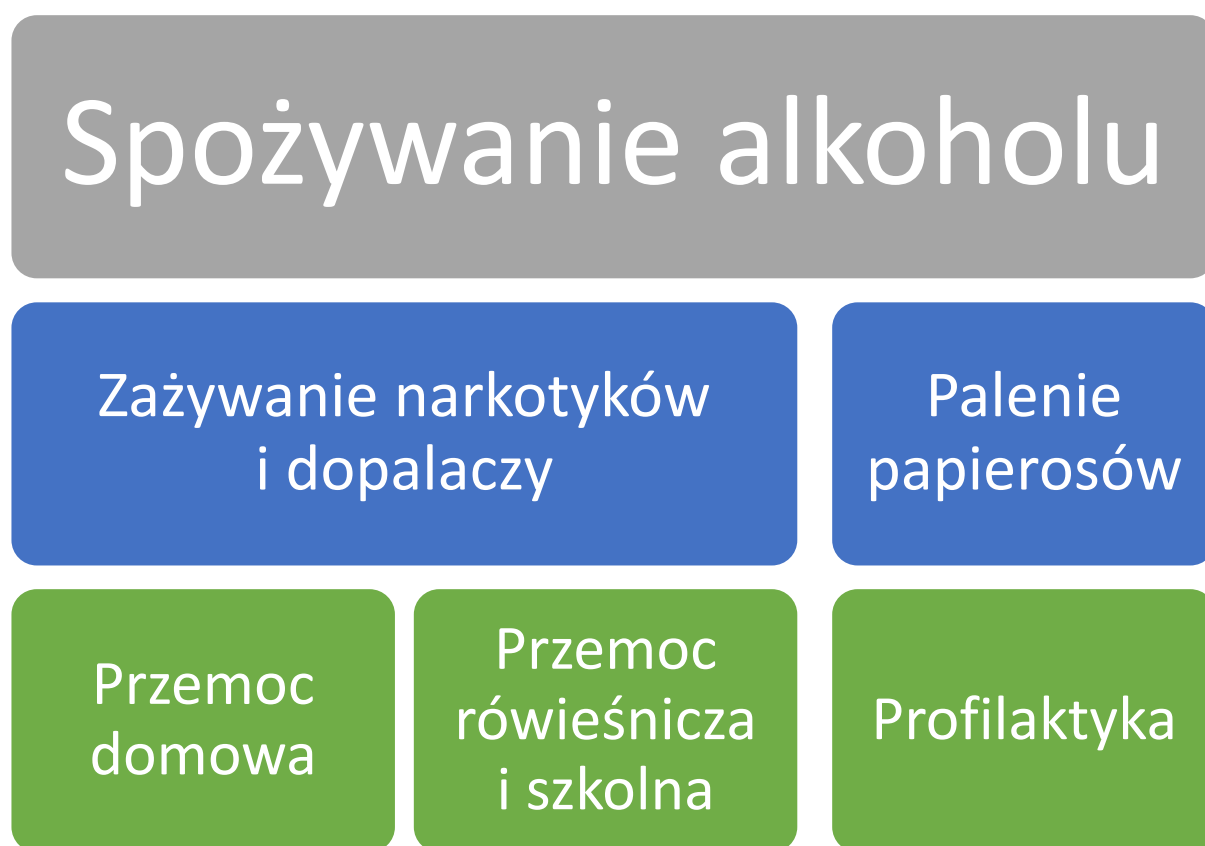
Wyk. 48. Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

4. BADANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

W tym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień oraz przemocy z perspektywy uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety miały na celu zbadanie opinii młodzieży na temat alkoholu, narkotyków, papierosów, przemocy i profilaktyki, a także oszacowanie skali występujących problemów. Uczniowie zostali przebadani za pomocą metody ankietowej. Badanie zostało podzielone na bloki poświęcone następującym problemom:

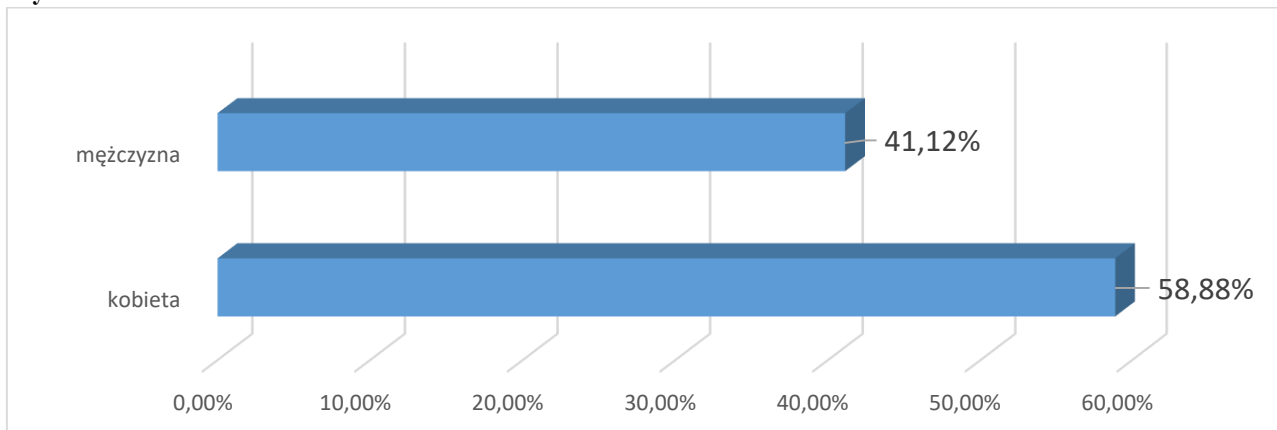
Graf. 4.1 Obszar tematyczny zawarty w kwestionariuszu ankiety dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych

Cały kwestionariusz składał się z 47 pytań, w których badani uczniowie poproszeni zostali o wyrażenie swoich opinii na tematy zawarte w wymienionych blokach oraz podzielenie się własnymi obserwacjami tego, co się dzieje w ich otoczeniu. Na końcu ankiety umieszczona została metryczka w celu określenia płci oraz wieku i klasy.

4.1. Struktura badanej próby

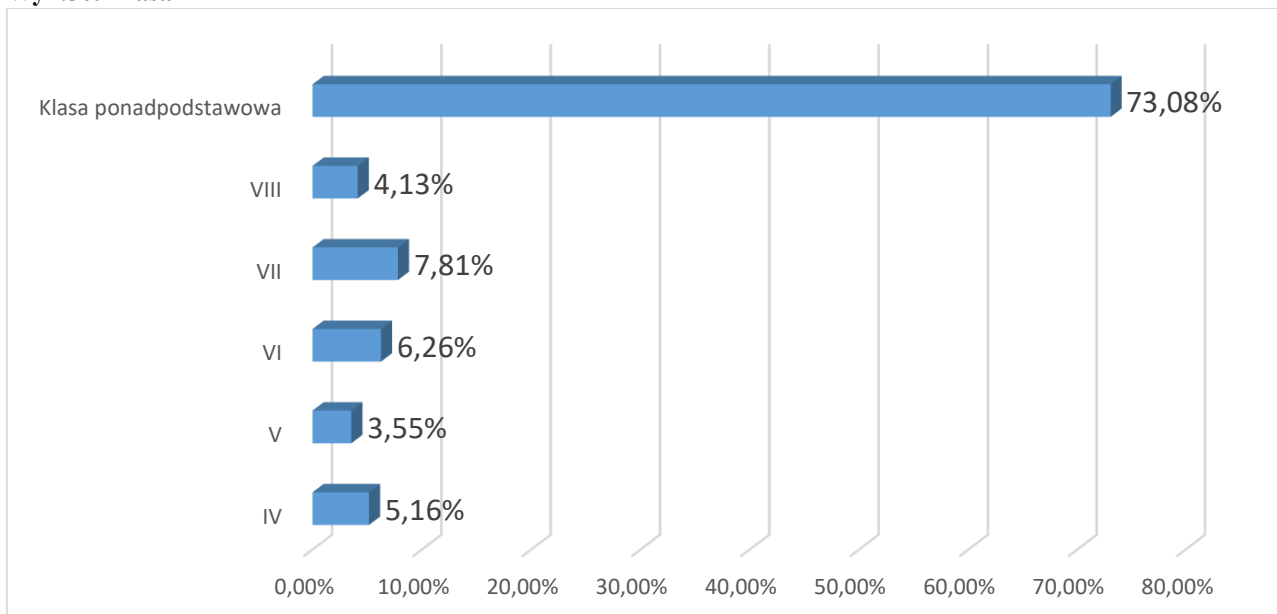
W badaniu dotyczącym problemów społecznych w Mieście Jarosław wzięło udział 1549 uczniów. 41,12% badanej próby stanowili chłopcy, zaś 58,88% dziewczynki.

Wyk. 49. Płeć

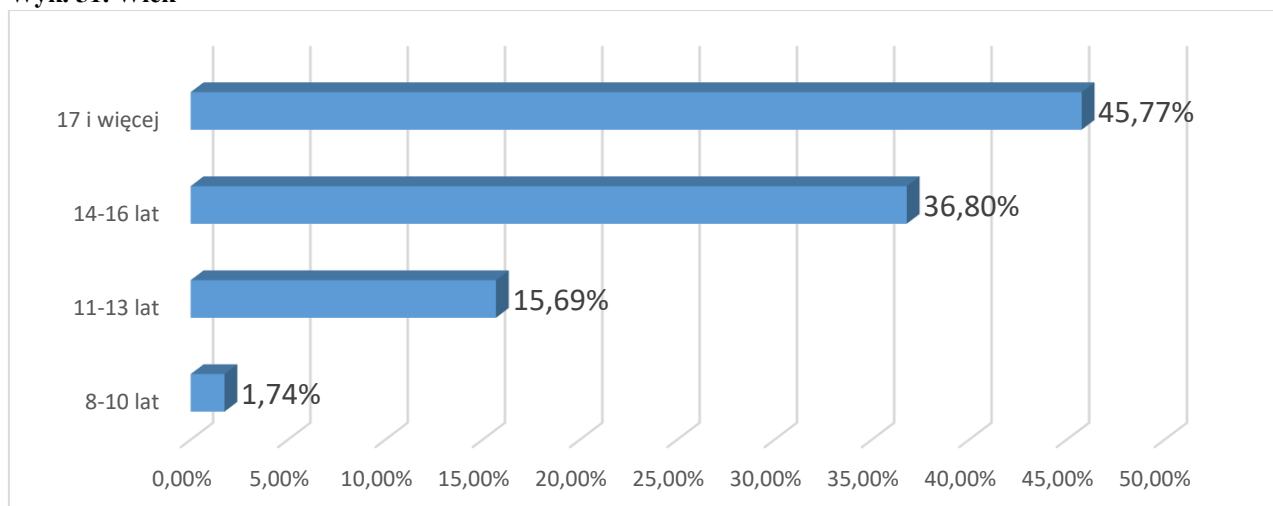
Najliczniejszą grupę tworzyli uczniowie klasy ponadpodstawowej, tj. – 73,08%. Do klasy VIII szkoły podstawowej uczęszcza 4,13% ankietyowanych uczniów, z klasy VII w ankietyowaniu wzięło udział 7,81% osób, 6,26% próby to osoby z klasy VI, 3,55% osób to uczniowie klasy V, a 5,16% stanowili uczniowie klasy IV.

Wyk.50. Klasa

Charakteryzując badaną próbę ze względu na wiek można zauważyć, iż najliczniejszą jej część stanowili uczniowie w wieku 17 i więcej lat (45,77%). 36,80% uczniów to osoby w wieku 14 – 16 lat, 15,69% osób to uczniowie w wieku 11 – 13 lat, a 1,74% próby stanowili uczniowie w wieku 8 – 10 lat.

Wyk. 51. Wiek

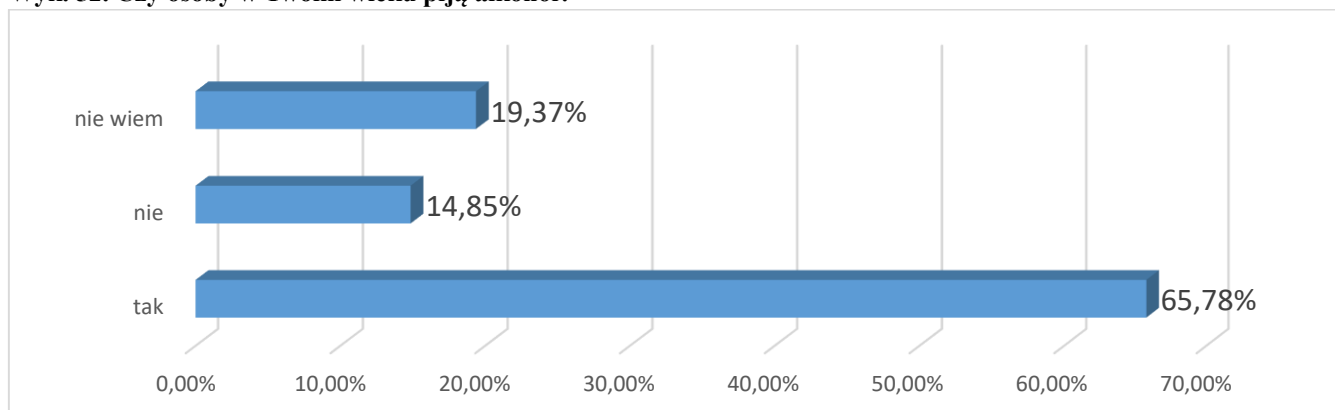

4.2. Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Pierwszy blok pytań skierowanych do uczniów dotyczył problemu alkoholowego. Celem niniejszego działu było oszacowanie skali problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy ankietowanych związanej z tematyką uzależnień alkoholowych.

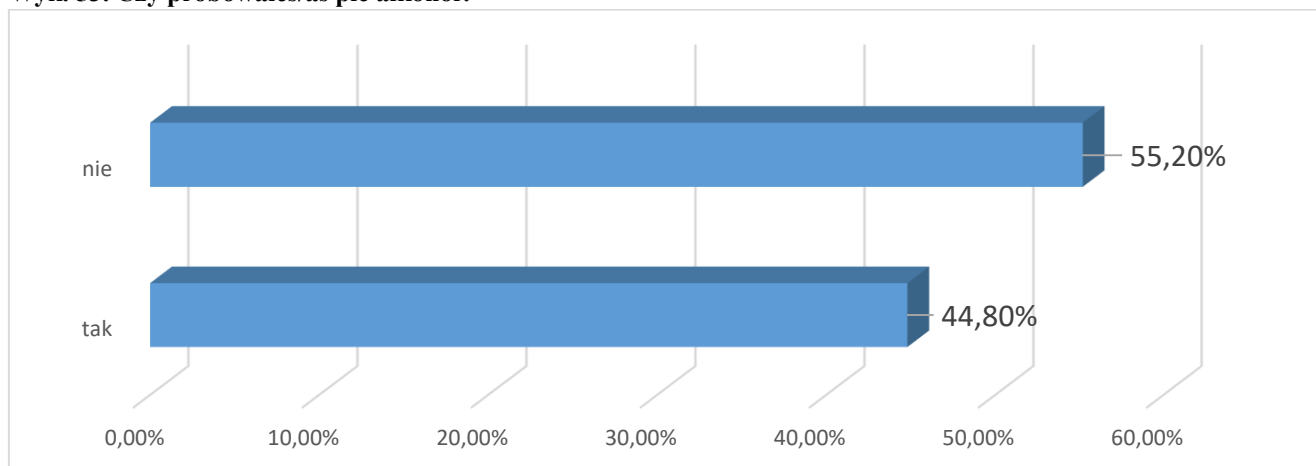
Na początek respondentów zapytano, czy ich zdaniem, osoby w ich wieku spożywają alkohol. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło tutaj 65,78% badanych, 14,85% uczniów uważa, że ich rówieśnicy nie piją alkoholu, zaś 19,37% osób nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Wyk. 52. Czy osoby w Twoim wieku piją alkohol?

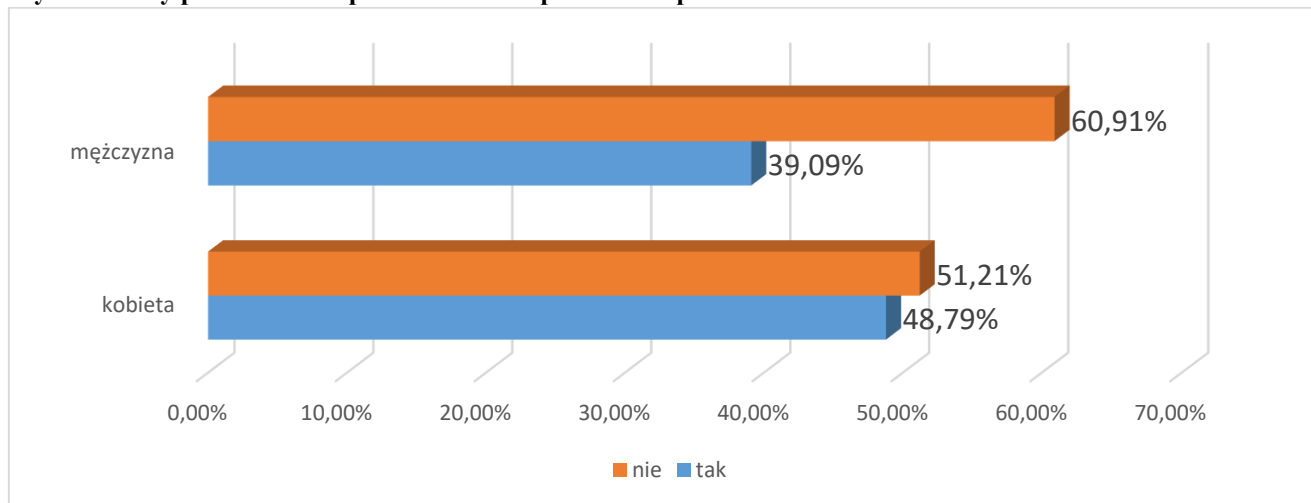
Warto zwrócić uwagę na fakt, iż 44,80% osób przyznało, iż próbowało kiedykolwiek spożywać alkohol. Pozostali uczniowie nie sięgali nigdy po napoje alkoholowe.

Wyk. 53. Czy próbowałeś/aś pić alkohol?

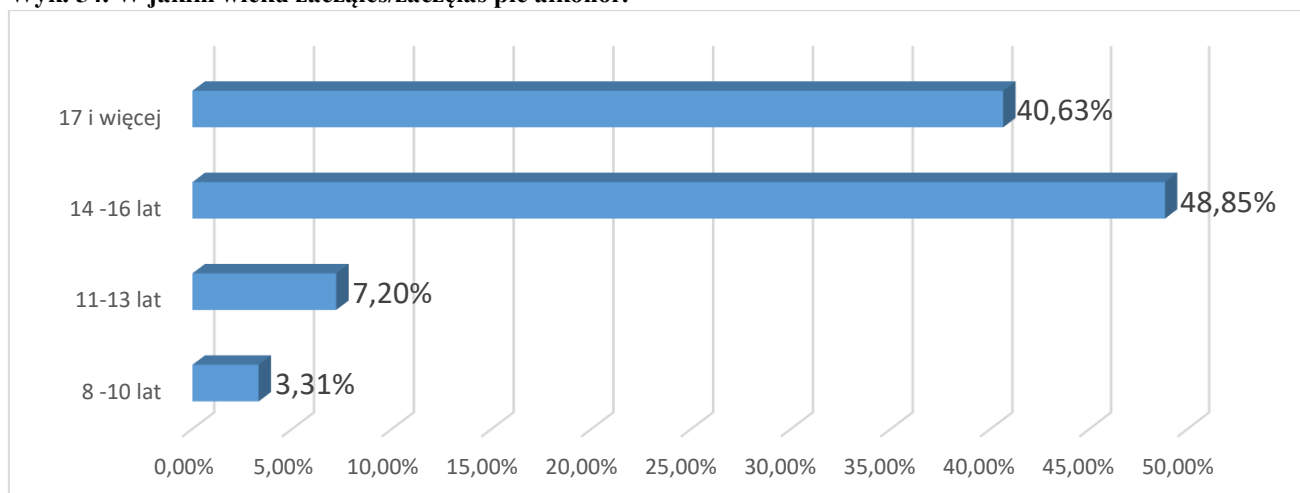
Kontakt z alkoholem zadeklarowało 48,79% dziewczynek i 39,09% chłopców. Jak widać, sięganie po alkohol wśród uczniów ma związek z płcią – większa ilość dziewczynek niż chłopców przyznała się do spożywania alkoholu.

Wyk. 53a. Czy próbowałeś/aś pić alkohol? – w podziale na płeć

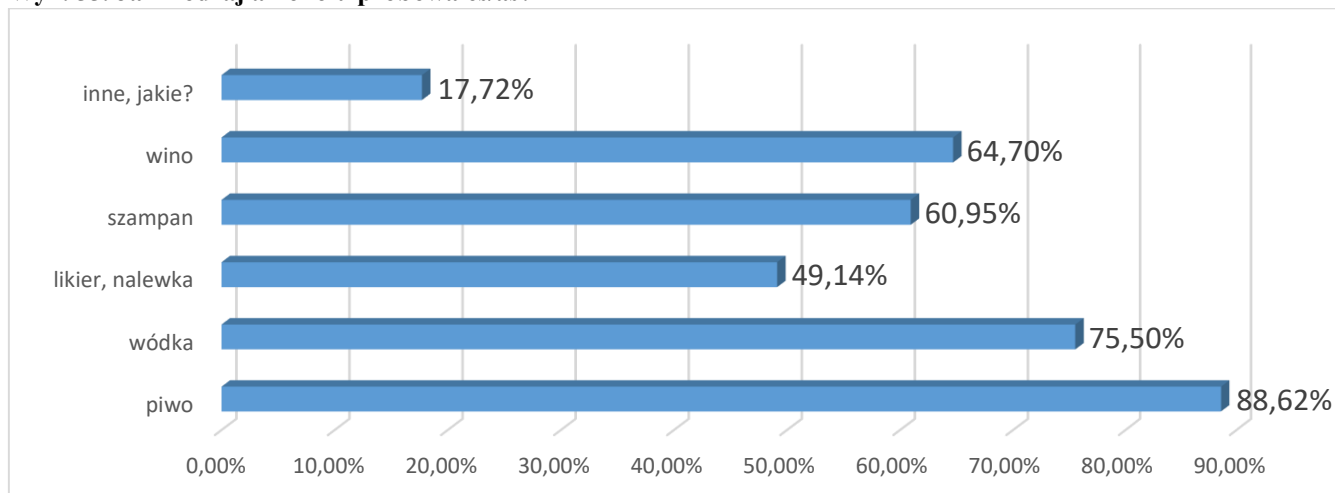
Uczniowie najczęściej sięgali pierwszy raz po alkohol w wieku 14 – 16 lat – taką odpowiedź wskazało 48,85% badanych. 40,63% uczniów pierwszy raz piło alkohol w wieku 17 i więcej lat. Natomiast w wieku 11 - 13 lat pierwszy raz po alkohol sięgnęło 7,20% uczniów, a w wieku 8 – 10 lat 3,31% uczniów.

Wyk. 54. W jakim wieku zaczęłeś/zaczęłaś pić alkohol?

Następnie uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem, poproszono o wskazanie rodzaju alkoholu, który zdarzyło im się próbować. Respondenci najczęściej wskazywali na: piwo (88,62%), wódkę (75,50%), wino (64,70%), szampana (60,95%), likiery i nalewki (49,14%) oraz inne alkohole, których uczniowie nie wymienili (17,72%).

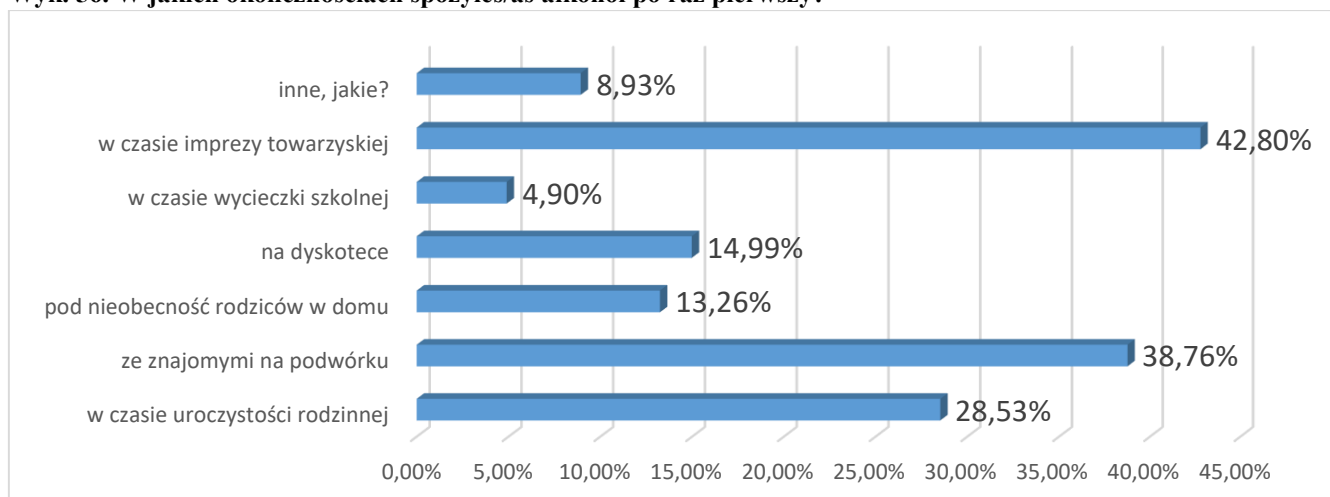
Wyk. 55. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie po raz pierwszy sięgali po alkohol w czasie imprezy towarzyskiej (42,80%), ze znajomymi na podwórku (38,76%), podczas uroczystości rodzinnej (28,53%), a także: pod nieobecność rodziców w domu (13,26%), na dyskotecce (14,99%) oraz w czasie wycieczki szkolnej (4,90%). Dodatkowo 8,93% uczniów wskazało również na inne okoliczności, jednak nie podali konkretnych przykładów.

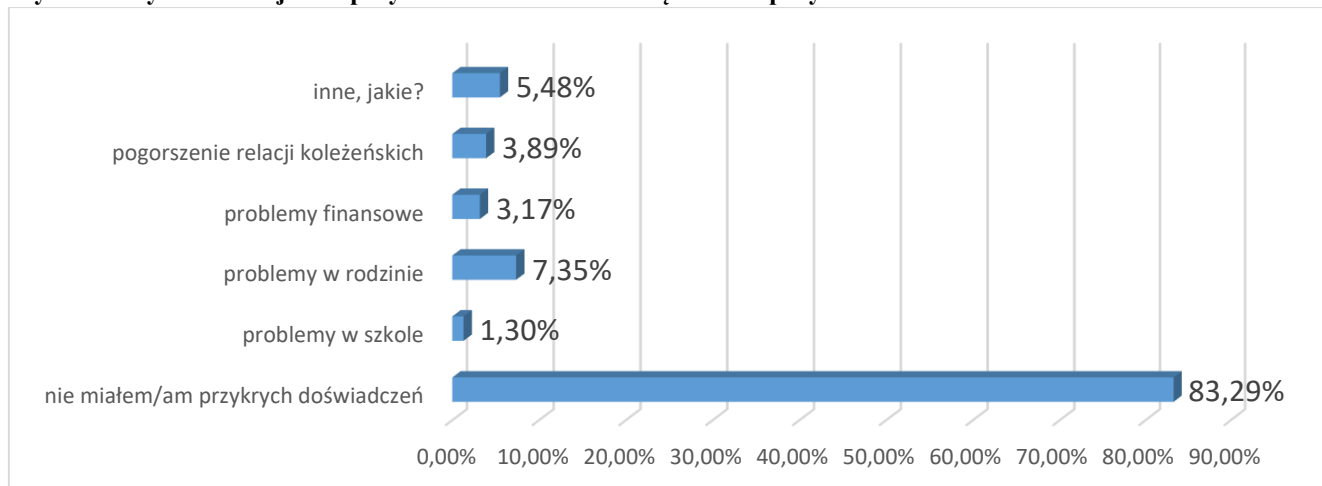
Wyk. 56. W jakich okolicznościach spożyłeś/aś alkohol po raz pierwszy?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Większość uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem, przyznała, iż nie doświadczyli nigdy przykrych konsekwencji spożywania alkoholu. Takiej odpowiedzi udzieliło 83,29% uczniów. Osoby, którym taka sytuacja się przytrafiła, wskazywali na: problemy rodzinne (7,35%), problemy finansowe (3,17%), problemy w szkole (1,30%), pogorszenie relacji koleżeńskich (3,89%) oraz inne negatywne konsekwencje (5,48%), których uczniowie nie wymienili.

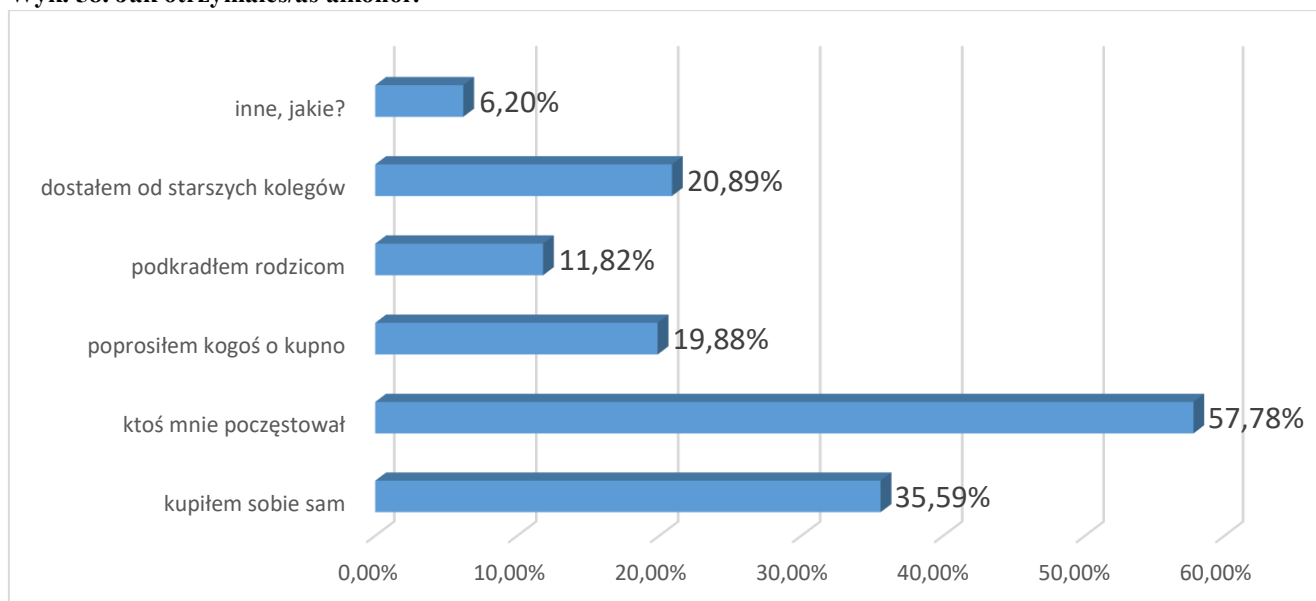
Wyk. 57. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie poproszono ankietowanych uczniów o wskazanie jak zdobywają alkohol. Ponad połowa badanych przyznała, że została nim poczęstowana (57,78%). Natomiast 11,82% uczniów podkraśćło alkohol rodzicom, 20,89% dostało go od starszych kolegów, 19,88% osób poprosiło kogoś o zakup oraz kolejne 35,59% uczniów kupiło sobie samodzielnie alkohol. Dodatkowo 6,20% uczniów wskazało inne sposoby (17,39%), nie wskazując konkretnych przykładów.

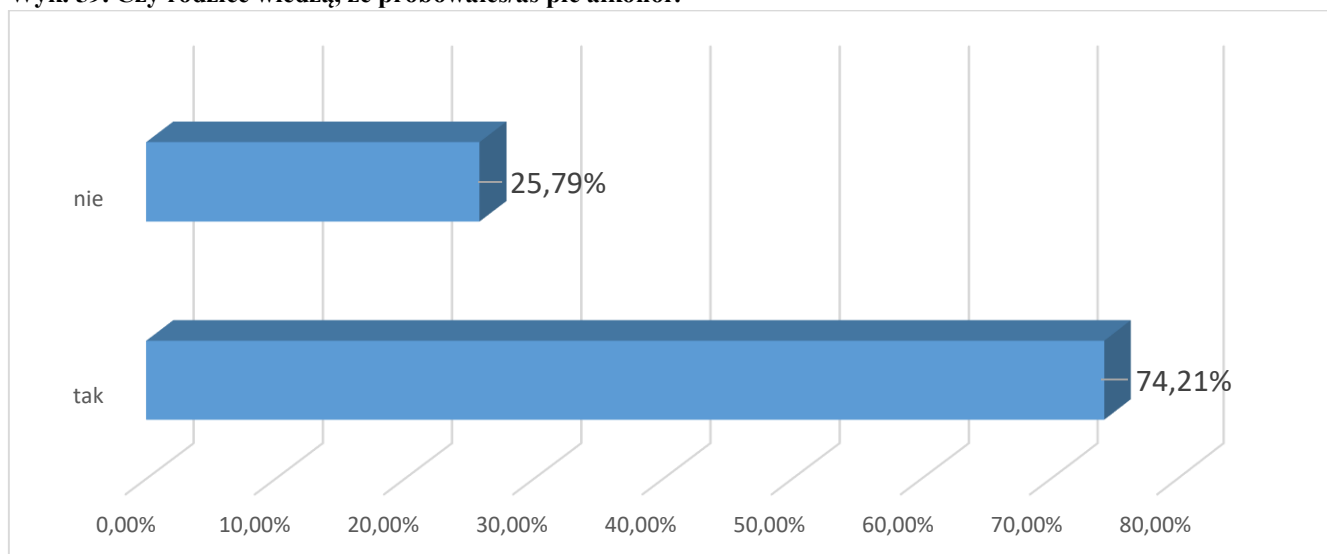
Wyk. 58. Jak otrzymałeś/aś alkohol?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

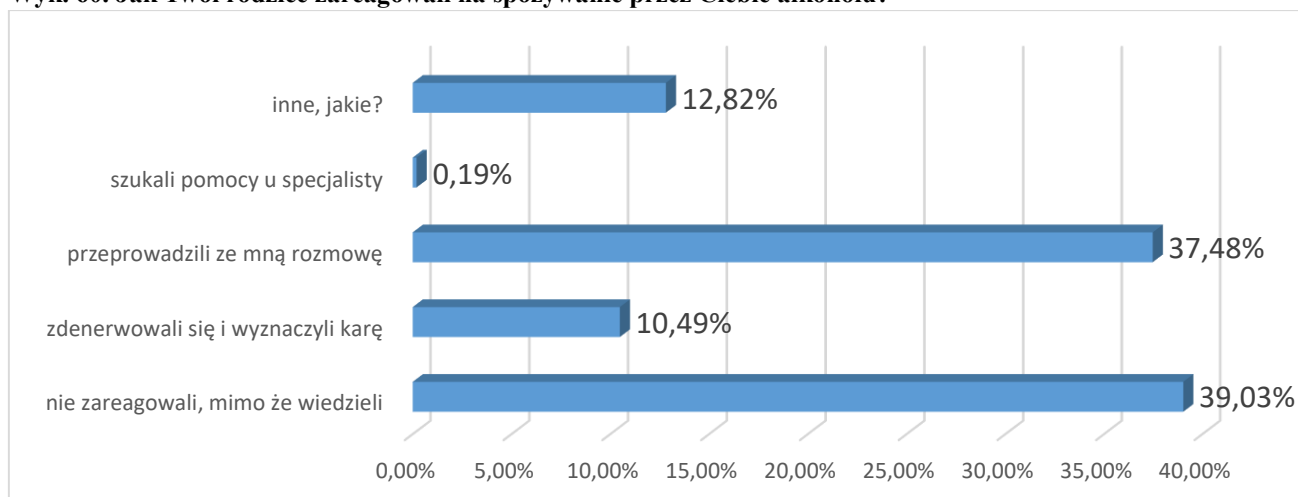
Co ciekawe, większość uczniów przyznała, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu – taką odpowiedź wskazało 74,21% uczniów.

Wyk. 59. Czy rodzice wiedzą, że próbowałeś/aś pić alkohol?

Niepokój budzi również fakt, iż aż 39,03% uczniów uważa, że ich rodzice nie zareagowali na informację o spożywaniu przez nich alkoholu. Natomiast 37,48% uczniów przyznało, że ich rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, a 10,49% osób przyznało, że rodzice zdenerwowali się i wyznaczyli karę. 12,82% rodziców zareagowało w inny sposób, jednak uczniowie nie opisali ich reakcji.

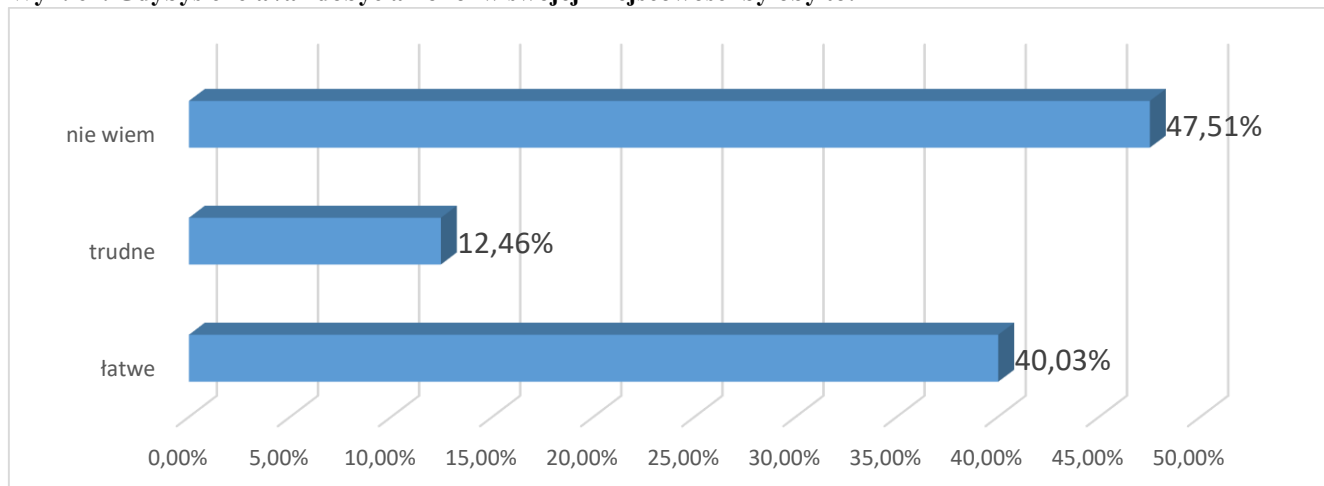
Wyk. 60. Jak Twoi rodzice zareagowali na spożywanie przez Ciebie alkoholu?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

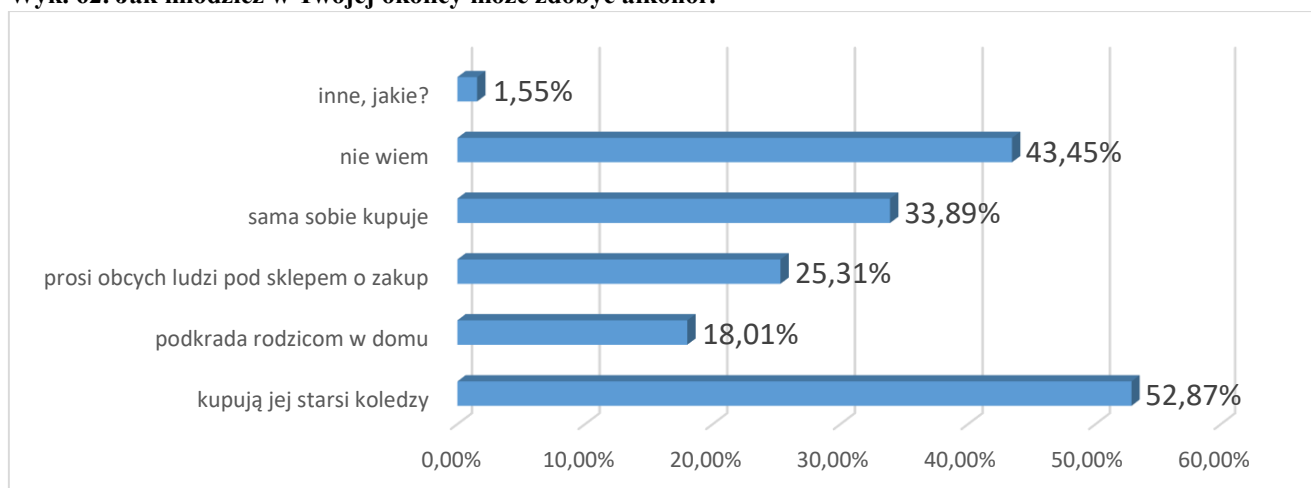
Na kolejne pytania odpowiedzi udzielali wszyscy uczniowie biorący udział w ankietowaniu. Uczniów zapytano także, czy ich zdaniem kupno alkoholu przez osoby w ich wieku jest czymś łatwym. Blisko połowa osób nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie (47,51%). Co ciekawe, 40,03% uczniów wskazało, że zdobycie alkoholu jest łatwe, a kolejne 12,46% osób uważa, że pozyskanie alkoholu w ich mieście jest trudne.

Wyk. 61. Gdybyś chciał/a zdobyć alkohol w swojej miejscowości byłoby to:

Interesujący jest fakt, iż znaczna część uczniów nie wie jak ich rówieśnicy zdobywają alkohol – taką odpowiedź wskazało 43,45% uczniów. Pozostałe osoby uważają, że osoby te zdobywają alkohol dzięki starszym kolegom (52,87%), proszą obcych ludzi pod sklepem o zakup alkoholu (25,31%), podkradają rodzicom w domu (18,01%) oraz sami sobie kupują (33,89%).

Wyk. 62. Jak młodzież w Twojej okolicy może zdobyć alkohol?

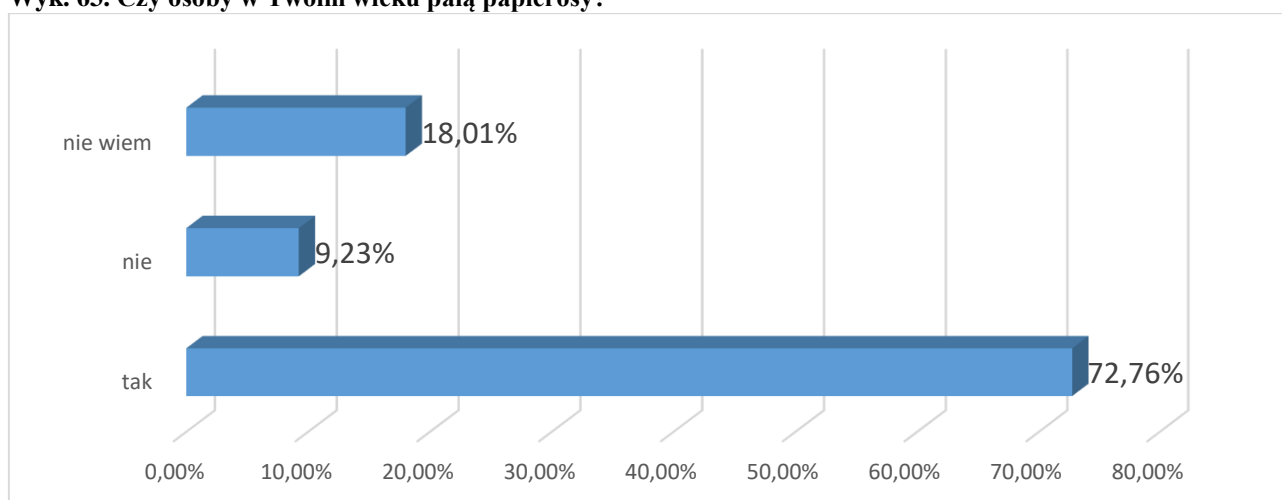

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

4.3. Problem nikotynowy z perspektywy dzieci i młodzieży

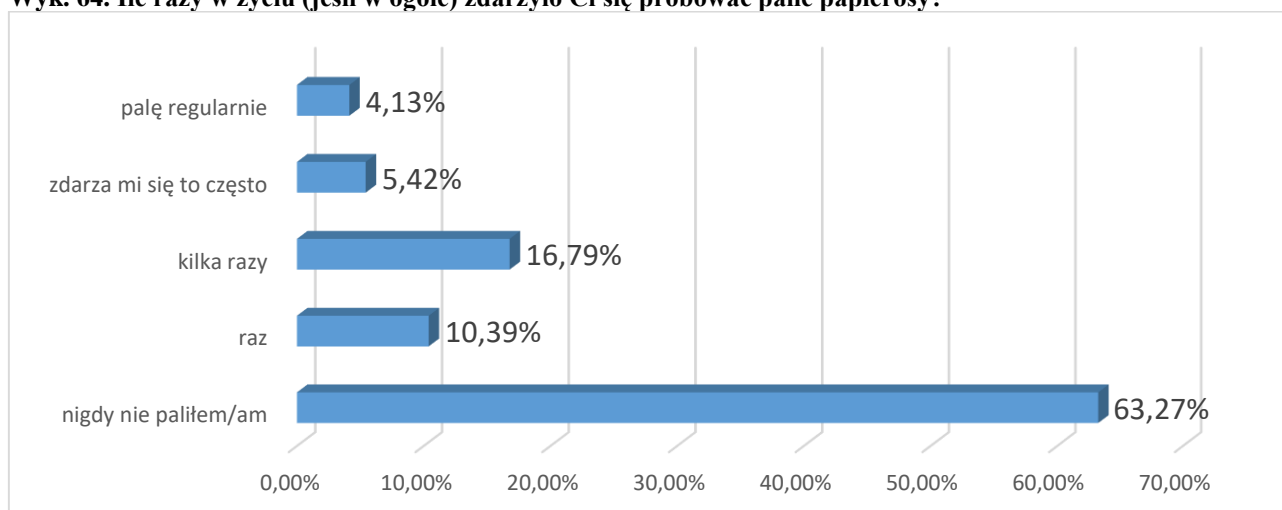
Ponieważ z piciem alkoholu wiąże się także problem nikotynowy kolejny podrozdział dotyczył problemu palenia papierosów przez dzieci i młodzież na terenie Miasta Jarosław. W celu oszacowania tego zjawiska uczniom zadano pytanie o to, czy osoby w ich wieku palą papierosy oraz ile razy w życiu osobiście zdarzyło im się palić papierosy. Zebrany materiał badawczy pokazał, że 72,76% uczniów uważa, że ich rówieśnicy palą papierosy, zaś przeciwnego zdania jest 9,23% młodych mieszkańców Miasta Jarosław. Kolejne 18,01% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 63. Czy osoby w Twoim wieku palą papierosy?

Do palenia papierosów przyznało się 36,73% ankietowanych uczniów. Spośród nich 10,39% osób paliło papierosy raz, 16,79% uczniów robiło to kilka razy, 5,42% uczniów pali często oraz kolejne 4,13% pali regularnie.

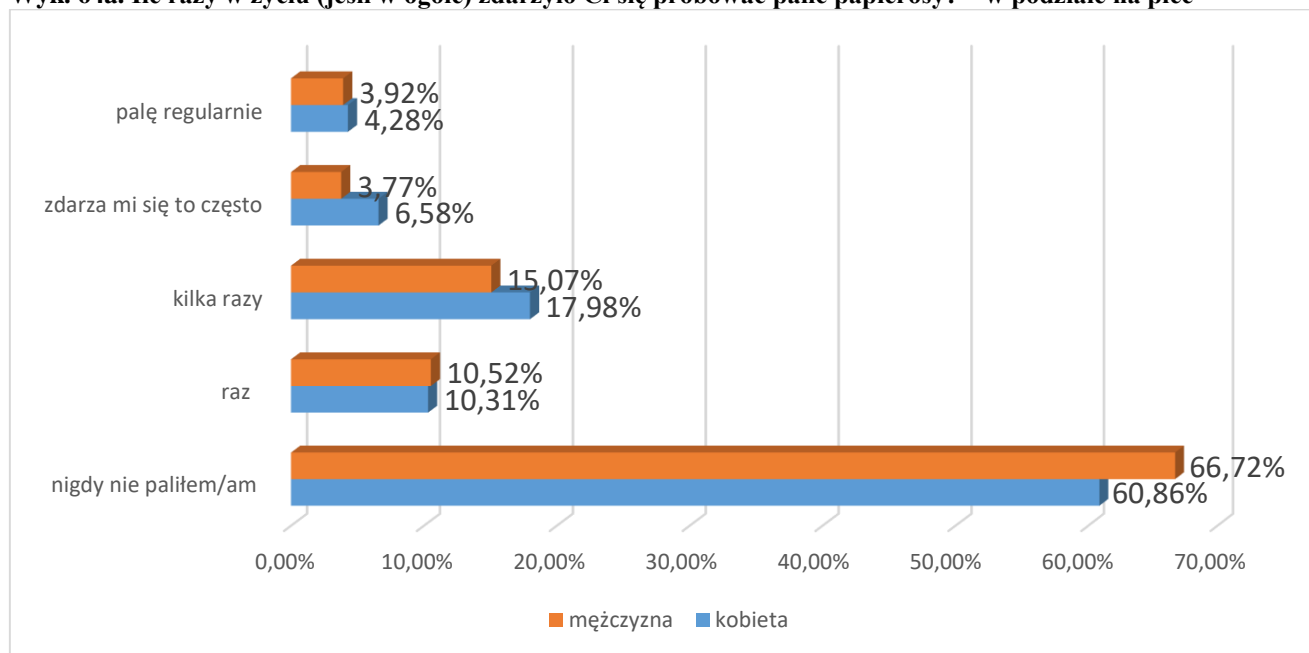
Wyk. 64. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy?

Do palenia papierosów przyznało się 39,14% dziewczynek i 33,28% chłopców. Dziewczynki najczęściej przyznawały, iż paliły kilka razy w życiu (17,98%), paliły tylko raz (10,31%), pałą często (6,58%) oraz 4,28% dziewczynek pali regularnie.

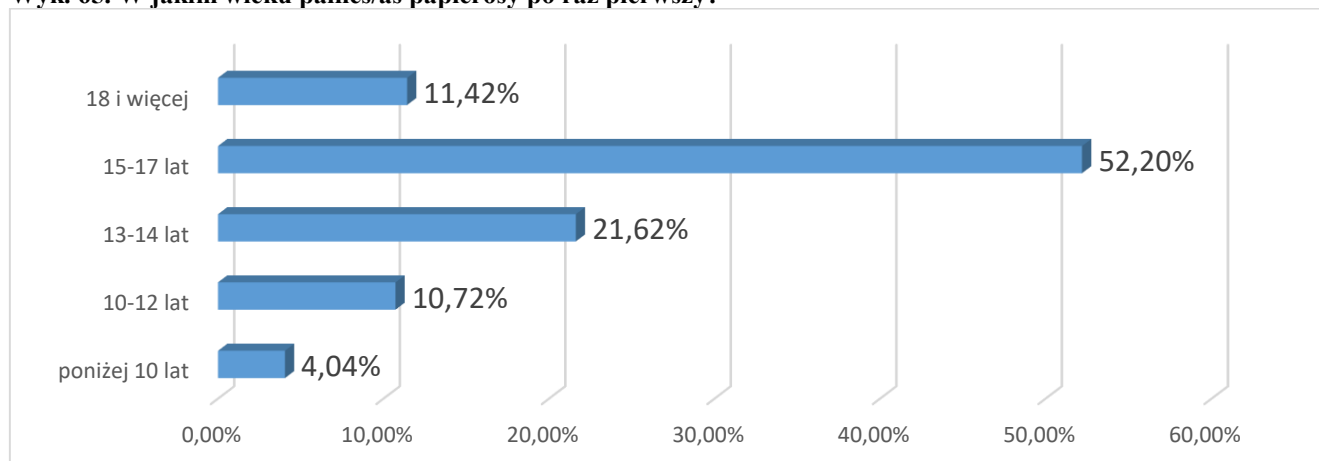
Chłopcy najczęściej wskazywali następujące odpowiedzi: kilka razy (15,07%), raz (10,52%), często (3,77%) oraz kolejne 3,92% chłopców pali regularnie. Dane pokazują, iż problem z nikotynowy częściej występuje wśród dziewczynek.

Wyk. 64a. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się próbować palić papierosy? – w podziale na płeć

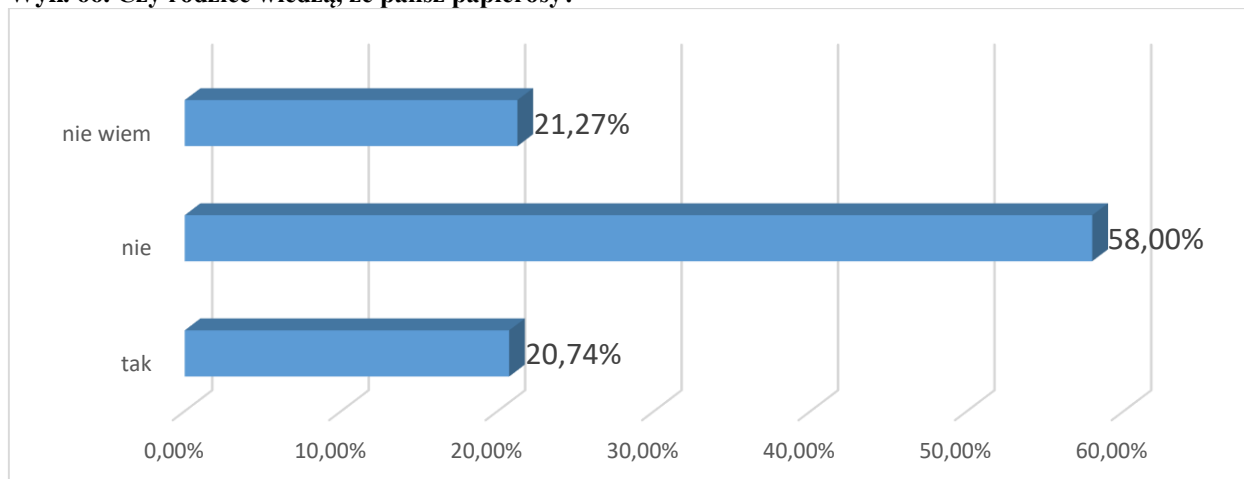
Uczniowie najczęściej pierwszy raz palili papierosy w wieku 15 – 17 lat (52,20%), 13 – 14 lat (21,62%), kolejne 10,72% uczniów pierwszy raz paliło w wieku 10 – 12 lat, 11,42% uczniów zaczęło palić w wieku 18 i więcej lat, a 4,04% uczniów paliło po raz pierwszy w wieku poniżej 10 lat.

Wyk. 65. W jakim wieku palileś/aś papierosy po raz pierwszy?

20,74% uczniów przyznało, że ich rodzice wiedzą o tym, iż palą oni papierosy. 58,00% badanych uważa, że ich rodzice nie wiedzą o tym fakcie, a kolejne 21,27% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

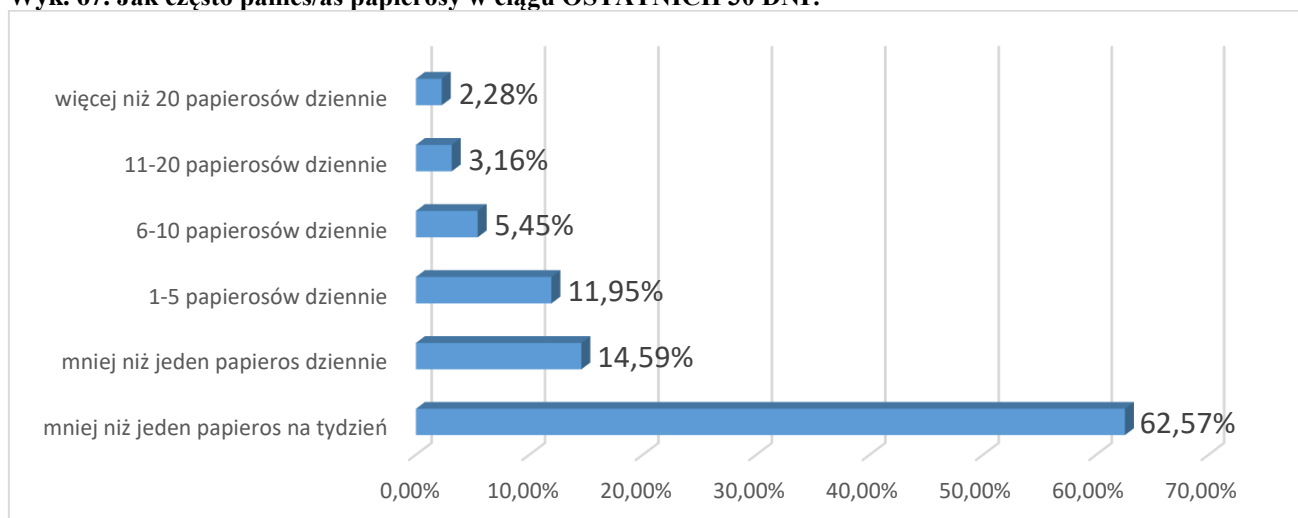
Wyk. 66. Czy rodzice wiedzą, że palisz papierosy?

Celem oszacowania grupy osób palących regularnie, poproszono uczniów o wskazanie jak często palili papierosy w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Większość uczniów, tj. 62,57% przyznało, że wypala mniej niż jeden papieros na tydzień, a 14,59% uczniów wypala mniej niż jeden papieros dziennie.

Niepokojący jest fakt, iż 11,95% uczniów przyznało, iż wypala dziennie od 1 do 5 papierosów, kolejne 5,45% uczniów pali od 6 do 10 papierosów każdego dnia. Natomiast 3,16% uczniów wpala od 11 do 20 papierosów, a 2,28% uczniów pali codziennie ponad 20 papierosów. Świadczyć to może o tym, iż ci uczniowie są uzależnieni od nikotyny.

Wyk. 67. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu OSTATNICH 30 DNI?

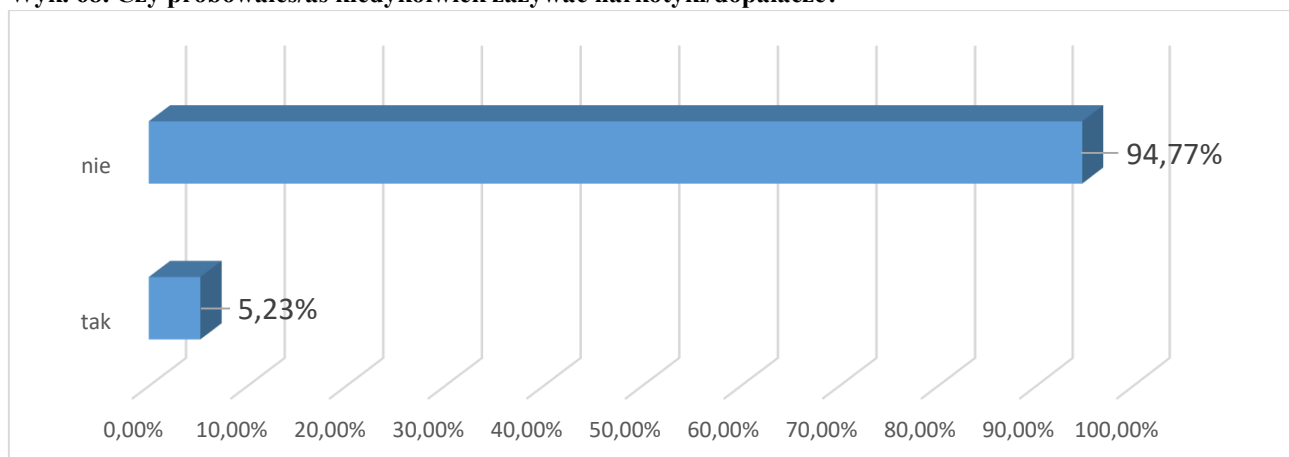

4.4. Problem narkotykowy z perspektywy dzieci i młodzieży

Kolejny rozdział niniejszej diagnozy dotyczył problemu narkotykowego. Jego celem było oszacowanie skali problemu wśród uczniów oraz sprawdzenie wiedzy uczniów dotyczącej środków psychoaktywnych.

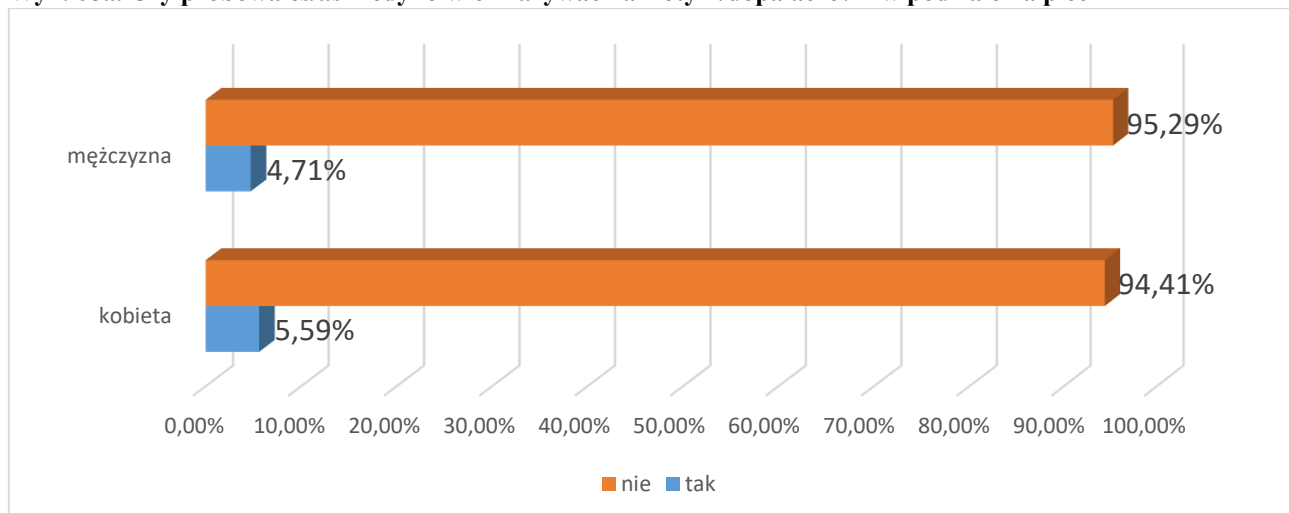
Z zebranego materiału badawczego wynika, iż 5,23% uczniów miało kiedykolwiek kontakt z środkami psychoaktywnymi.

Wyk. 68. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze?

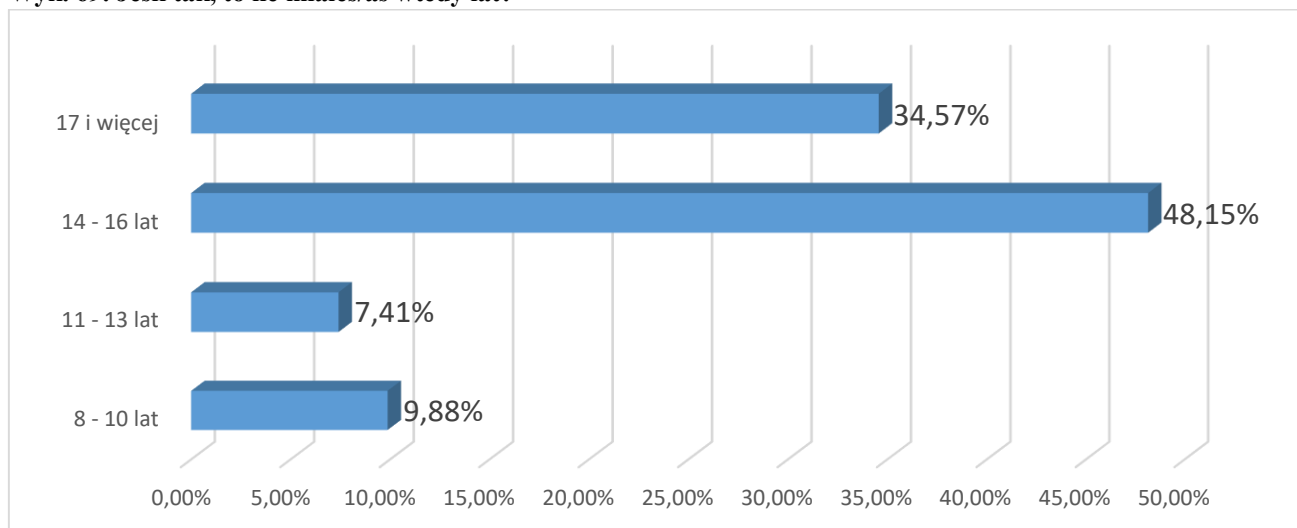
Celem sprawdzenia, czy problem sięgania po narkotyki lub dopalacze, skorelowano pytanie „Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze?” ze zmienną płeć. Z analizy wynika, iż 5,59% dziewczynek i 4,71% chłopców miało kontakt z tymi substancjami.

Wyk. 68a. Czy próbowałeś/aś kiedykolwiek zażywać narkotyki/dopalacze? – w podziale na płeć

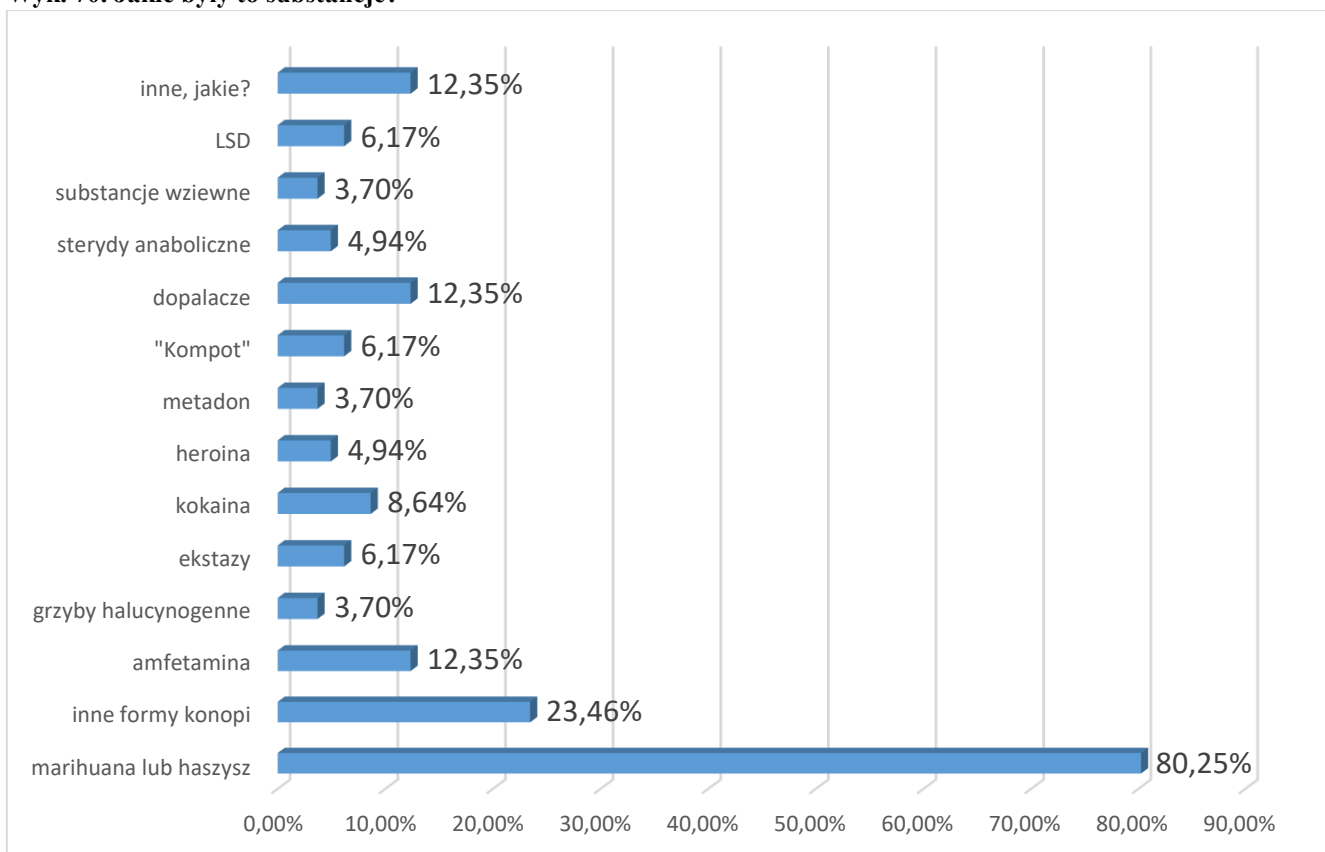
Na kolejne pytania odnoszące się do kontaktów uczniów z narkotykami i dopalaczami odpowiedzi udzielali wyłącznie uczniowie, którzy wskazali, iż mieli kontakt z substancjami psychoaktywnymi. 48,15% uczniów pierwszy raz zażywało narkotyki w wieku 14 – 16 lat, kolejne 9,88% uczniów pierwszy raz sięgało po te substancje w wieku 8 – 10 lat, 7,41% uczniów w wieku 11 – 13 lat, a 34,57% uczniów w wieku 17 i więcej lat.

Wyk. 69. Jeśli tak, to ile miałeś/aś wtedy lat?

Uczniowie Ci zażywali: marihuanę lub haszysz (80,25%), inne formy konopi (23,46%), amfetaminę (12,35%), dopalacze (12,35%), kokainę (8,64%), LSD (6,17%), „Kompot” (6,17%), ekstazy (6,17%), heroinę (4,94%), sterydy anaboliczne (4,94%), substancje wziewne (3,70%), metadon (3,70%) oraz grzyby halucynogenne (3,70%). Kolejne 12,35% uczniów zażywało inne substancje, których nie wymienili.

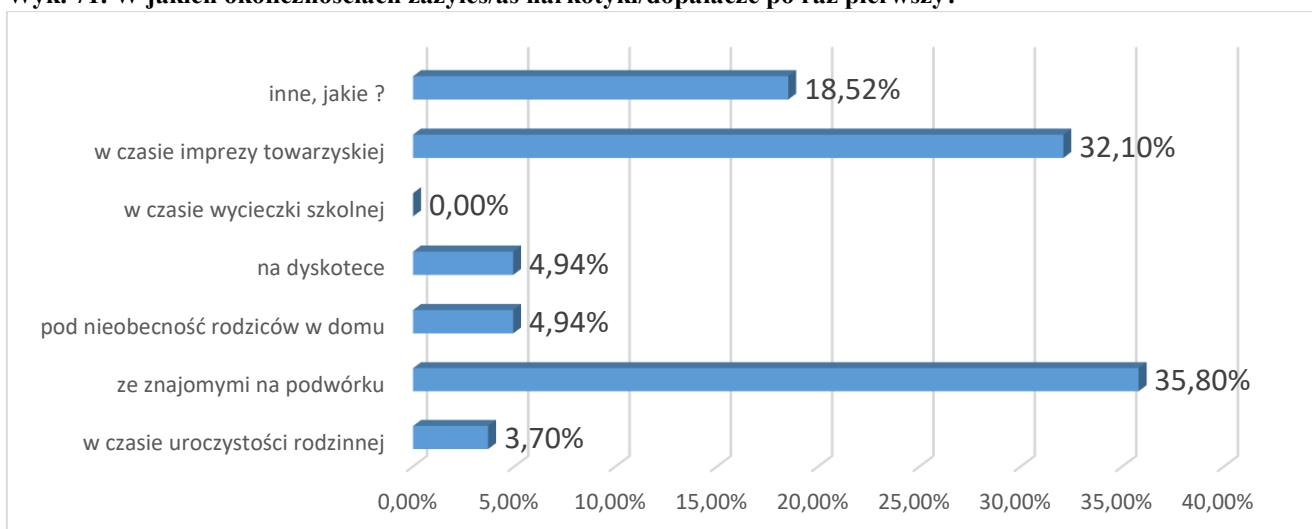
Wyk. 70. Jakie były to substancje?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie pierwszy raz sięgnęli po substancje psychoaktywne ze znajomymi na podwórku (35,80%), w czasie imprezy towarzyskiej (32,10%), na dyskoteci (4,94%), pod nieobecność rodziców w domu (4,94%), w czasie uroczystości rodzinnej (3,70%) oraz podczas innych okoliczności, których nie wymienili (18,52%).

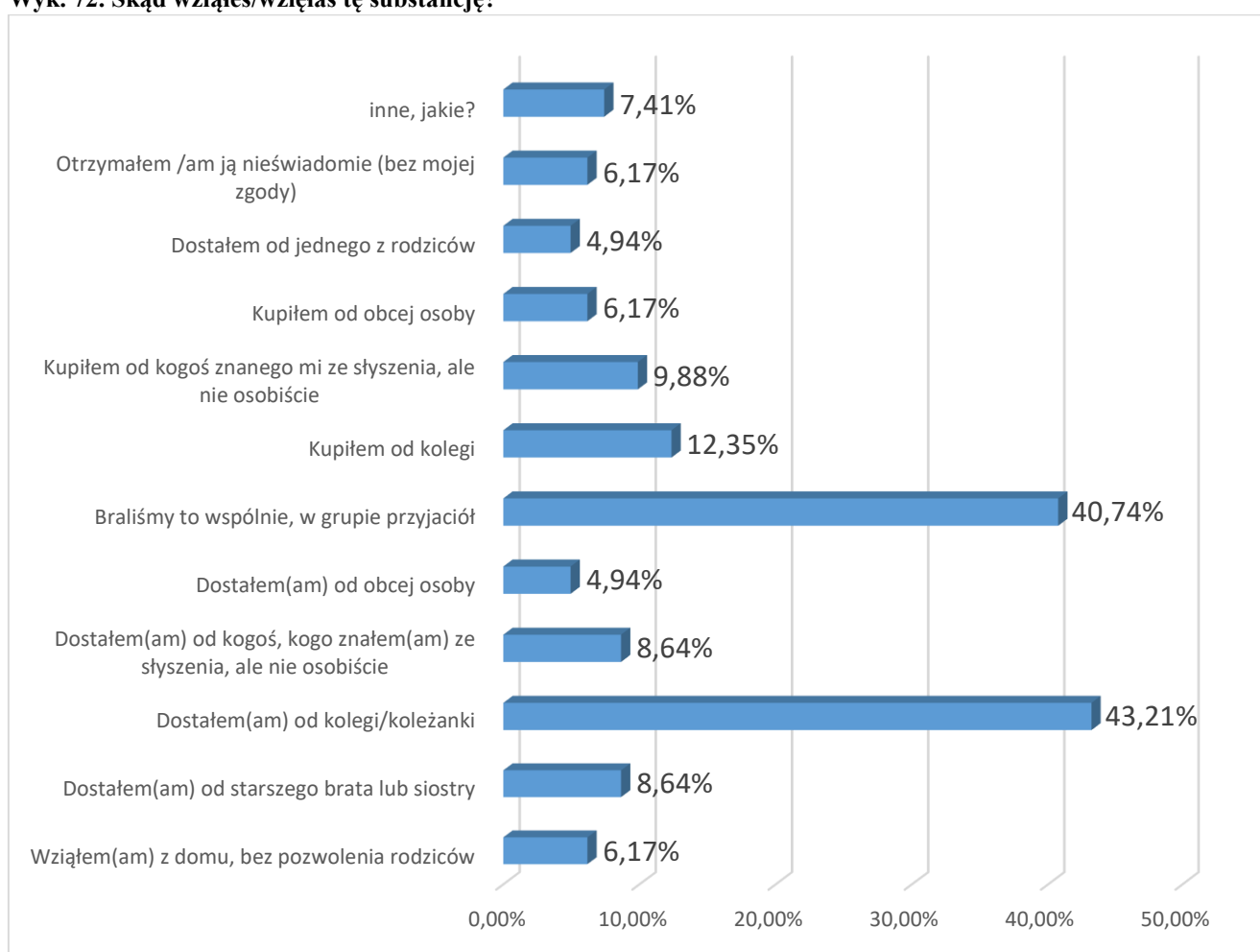
Wyk. 71. W jakich okolicznościach zażyłeś/aś narkotyki/dopalacze po raz pierwszy?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Niezwykle ciekawe wydaje się to skąd uczniowie biorą tego typu substancje, skoro są one prawnie zabronione. Jednak jak wynika z ich odpowiedzi, zdobycie substancji psychoaktywnych nie jest niemożliwe. Uczniowie najczęściej wskazywali, iż: dostali je od kolegi/koleżanki (43,21%), brali je wspólnie w grupie znajomych (40,74%), kupili je od kolegi (12,35%), kupili od kogoś znanego ze słyszenia (9,88%), dostali od kogoś znanego ze słyszenia (8,64%), dostali je od starszego brata lub siostry (8,64%), otrzymali je nieświadomie, bez ich zgody (6,17%), kupili od obcej osoby (6,17%), wzięli je z domu bez pozwolenia rodziców (6,17%), dostali je od obcej osoby (4,94%), dostali od jednego z rodziców (4,94%) oraz 7,41% uczniów wskazało odpowiedź „inne”, nie wyjaśniając jakie okoliczności mają na myśli.

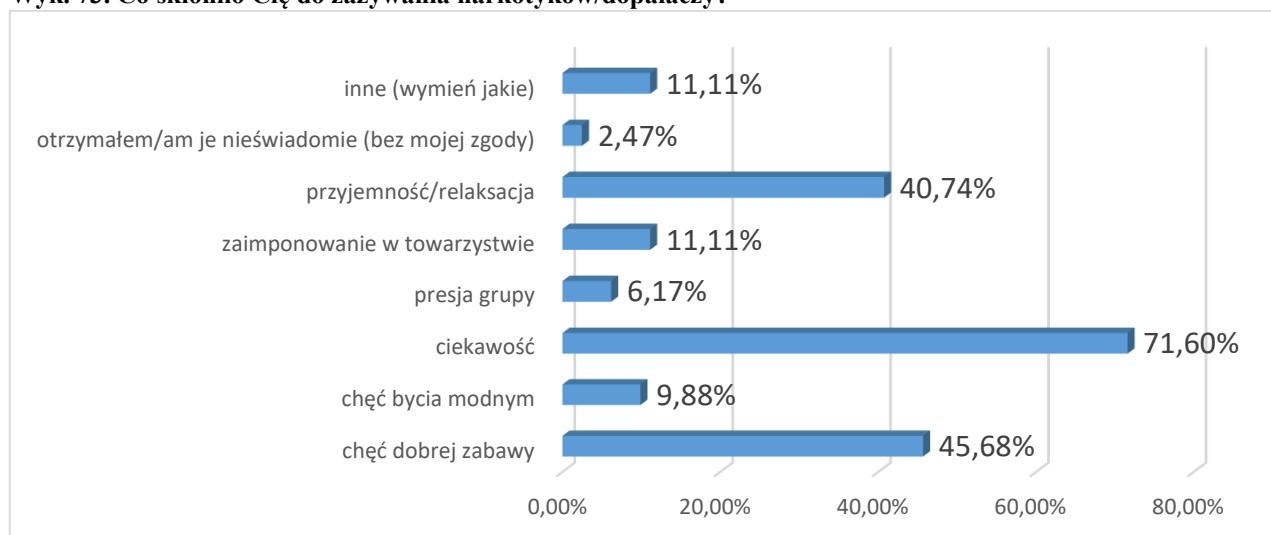
Wyk. 72. Skąd wzięłeś/wzięłaś tę substancję?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ciekawość (71,60%), chęć dobrej zabawy (45,68%) oraz przyjemność i relaksacja (40,74%), to główne czynniki motywujące uczniów do zażywania substancji psychoaktywnych. Rzadziej uczniowie wskazywali na: chęć zaimponowania w towarzystwie (11,11%), chęć bycia modnym (9,88%), presję grupy (6,17%), nieświadome otrzymanie, bez zgody (2,47%), a dodatkowo 11,11% uczniów wskazało inne powody, jednak nie określili co dokładnie mają na myśli.

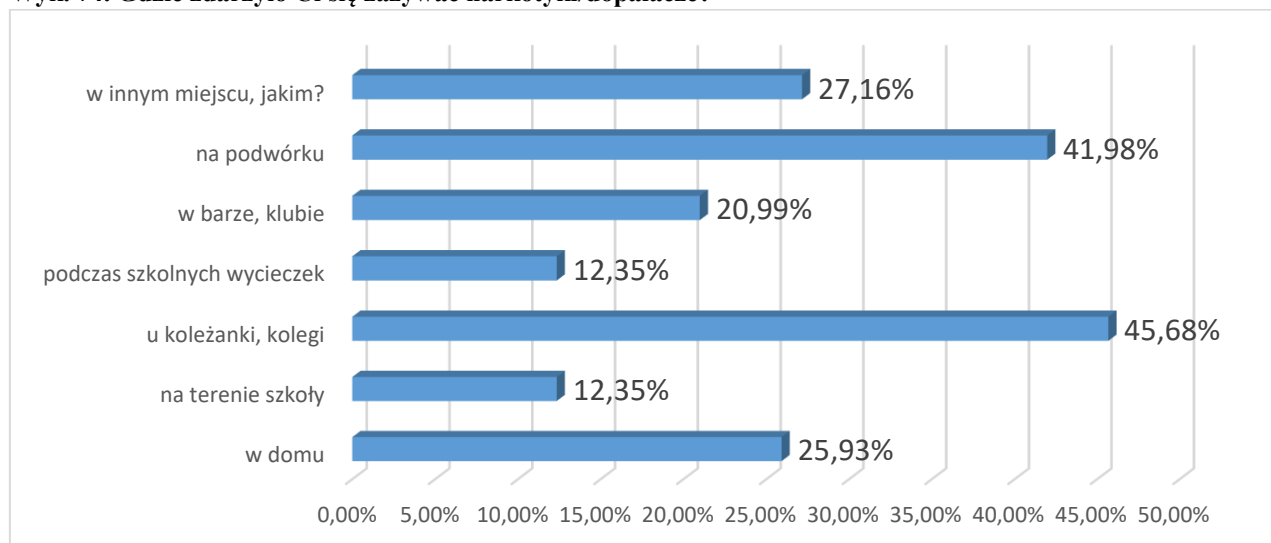
Wyk. 73. Co skłoniło Cię do zażywania narkotyków/dopalaczy?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie najczęściej sięgają po substancje psychoaktywne: u koleżanki/kolegi (45,68%), na podwórku (41,98%), w domu (25,93%), w barze/klubie (20,99%), na terenie szkoły (12,35%), podczas wycieczek szkolnych (12,35%) oraz 27,16% uczniów wskazało na inne miejsca, nie wskazując o jakie miejsca chodzi.

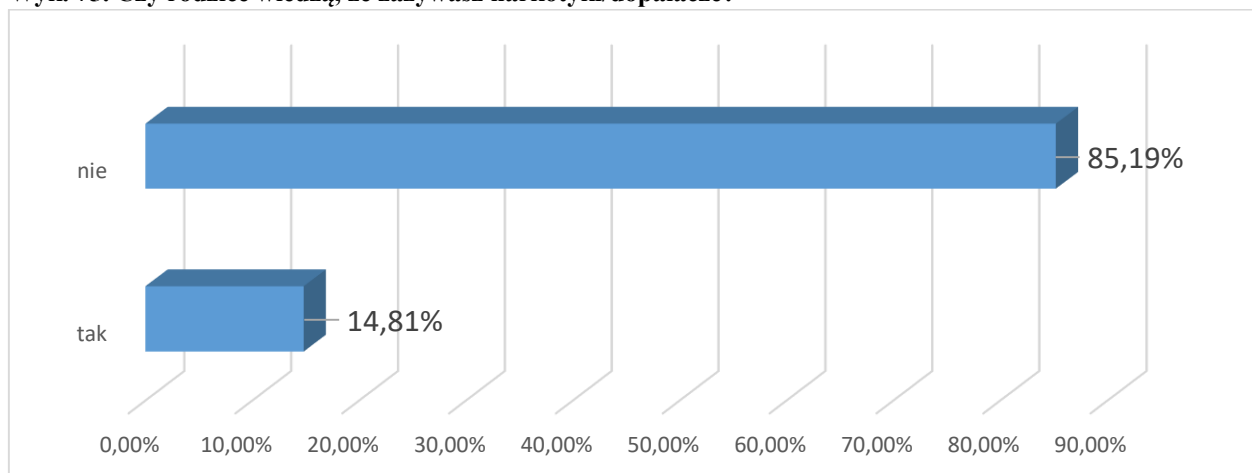
Wyk. 74. Gdzie zdarzyło Ci się zażywać narkotyki/dopalacze?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

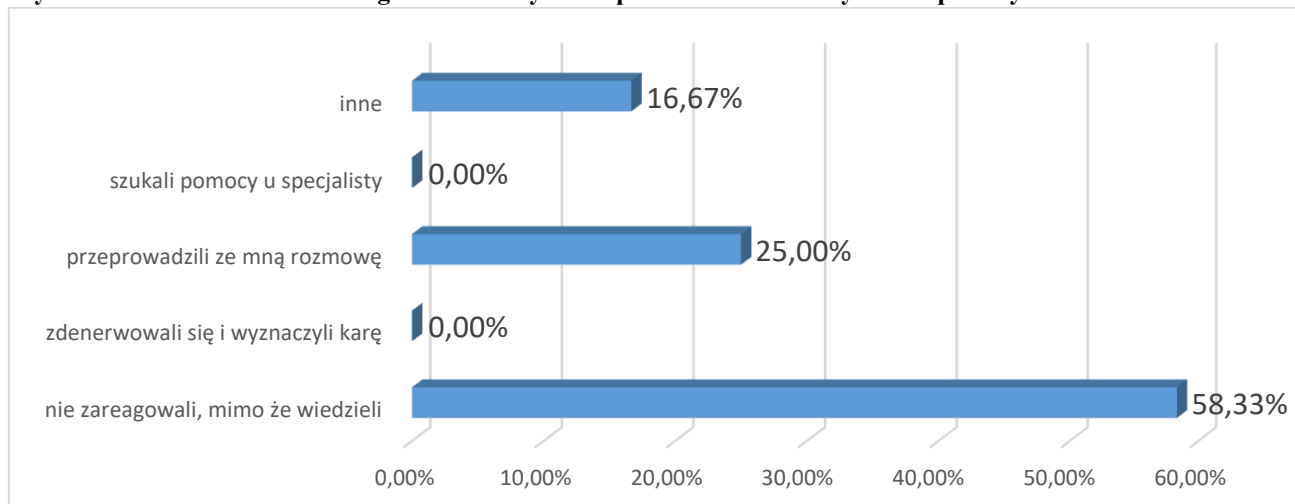
14,81% uczniów, którzy zażywali kiedykolwiek narkotyki uważa, że ich rodzice wiedzą o tym fakcie.

Wyk. 75. Czy rodzice wiedzą, że zażywasz narkotyki/dopalacze?

Co czwarty uczeń przyznał, że ich rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę, a 58,33% uczniów przyznało, że ich rodzice nie zareagowali, mimo że wiedzieli. Dodatkowo 16,67% ankietowanych wskazało odpowiedź „inne”, nie wyjaśniając o jakie reakcje chodzi.

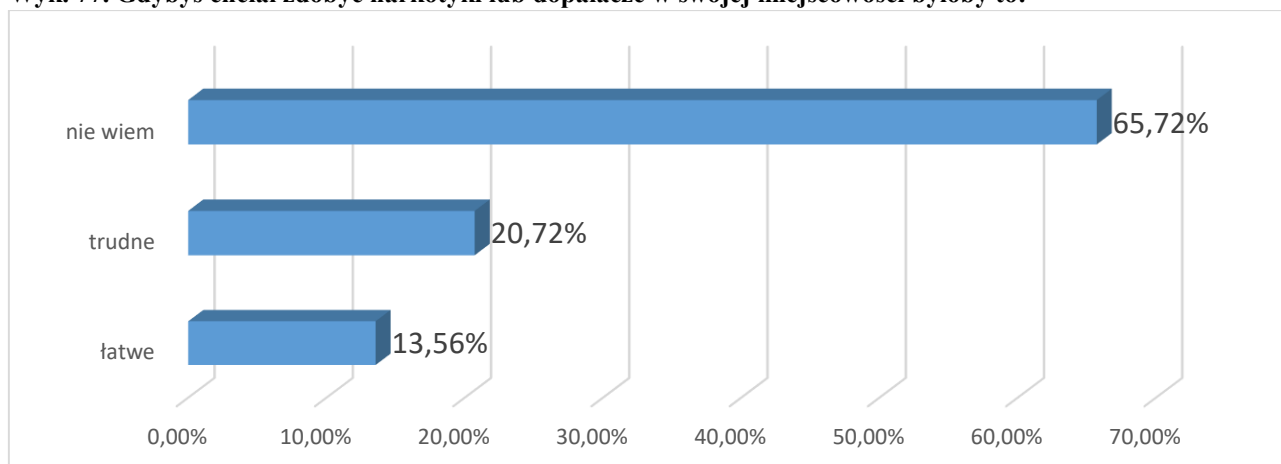
Wyk. 76. Jak Twoi rodzice zareagowali na zażywanie przez Ciebie narkotyków/dopalaczy?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

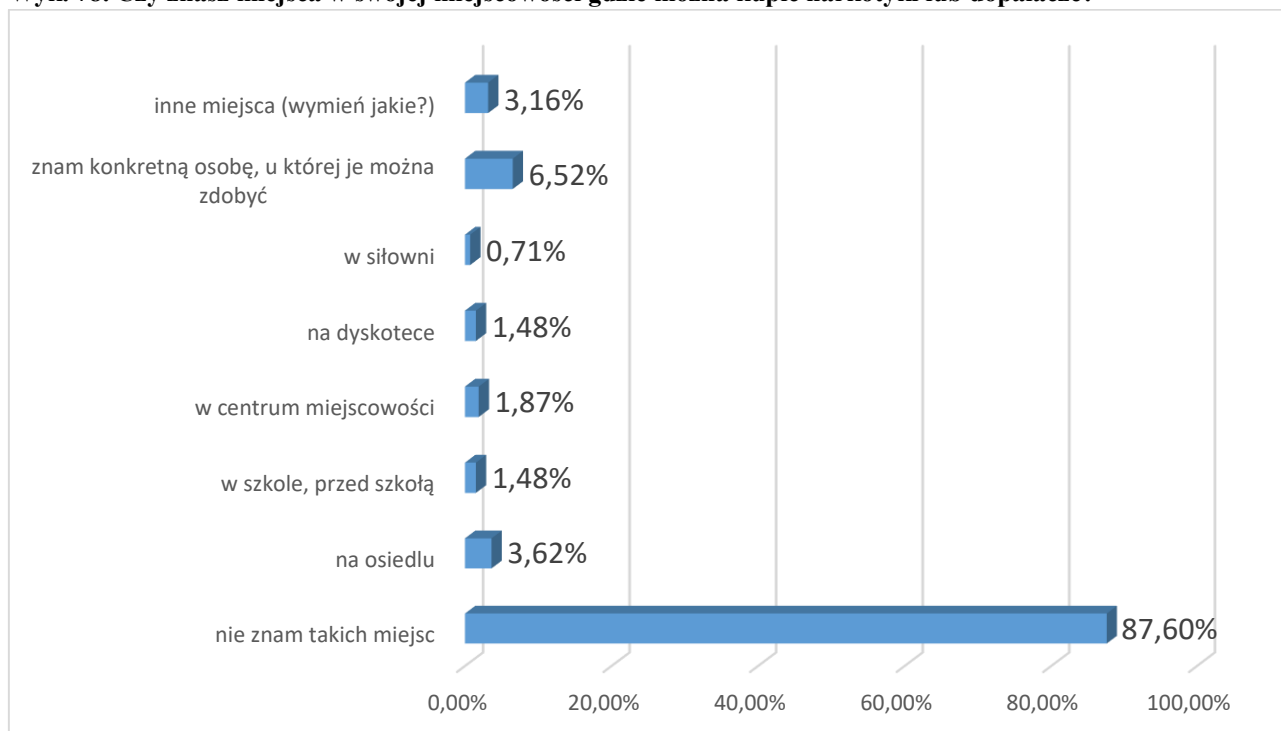
13,56% uczniów uważa, że pozyskanie narkotyków lub dopalaczy w ich mieście jest łatwe. Przeciwnego zdania jest natomiast 20,72% badanych. Istotny jest fakt, iż większość uczniów (65,72%) nie ma wiedzy na ten temat, co może świadczyć o tym, iż nie poszukiwali tego typu informacji.

Wyk. 77. Gdybyś chciał zdobyć narkotyki lub dopalacze w swojej miejscowości byłoby to:

Uczniowie w większości nie potrafili wskazać miejsc, w których można kupić narkotyki lub dopalacze – takiej odpowiedzi udzieliło 87,60% ankietowanych. Pozostałe osoby wskazywały na: osiedle (3,62%), okolice szkoły (1,48%), centrum miejscowości (1,87%), dyskotekę (1,48%), siłownię (0,71%) i inne miejsca, których uczniowie nie wymienili (3,16%). Kolejne 6,52% uczniów zna konkretną osobę, u której można kupić narkotyki.

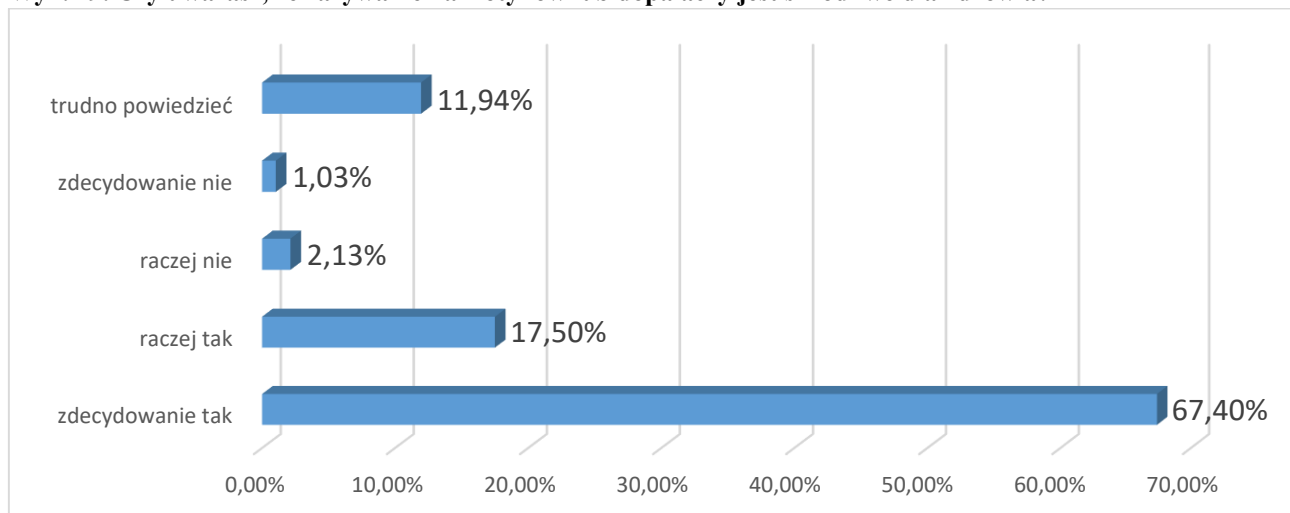
Wyk. 78. Czy znasz miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Większość uczniów przyznało, iż zażywanie narkotyków lub dopalaczy jest zdecydowanie szkodliwe dla zdrowia – taką odpowiedź wskazało 67,40% uczniów oraz, iż jest to raczej szkodliwe dla zdrowia –17,50% uczniów. Z tą opinią nie zgodziło się 3,16% ankietowanych, w tym 2,13% osób uważa, że jest to raczej nieszkodliwe, a 1,03% uczniów sądzi, że zażywanie narkotyków jest zdecydowanie nieszkodliwe. 11,94% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 79. Czy uważasz, że zażywanie narkotyków lub dopalaczy jest szkodliwe dla zdrowia?

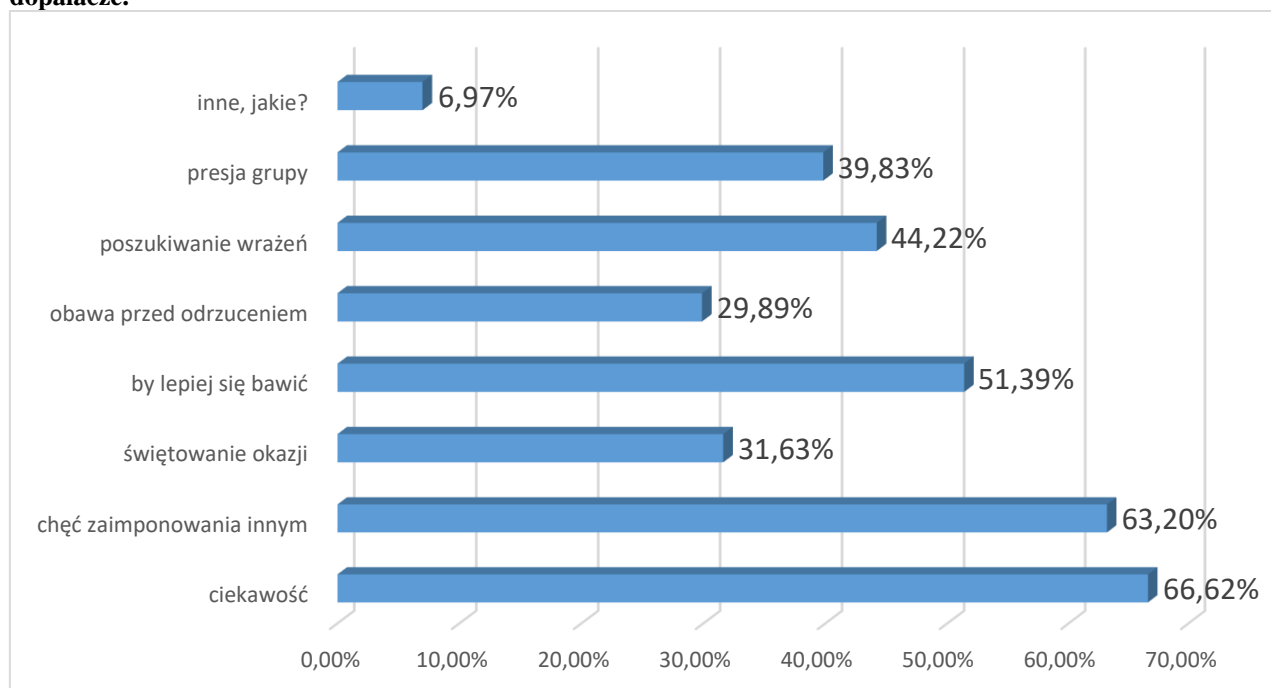

4.5. Profilaktyka z perspektywy dzieci i młodzieży

Niniejszy blok pytań skierowanych do dzieci i młodzieży ma na celu sprawdzenie ich wiedzy oraz poglądów dotyczących substancji psychoaktywnych.

Pierwsze pytanie skierowane do dzieci i młodzieży miało na celu odkrycie powodów, które w ich opinii motywują młodych ludzi do sięgania po substancje zakazane. Jak wynika z zebranych odpowiedzi, głównym powodem skłaniającymi młodych ludzi do sięgania po alkohol, czy używki jest: ciekawość (66,62%) oraz chęć zaimponowania innym (63,20%). W dalszej kolejności wskazywano na: chęć lepszej zabawy (51,39%), poszukiwanie wrażeń (44,22%), presję grupy (39,83%), świętowanie okazji (31,63%) oraz obawa przed odrzuceniem (29,63%) uczniowie wskazywali również na inne powody, których nie podali konkretnie (6,97%).

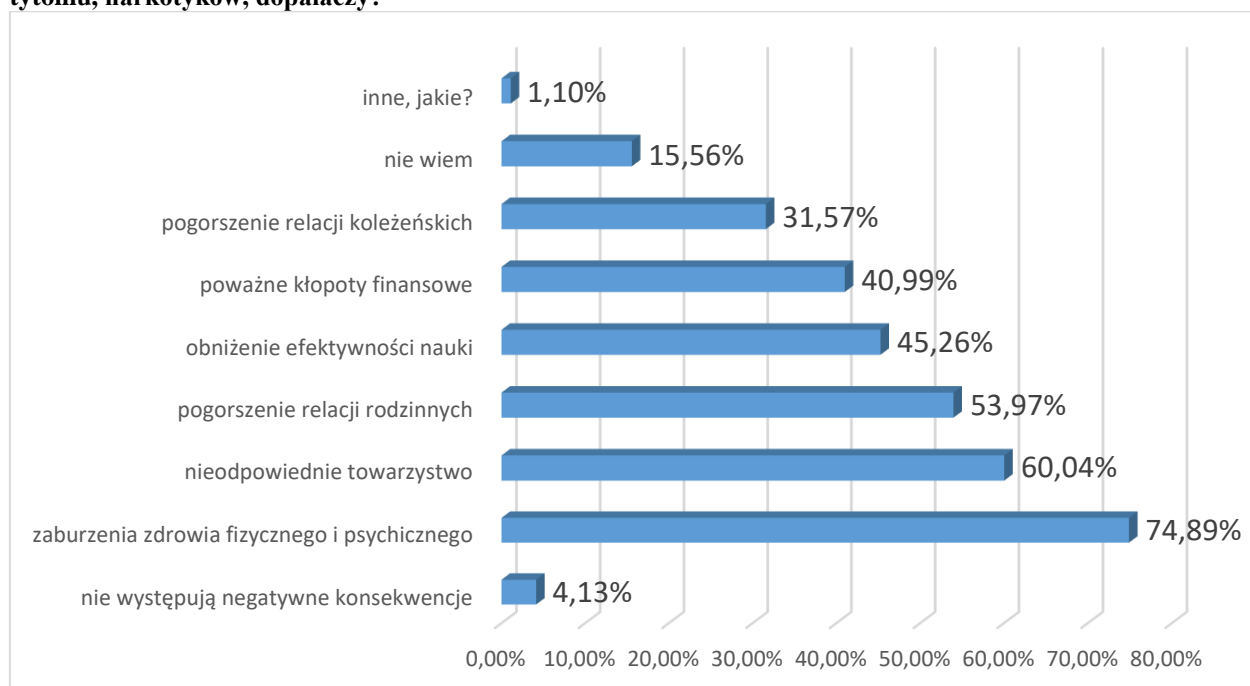
Wyk. 80. Z jakich powodów według Ciebie osoby w Twoim wieku sięgają po alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze.

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Jeśli chodzi o negatywne konsekwencje zażywania alkoholu, tytoniu, czy substancji psychoaktywnych to zdaniem uczniów wpływają one przede wszystkim na: zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (74,89%), nieodpowiednie towarzystwo (60,04%), pogorszenie lub zerwanie relacji rodzinnych (53,97%), obniżenie efektywności nauki (45,26%), pogorszenie relacji koleżeńskich (31,57%), poważne kłopoty finansowe (40,99%) oraz inne problemy, których uczniowie nie wskazali (1,10%). 15,56% badanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi

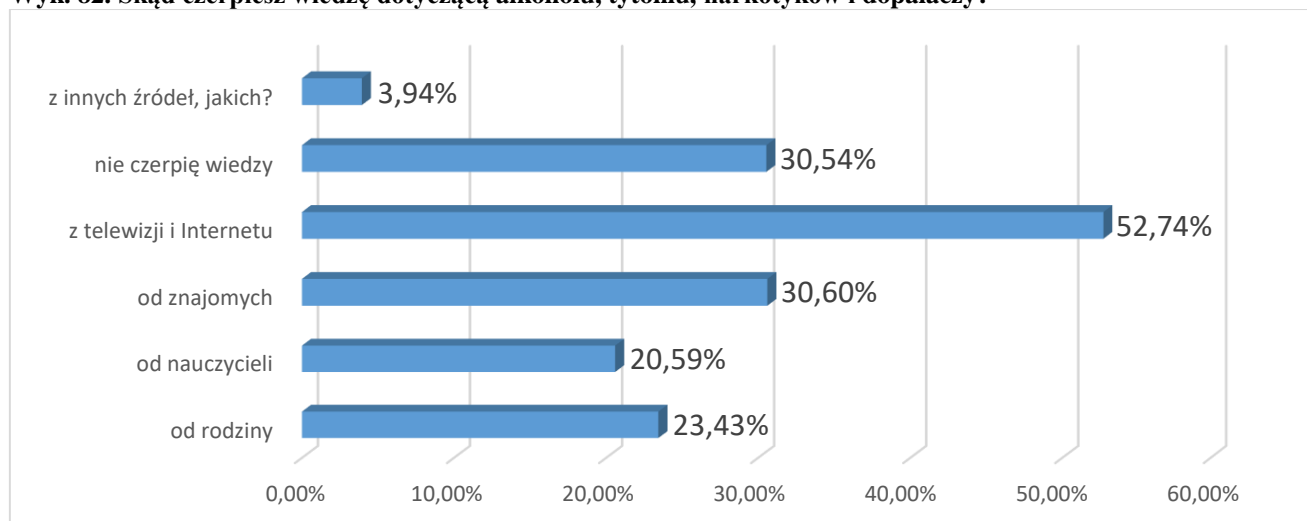
Wyk. 81. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z uzależnieniem od alkoholu, tytoniu, narkotyków, dopalaczy?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Telewizja i Internet to główne źródło wiedzy na temat alkoholu, tytoniu, czy substancji psychoaktywnych – taką odpowiedź wskazało 52,74% uczniów. Mniejszą popularnością cieszą się nauczyciele – wskazało na nich 20,59% ankietowanych uczniów. Na rodzinę wskazało 23,43% badanych, zaś od znajomych wiedzę czerpie 30,60% uczniów. 3,94% uczniów wskazało odpowiedź - inne, jednak nie wskazując konkretnie co mieli na myśli. Niepokój budzi fakt, iż 30,74% ankietowanych w ogóle nie czerpie wiedzy na ten temat.

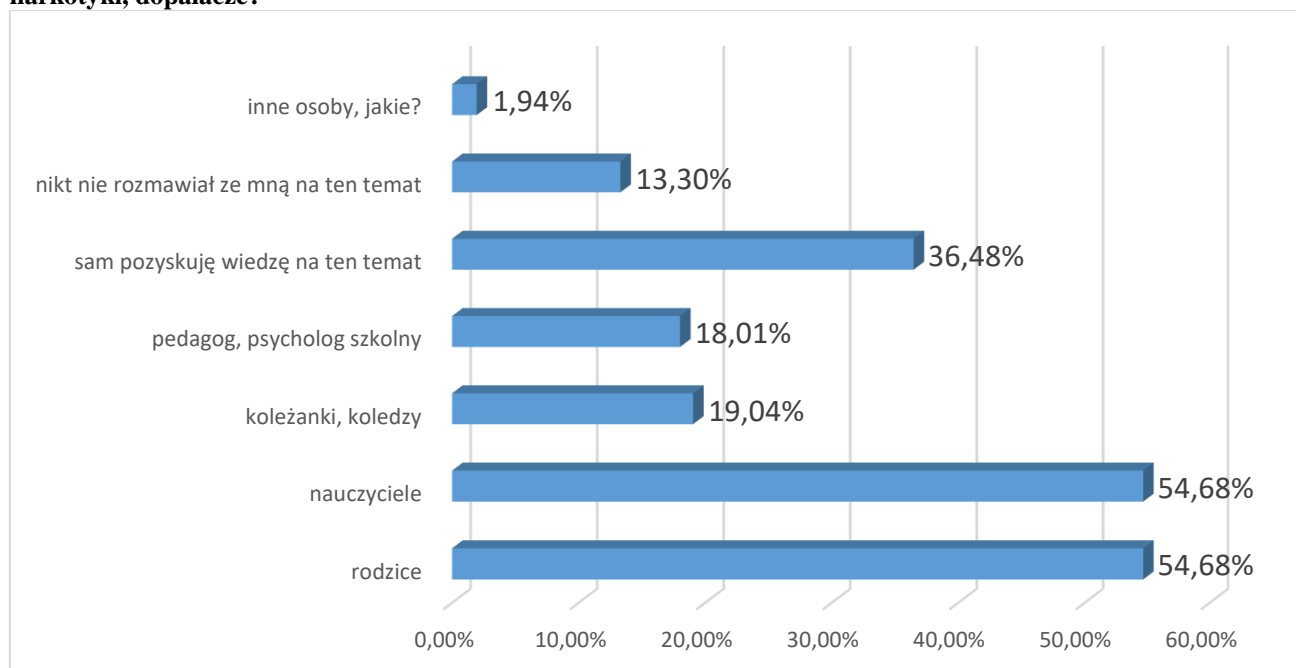
Wyk. 82. Skąd czerpiesz wiedzę dotyczącą alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zdaniem uczniów to nauczyciele (54,98%) oraz rodzice (54,68%) najczęściej rozmawiają z młodzieżą na temat szkodliwości substancji zakazanych. W dalszej kolejności uczniowie wskazywali na: kolegów/koleżanki (19,04%) oraz pedagoga/psychologa szkolnego (18,01%) i inne osoby (1,94%). Niepokojący jest fakt, iż aż 36,48% uczniów samodzielnie pozyskuje wiedzę na ten temat oraz, iż 13,30% uczniów uważa, że nikt z nim na ten temat nie rozmawiał.

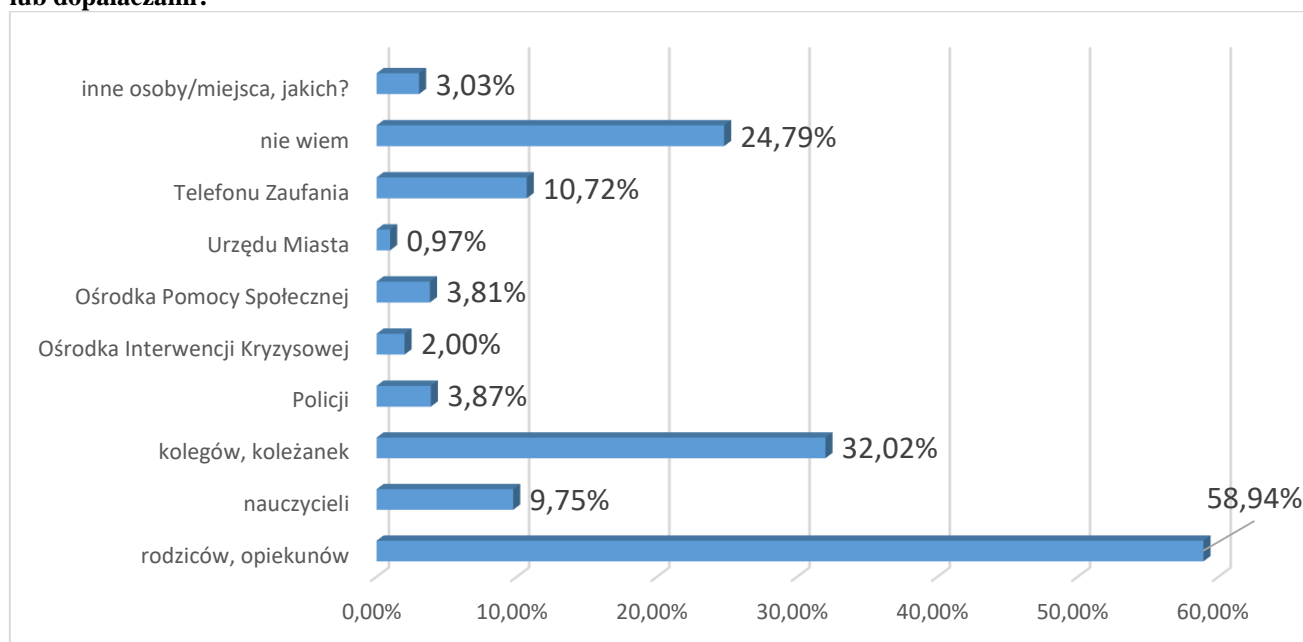
Wyk. 83. Kto rozmawiał z Tobą na temat działania i szkodliwości środków takich jak alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie w sytuacjach problemowych zwróciliby się z prośbą o pomoc do rodziców i opiekunów – taką opinię wyraziło 58,94% osób. W dalszej kolejności uczniowie wskazywali na: kolegów i koleżanki (32,02%), telefon zaufania (10,72%), nauczycieli (9,75%), Policję (3,87%), Ośrodek Pomocy Społecznej (3,81%), Urząd Miasta (0,97%) oraz inne osoby lub miejsca, których ankietowani nie wskazali (3,03%). Co czwarty uczeń nie potrafił udzielić odpowiedzi na to pytanie.

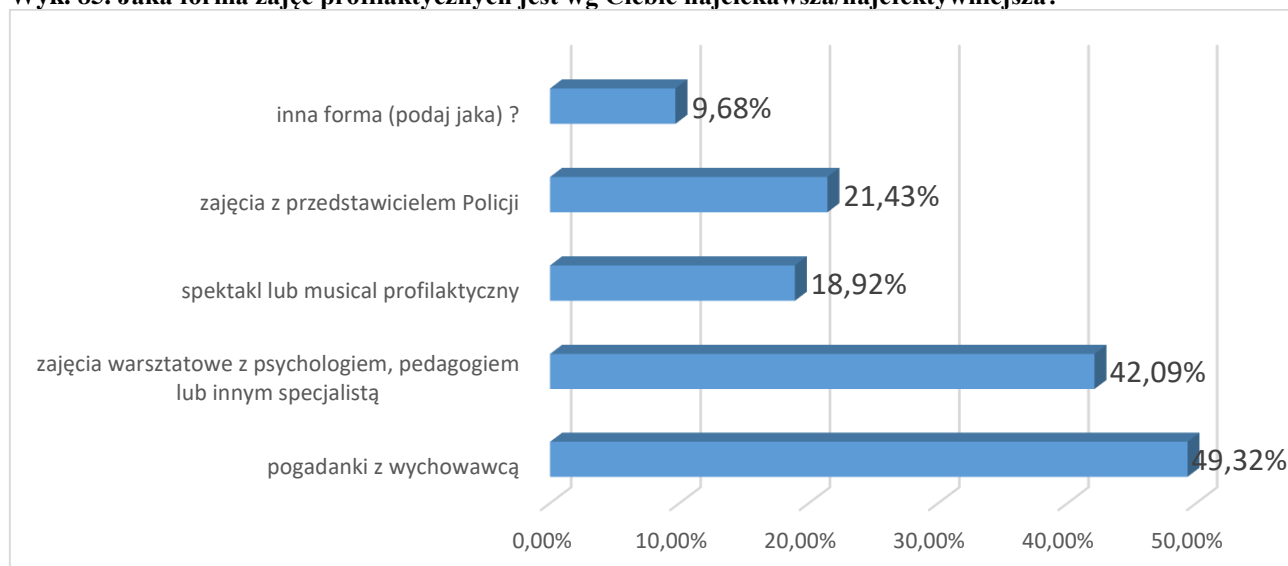
Wyk. 84. Do kogo zwróciłbyś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, tytoniem, narkotykami lub dopalaczami?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie uważają, że najciekawszymi formami zajęć profilaktycznych są: pogadanki z wychowawcą (49,32%), zajęcia warsztatowe z pedagogiem, psychologiem lub innym specjalistą (42,09%), zajęcia z przedstawicielami Policji (21,43%), spektakle lub musicale profilaktyczne (18,92%) oraz inne formy zajęć profilaktycznych (9,68%).

Wyk. 85. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

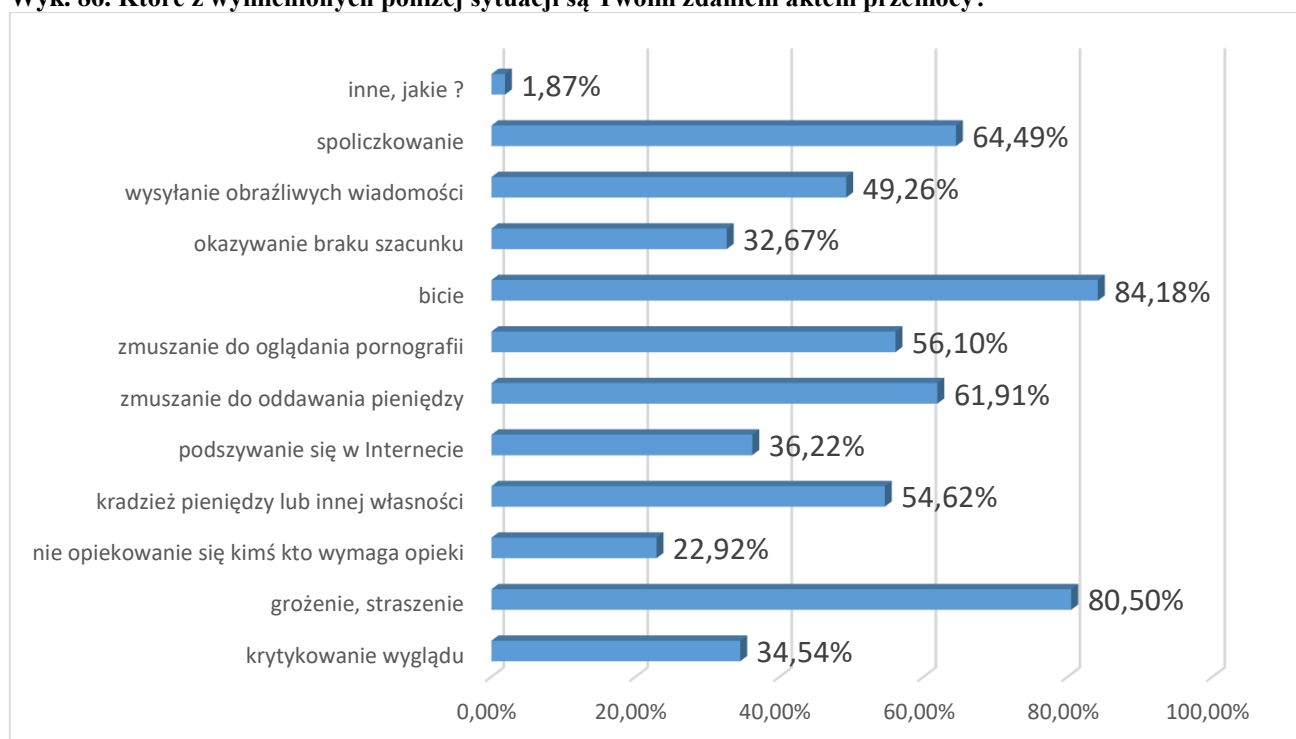
* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

4.6. Problem przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży

Ostatnim problemem poruszonym w badaniu dzieci i młodzieży był problem przemocowy. Celem sprawdzenia wiedzy uczniów na temat zjawiska przemocy, poproszono ich o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy.

Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, uczniowie najczęściej wskazywali na następujące zachowania: bicie (84,18%), grożenie, straszenie (80,50%), spoliczkowanie (64,49%), zmuszanie do oddawania pieniędzy (61,91%), zmuszanie do oglądania pornografii (56,10%), kradzież pieniędzy lub innej własności (54,62%), wysyłanie obraźliwych wiadomości (49,26%), podszywanie się w Internecie (36,22%), krytykowanie wyglądu (34,54%), okazywanie braku szacunku (32,67%) oraz nie opiekowanie się kimś kto wymaga opieki (22,92%).

Wyk. 86. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

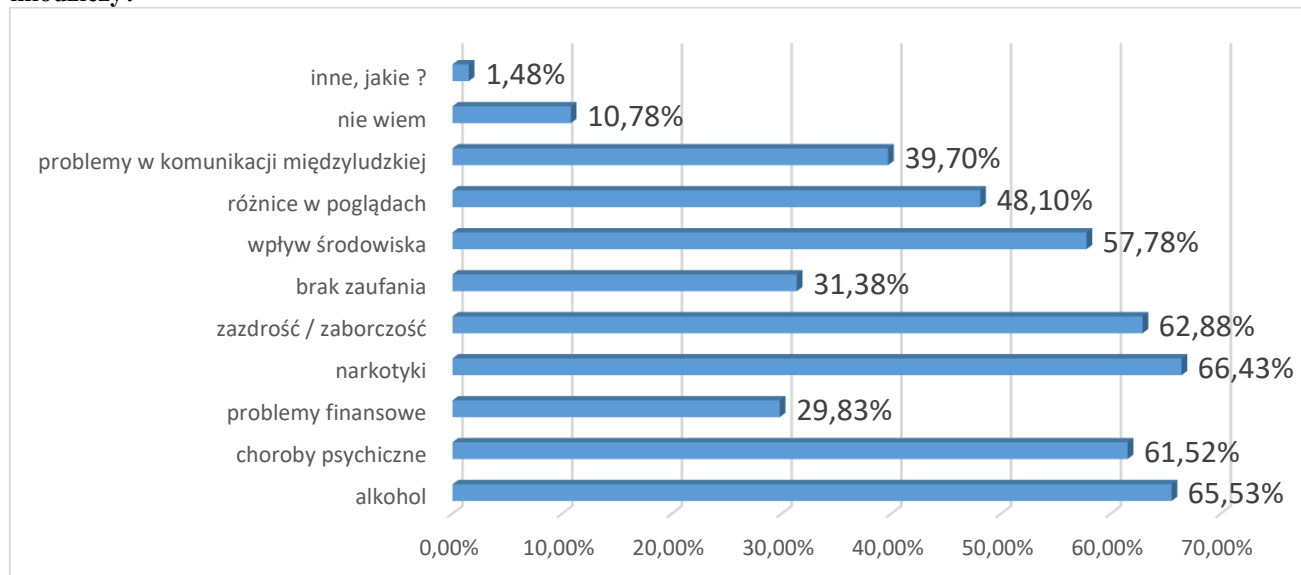

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ankietowani uczniowie uważają, że przemoc wynika głównie z używania narkotyków (66,43%) i alkoholu (65,53%), ale także z: zazdrości i zaborczości (62,88%), chorób psychicznych (61,52%), wpływu środowiska (57,78%), różnic w poglądach (48,10%), problemów w komunikacji międzyludzkiej (39,70%), braku zaufania, (31,38%) oraz ze

względu na problemy finansowe (29,83%). 10,78% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

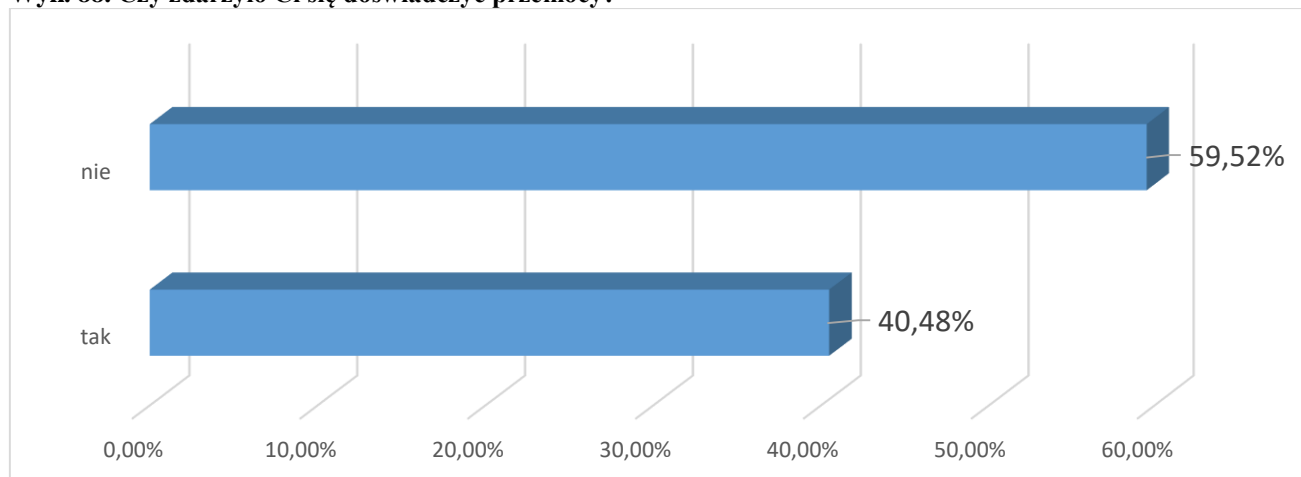
Wyk. 87. Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują agresję/przemoc wśród młodzieży?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

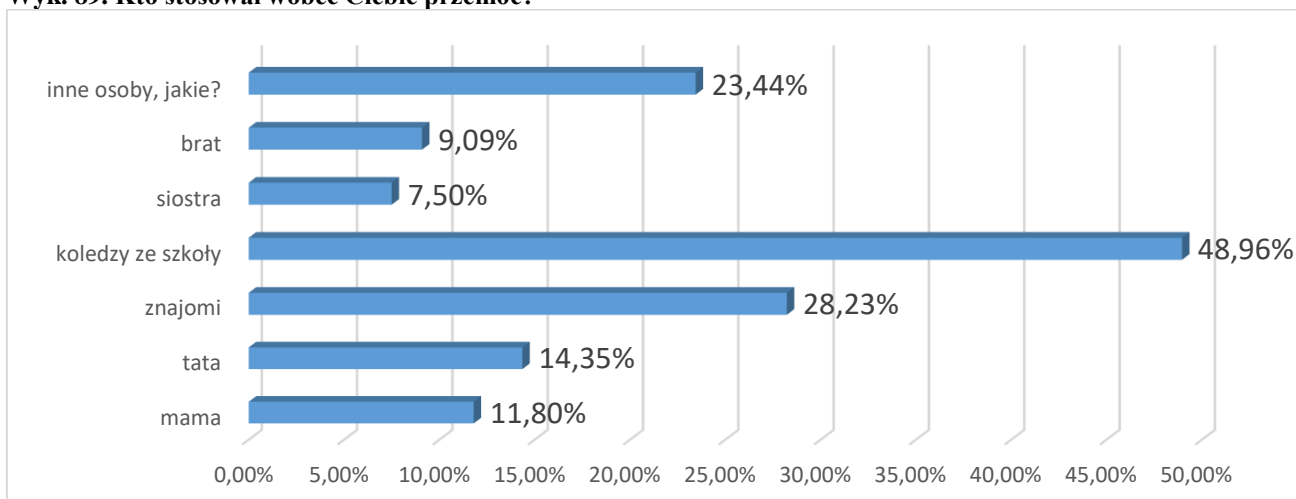
Niepokój budzi fakt, iż aż 40,48% uczniów przyznało, że zdarzyło im się doświadczyć przemocy.

Wyk. 88. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Osobami stosującymi przemoc wobec uczniów byli głównie koledzy ze szkoły – taką odpowiedź wskazało 48,96% uczniów, którzy doznali przemocy. Rzadziej wskazywano natomiast na: znajomych (28,23%), tatę (14,35%), mamę (11,80%), brata (9,09%), siostrę (7,50%) oraz inne osoby, których uczniowie nie wskazali (23,44%).

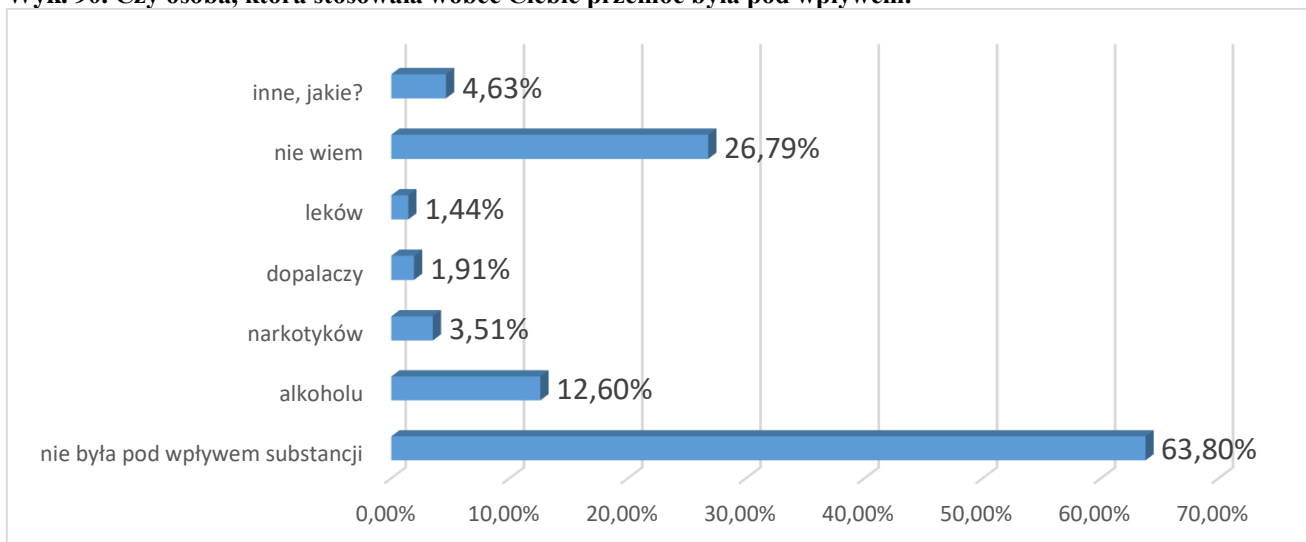
Wyk. 89. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie, którzy doświadczyli przemocy uważają, że osoby, które stosowały wobec nich przemoc nie były pod wpływem żadnych substancji (63,80%). Natomiast 12,60% uczniów uważa, że osoby te były pod wpływem alkoholu, 3,51% uczniów wskazało odpowiedź „narkotyki”, 1,91% osób twierdzi, że osoby te były pod wpływem dopalaczy oraz leków (1,44%), a 4,63% uczniów wskazało odpowiedź „inne”, nie wyjaśniając o jakie substancje chodzi. 26,79% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

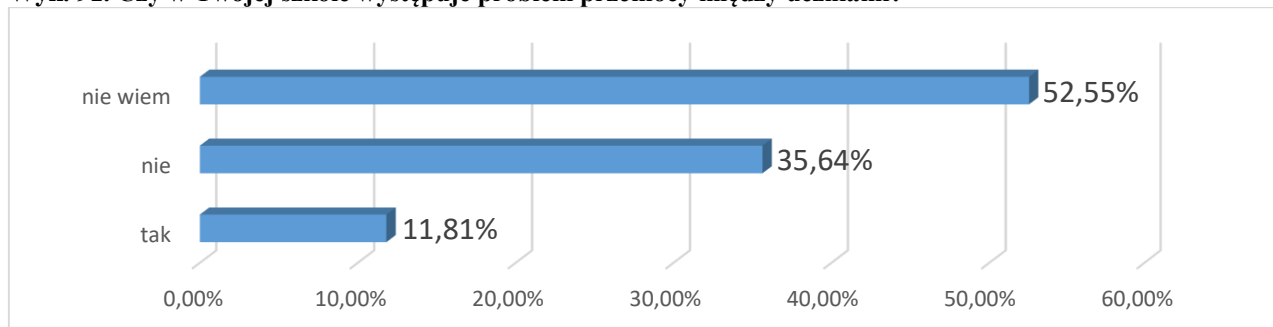
Wyk. 90. Czy osoba, która stosowała wobec Ciebie przemoc była pod wpływem:

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

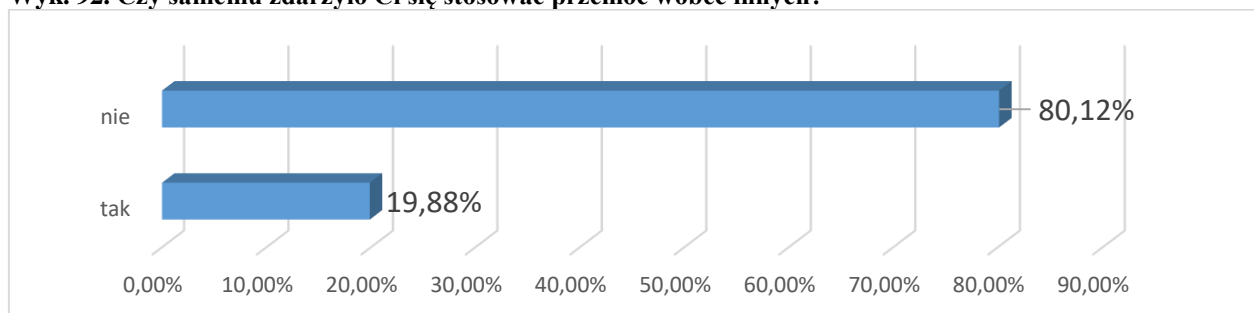
11,81% badanych uczniów twierdzi, że w ich szkole występuje zjawisko przemocy między uczniami. Z tą opinią nie zgodziło się 36,64% uczniów, zaś 52,55% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. Dane te pokazują, iż problem przemocy rówieśniczej jest obecny w szkołach na terenie Miasta Jarosław, ale jego skala nie jest wysoka.

Wyk. 91. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

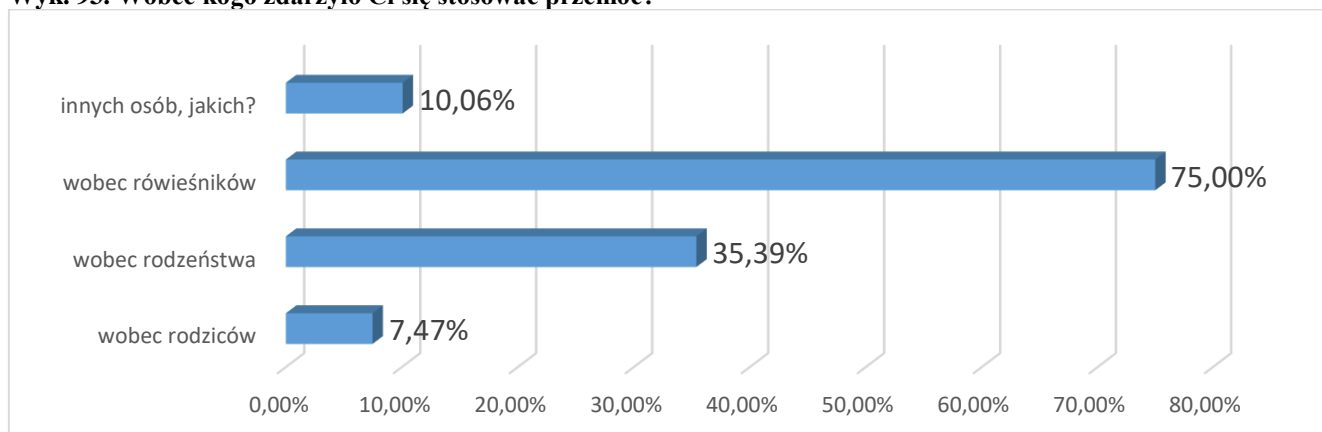
Dodatkowo, 19,88% uczniów przyznało także, iż im samym zdarzyło się stosować przemoc wobec innych osób.

Wyk. 92. Czy samemu zdarzyło Ci się stosować przemoc wobec innych?

Uczniowie Ci stosowali przemoc głównie wobec rówieśników (75,00%), rodzeństwa (35,39%), rodziców (7,47%), ale także wobec innych osób (10,06%), których uczniowie nie wskazali.

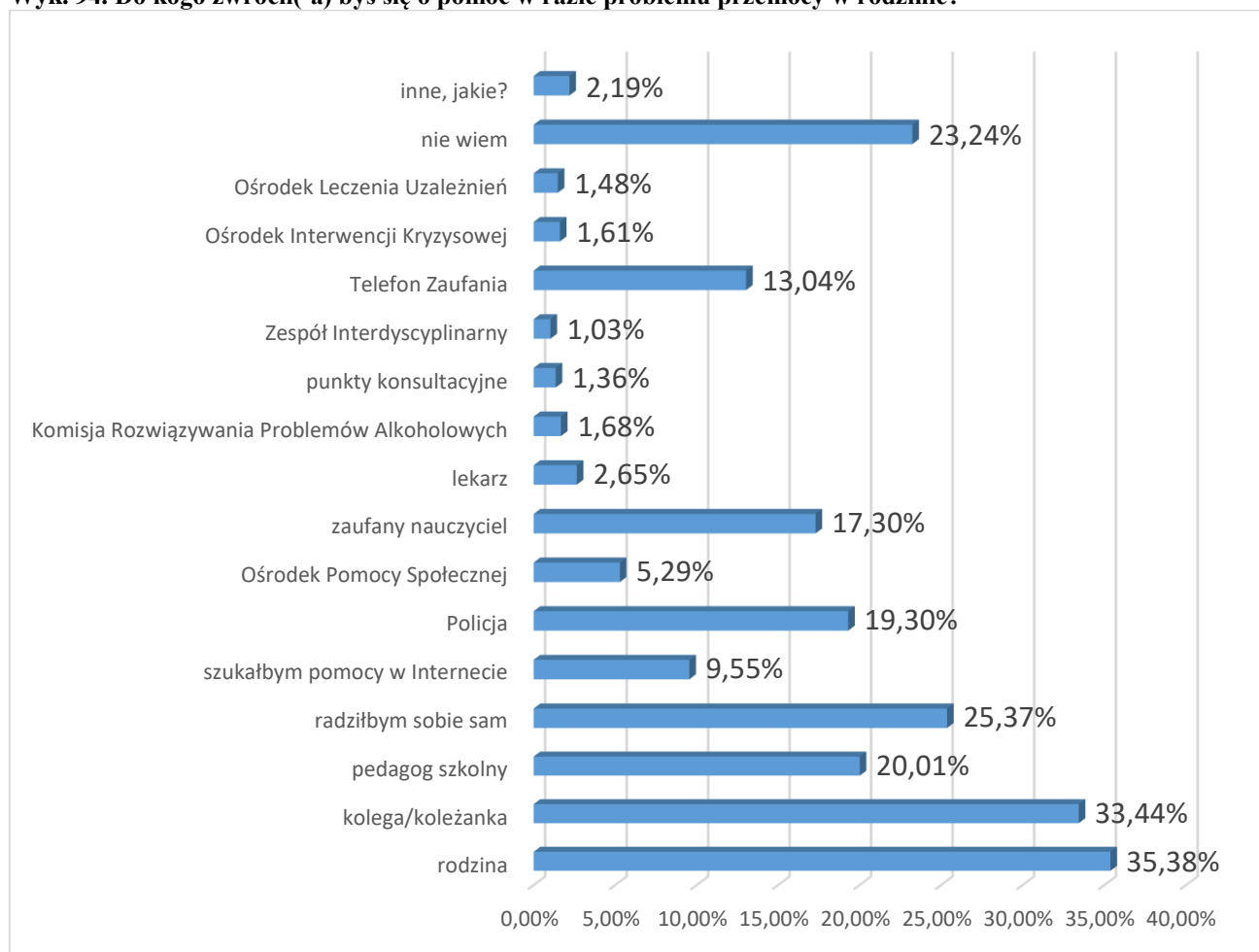
Wyk. 93. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Z problemem przemocy uczniowie zwróciliby się o pomoc do: rodziny (35,38%), kolegi lub koleżanki (33,44%), pedagoga szkolnego (20,01%), Policji (19,30%), zaufanego nauczyciela (17,30%), pod Telefonem Zaufania (13,04%), do Ośrodka Pomocy Społecznej (5,29%), lekarza (2,65%), Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (1,68%), Ośrodka Interwencji Kryzysowej (1,61%), Ośrodka Leczenia Uzależnień (1,48%), punktu konsultacyjnego (1,36%) oraz Zespołu Interdyscyplinarnego (1,03%). Należy zwrócić uwagę na fakt, iż 9,55% osób szukałoby pomocy w Internecie, a 25,37% uczniów próbowałoby radzić sobie samodzielnie.

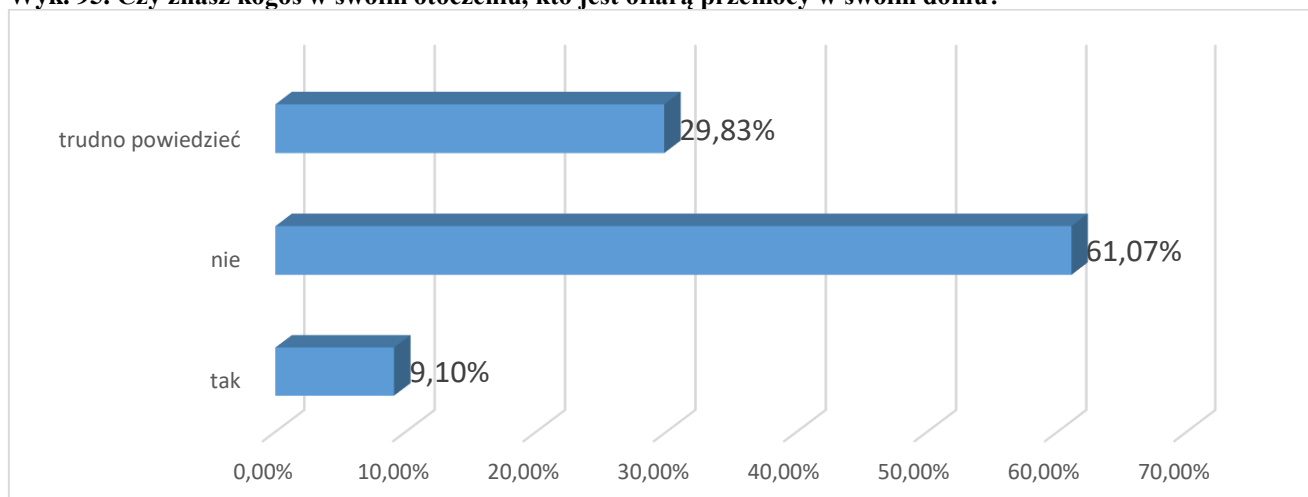
Wyk. 94. Do kogo zwrócił(-a) byś się o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie?

* Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

9,10% uczniów zna kogoś kto doświadcza przemocy w swoim domu, a 61,07% osób nie zna nikogo, kto jest ofiarą przemocy w domu. 29,83% uczniów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 95. Czy znasz kogoś w swoim otoczeniu, kto jest ofiarą przemocy w swoim domu?

5. BADANIE SPRZEDAWCÓW

W celu dokładniejszego zdiagnozowania problemu alkoholowego przeprowadzone zostało również badanie sprzedawców pracujących w punktach sprzedaży alkoholu. Kwestionariusz skierowanej do nich ankiety zawierał pytania dotyczące zarówno samego handlu trunkami i możliwych związanych z tym negatywnych konsekwencji, jak również innych problemów społecznych. W sumie respondenci udzielili odpowiedzi na 20 pytań jednokrotnego wyboru.

Badanie zostało podzielone na bloki poświęcone następującym problemom:

Graf. 4.1 Obszar tematyczny zawarty w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu

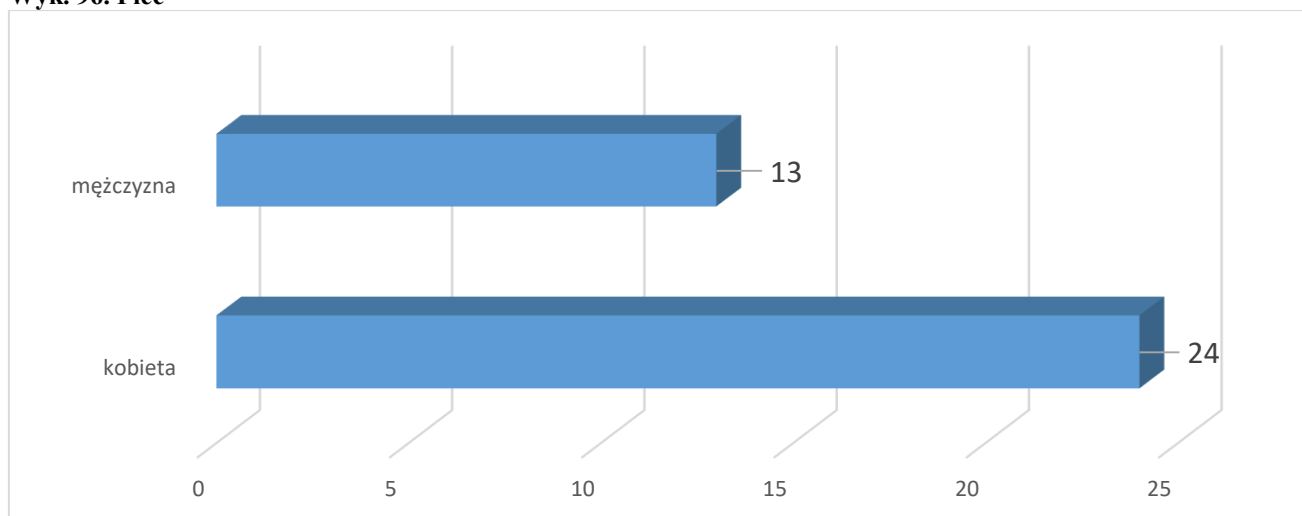
Najbardziej rozbudowany został blok poświęcony kwestiom dotyczącym alkoholu, a kwestionariusz kończył się metryczką z pytaniami o wiek, płeć oraz staż pracy w charakterze sprzedawcy napojów alkoholowych.

Ze względu na niewielką liczebność próby, wyniki zostały przedstawione w formie liczb.

5.1. Struktura badanej próby

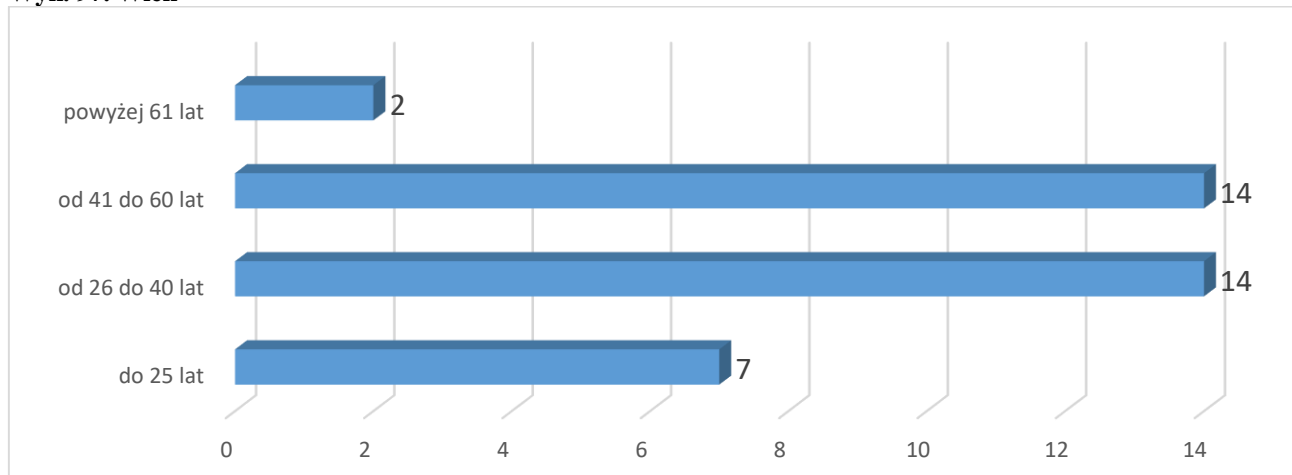
Ostatnią grupą biorącą udział w diagnozie problemów społecznych w Mieście Jarosław są sprzedawcy napojów alkoholowych. Ich wiedza jest niezwykle cenna ze względu na fakt, iż na co dzień są oni baczni obserwatorami rzeczywistości społecznej, w związku z tym są w stanie określić skalę występujących problemów związanych z uzależnieniami od substancji psychoaktywnych. W badaniu zdecydowaną większość stanowią kobiety – 24 osoby. W ankietowaniu bierze udział również trzynastu mężczyzn.

Wyk. 96. Płeć

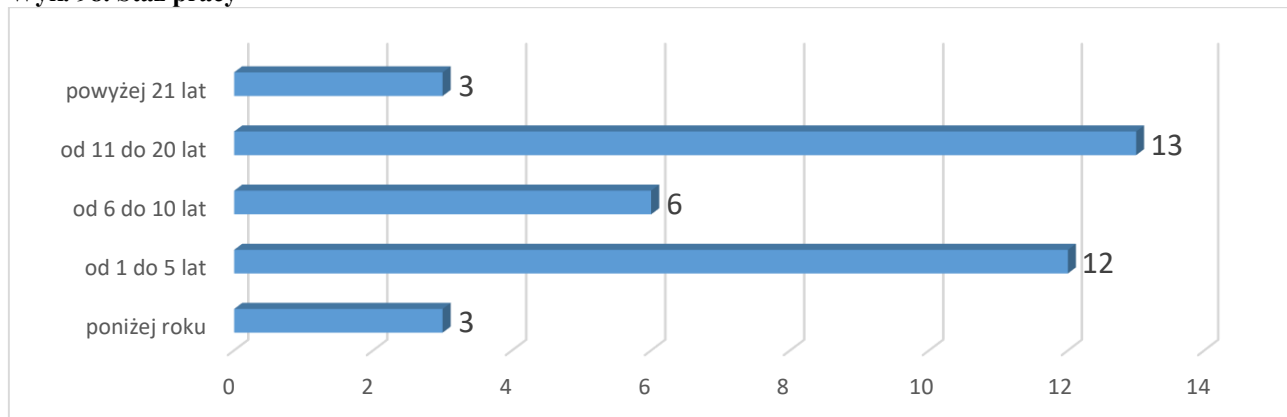
Najliczniejszą grupę osób tworzą ankietowani w wieku 26 – 40 lat i 41 – 60 lat (po 14 osób). Dwóch sprzedawców miało powyżej 61 lat, a siedem osób nie miało więcej niż 25 lat.

Wyk. 97. Wiek

Dwunastu sprzedawców pracuje w swoim zawodzie od 1 do 5 lat, kolejne trzynaście osób posiada od 11 do 20 lat stażu pracy, sześć osób pracuje jako sprzedawcy od 6 do 10 lat, trzy osoby posiadają ponad 21 lat stażu pracy, a kolejnych trzech sprzedawców pracuje w tym zawodzie poniżej roku.

Wyk. 98. Staż pracy

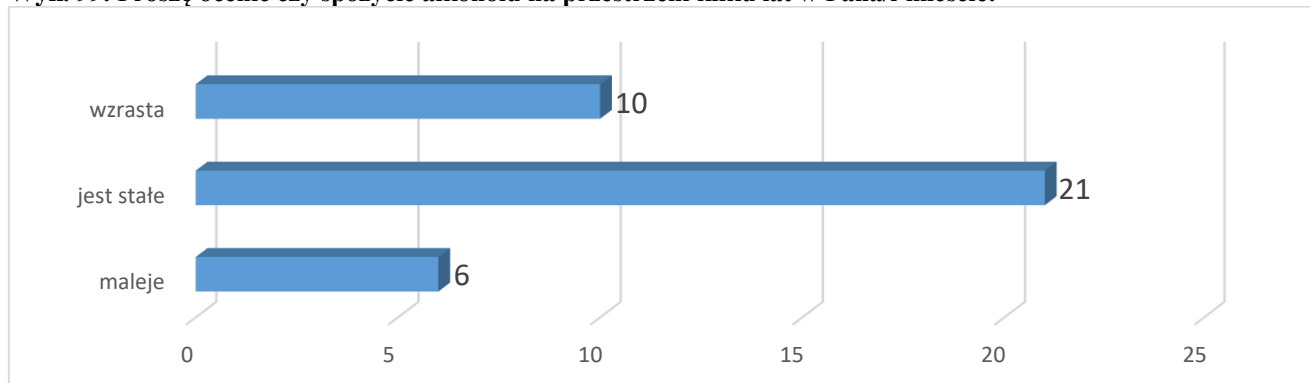

5.2. Problemy społeczne z perspektywy sprzedawców

Pytania kierowane do tej grupy społecznej mają głównie na celu pogłębienie wiedzy z zakresu problematyki uzależnień od substancji zakazanych w mieście oraz sprawdzenie, czy w Mieście Jarosław przestrzega się ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

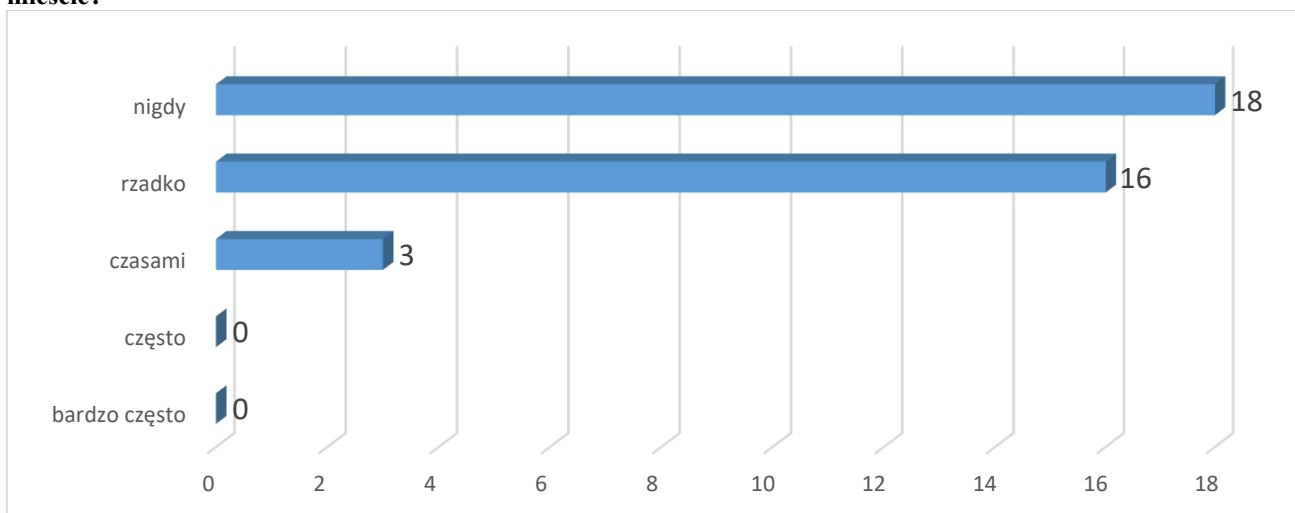
Na początek badanych zapytano, czy ich zdaniem, na przestrzeni ostatnich kilku lat, na terenie miasta zmieniła się skala spożycia alkoholu. Sześciu respondentów uważa, że obecnie spożywa się mniej alkoholu niż dawniej. Dziesięciu ankietowanych twierdzi natomiast, iż obecnie pije się więcej niż kiedyś, zaś kolejne dwadzieścia jeden osób uważa, że obecnie pije się tyle samo co kilka lat temu.

Wyk. 99. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i mieście:

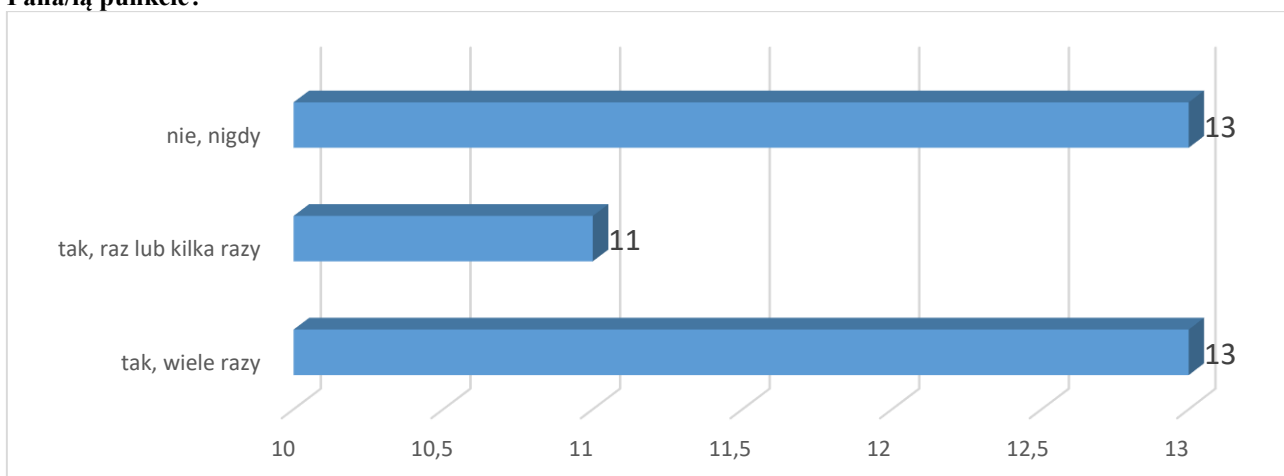
Kolejne pytania mają na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla osób nieletnich. W tym celu sprzedawców zapytano, jak często sprzedaje się alkohol osobom nieletnim na terenie Miasta Jarosław. Osiemnastu ankietowanych uważa, że na terenie miasta nigdy nie sprzedaje się alkoholu osobom nieletnim. Natomiast szesnastu ankietowanych uważa, że takie sytuacje mają miejsce rzadko, a trzy osoby wskazały odpowiedź „czasami”.

Wyk. 100. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Pana/i mieście?

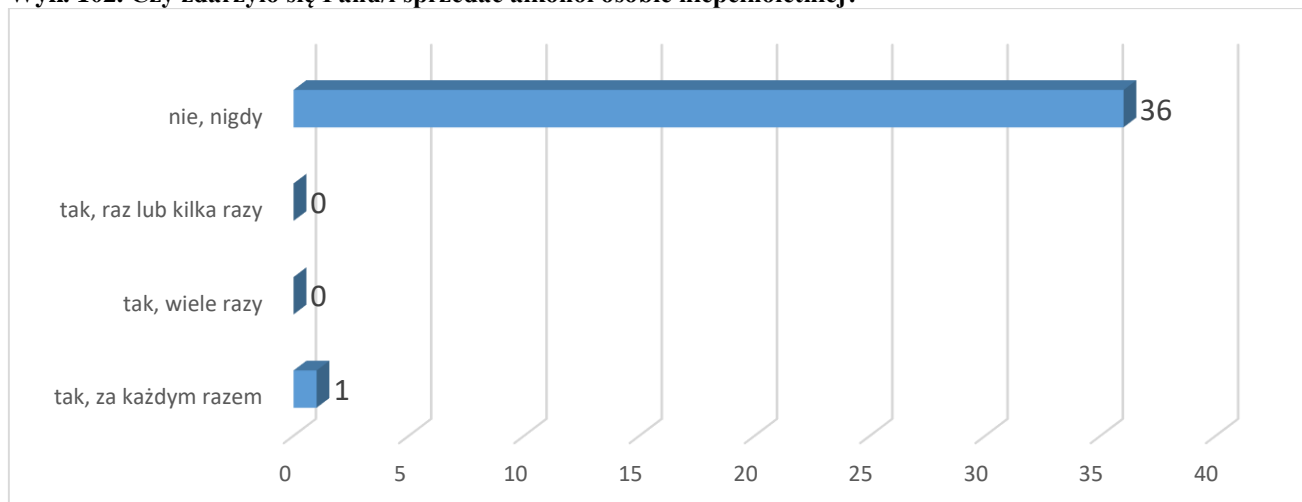
Dwudziestu czterech sprzedawców przyznało także, że zdarzyło im się, iż osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. Rzadko, tj. raz lub kilka razy, zdarzyło się to jedenastu sprzedawcom, a wiele razy przytrafiło się to kolejnym trzynastu osobom.

Wyk. 101. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

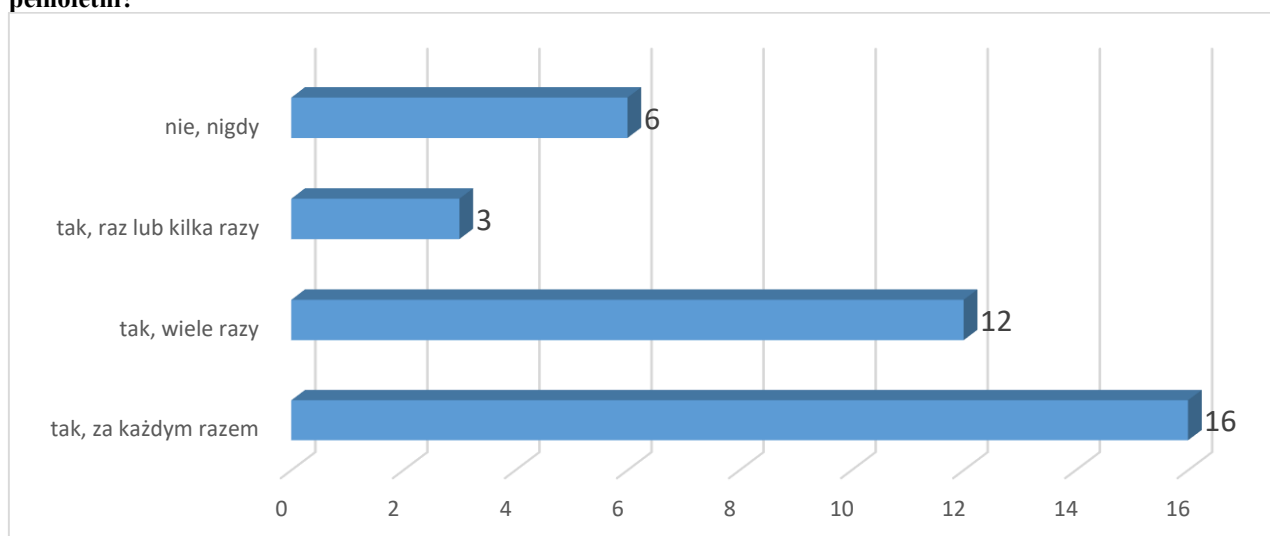
Z deklaracji wynika, iż jeden z ankietowanych sprzedaje alkohol osobom niepełnoletnim za każdym razem. Natomiast pozostali badani, tj. trzydzieści sześć osób, nigdy nie sprzedało alkoholu osobom niepełnoletnim.

Wyk. 102. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej?

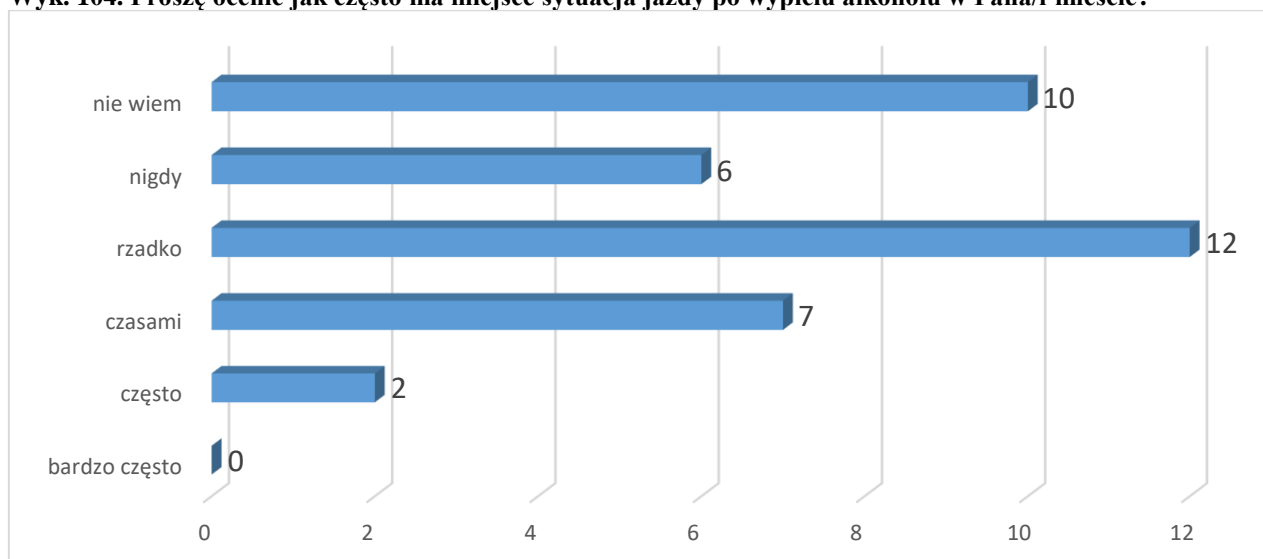
W sytuacji, gdy sprzedawcy nie mają pewności co do pełnoletniości klientów mają obowiązek sprawdzenia dokumentu potwierdzającego pełnoletniość. Trzech sprzedawców robiło to raz lub kilka razy, dwunastu sprzedawców sprawdza dowód często, tj. wiele razy, a kolejne szesnaście osób sprawdza dowód tożsamości za każdym razem, gdy ma wątpliwości. Sześciu badanych przyznaje, iż nigdy nie sprawdza dowodu tożsamości osób, co do których nie ma pewności, czy są oni pełnoletni.

Wyk. 103. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?

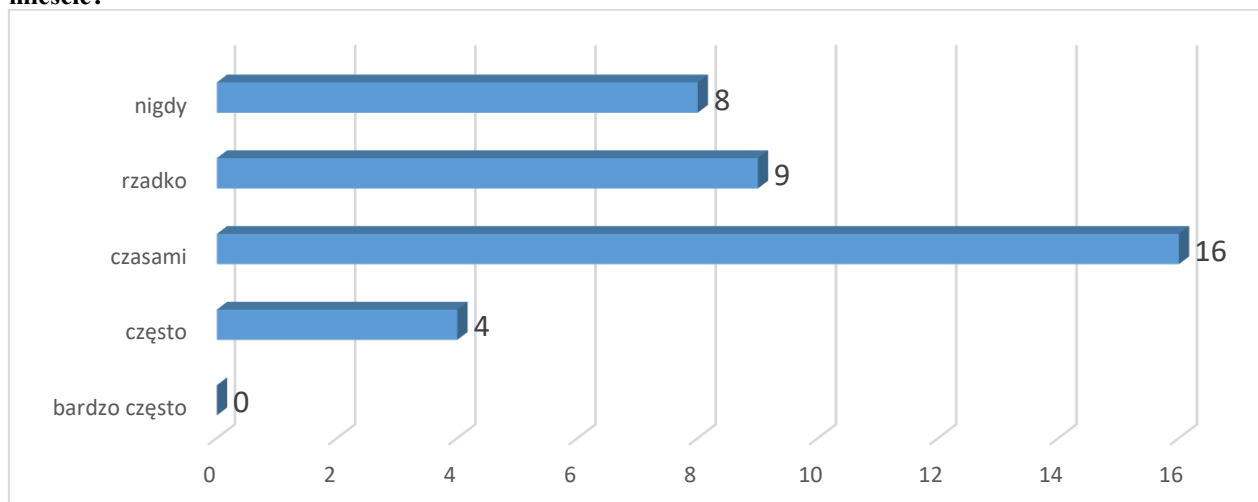
Ankietowanych zapytano również, czy ich zdaniem w Mieście Jarosław zdarza się, że osoby znajdujące się pod wpływem alkoholu siadają za kierownicą. Sześciu sprzedawców przyznaje, że takie sytuacje nigdy nie mają miejsca. Zdaniem dwunastu osób zdarza się to rzadko, siedmiu badanych uważa, że takie sytuacje zdarzają się czasami, a dwie osoby wskazały odpowiedź „często”. Co dziesiąty ankietowany nie potrafił udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wyk. 104. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i mieście?

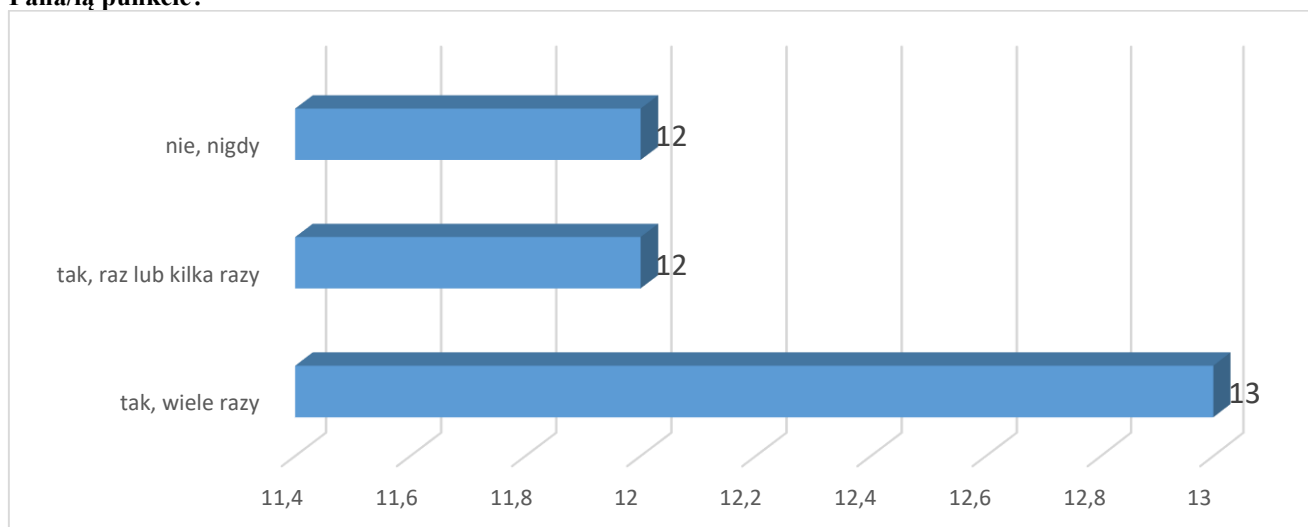
Sprzedż alkoholu osobom nietrzeźwym jest niezgodna z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Ankietowanych zapytano, czy ich zdaniem, w mieście sprzedaje się alkohol osobom znajdującym się pod wpływem alkoholu. Ośmiu ankietowanych sądzi, iż nie sprzedaje się alkoholu takim klientom. Dziewięciu ankietowanych uważa, że zdarza się to rzadko, szesnastu respondentów wskazało odpowiedź „czasami”, a cztery osoby uważają, iż takie sytuacje mają miejsce często.

Wyk. 105. Proszę ocenić jak często zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Pana/i mieście?

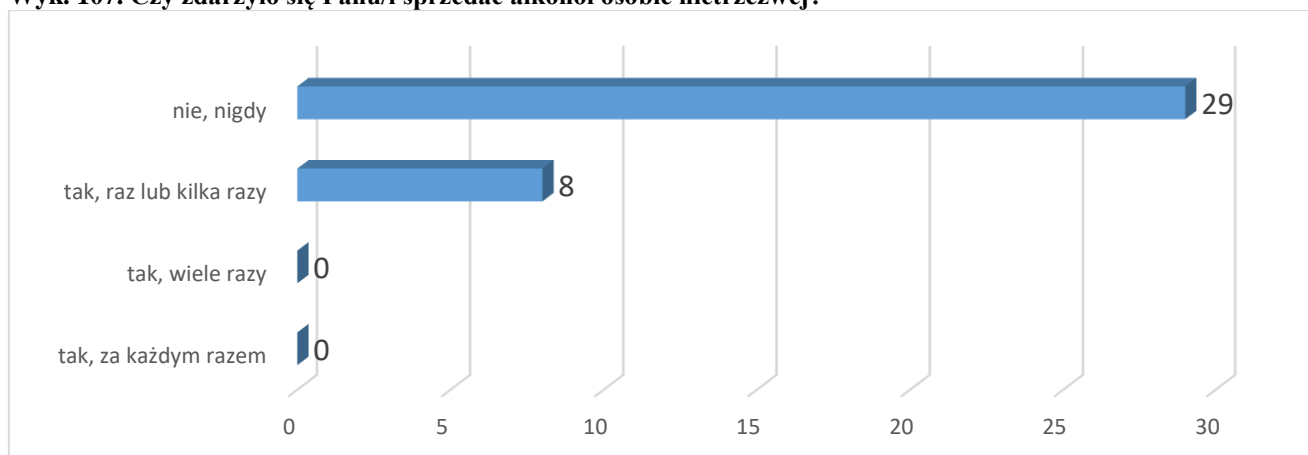
Dwudziestu pięciu sprzedawców przyznało, iż zdarzyło im się, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić u nich alkohol. Dwunastu respondentom sytuacja taka przytrafiła się raz lub kilka razy, zaś trzynastu osobom zdarzało się to wiele razy. Kolejnych dwunastu badanych nigdy nie spotkało się z takim zdarzeniem.

Wyk. 106. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

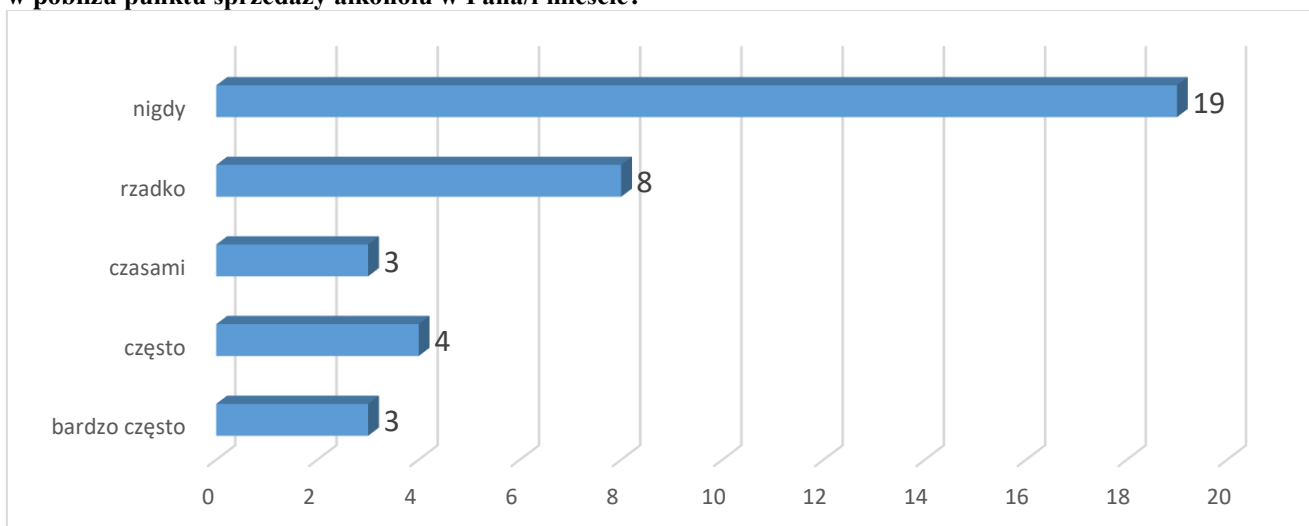
Większość badanych nie sprzedała nigdy alkoholu osobie nietrzeźwej – taką odpowiedź wskazało dwudziestu dziewięciu respondentów. Ośmiu sprzedawcom zdarzyło się to raz lub kilka razy.

Wyk. 107. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej?

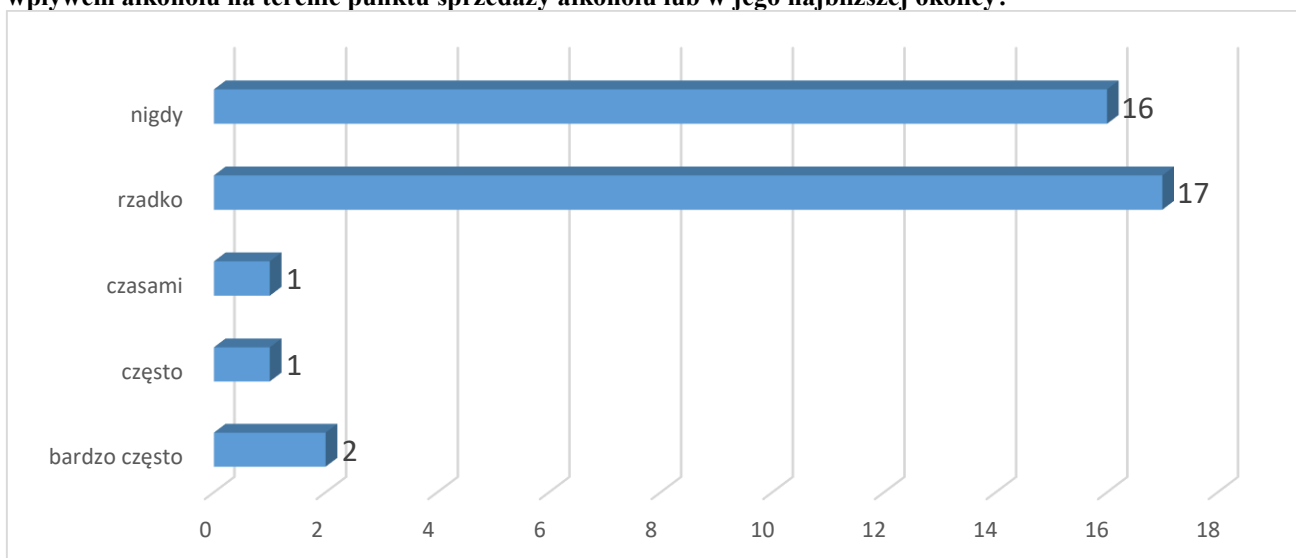
Klienci nie mogą spożywać alkoholu na terenie sklepu lub w jego najbliższej okolicy. Dziewiętnastu sprzedawców przyznaje, że w Mieście Jarosław klienci nigdy nie spożywają alkoholu na terenie punktu sprzedaży. Zdaniem ośmiu osób taka sytuacja ma miejsce rzadko, trzy osoby twierdzą, że zdarza się to czasami oraz bardzo często, natomiast czterech ankietowanych wskazało odpowiedź „często”.

Wyk. 108. Proszę ocenić jak często zdarza się sytuacja, że klienci sklepu spożywają alkohol na terenie lub w pobliżu punktu sprzedaży alkoholu w Pana/i mieście?

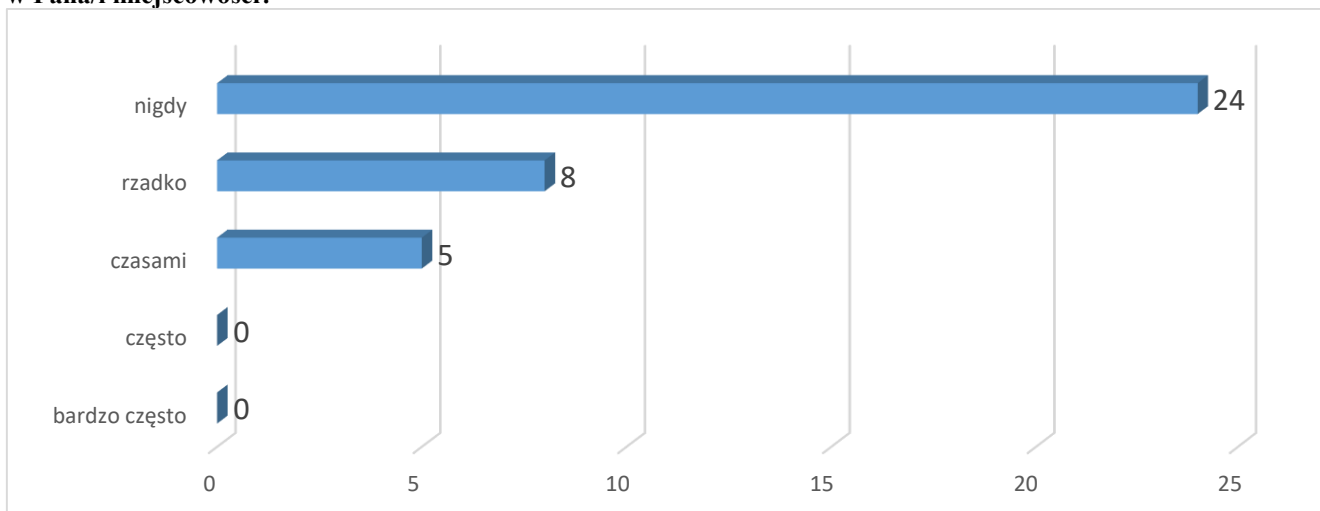
Większość ankietowanych, tj. szesnaście osób, nie musiało nigdy wzywać policji z powodu zakłócania porządku przez osoby nietrzeźwe, które znajdowały się na terenie punktu sprzedaży alkoholu. Siedemnastu sprzedawcom zdarzało się to, ale rzadko, jednej osobie przytrafia się to czasami oraz często, zaś dwóch badanych wskazało odpowiedź „bardzo często”.

Wyk. 109. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

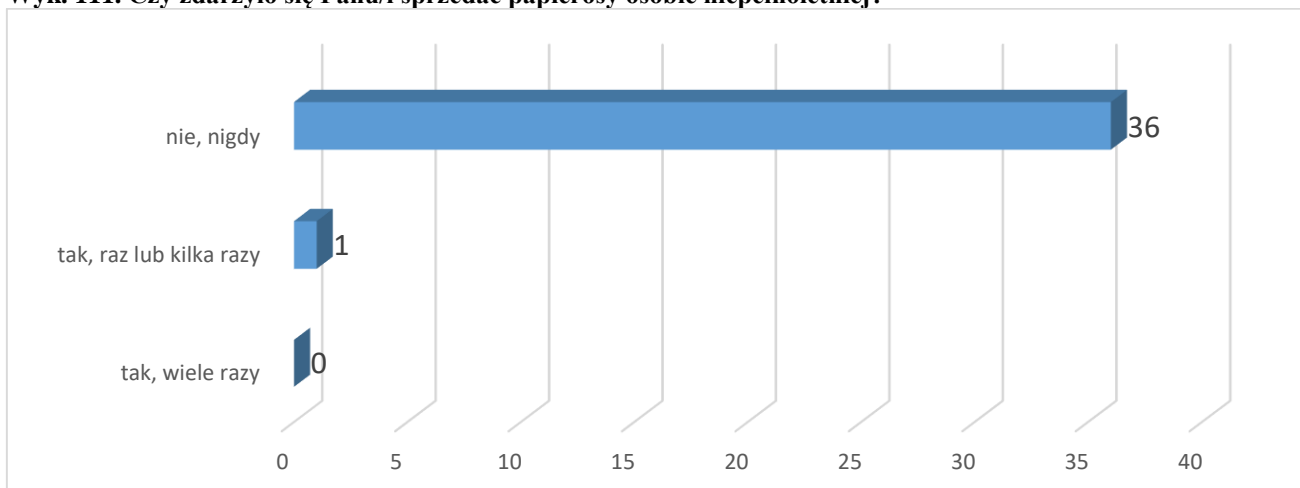
Sprzedż papierosów osobom nieletnim jest równie niezgodna z prawem. Dwudziestu czterech respondentów twierdzi, że w mieście nie sprzedaje się papierosów osobom niepełnoletnim. Ośmiu badanych przyznało, że takie sytuacje mają miejsce rzadko, a pięć osób wskazało odpowiedź „czasami”.

Wyk. 110. Proszę ocenić jak często zdarza się, że osobom niepełnoletnim sprzedawane są papierosy w Pana/i miejscowości?

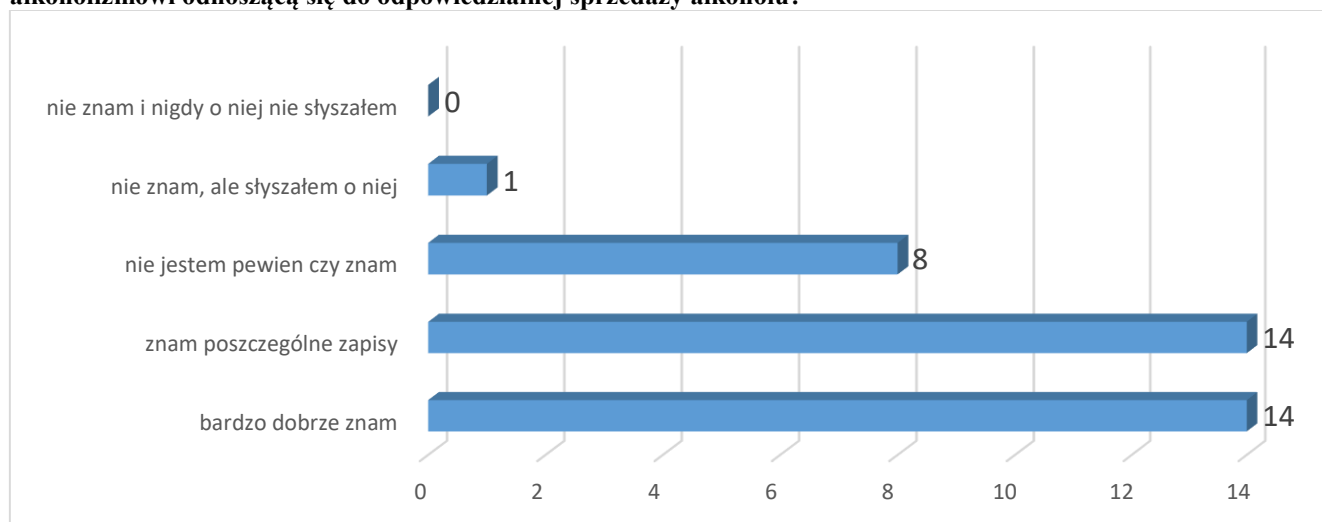
Co istotne, większość ankietowanych, tj. 36 osób, nie sprzedało nigdy papierosów osobom niepełnoletnim. Jednemu ankietowanemu zdarzyło się to raz lub kilka razy.

Wyk. 111. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej?

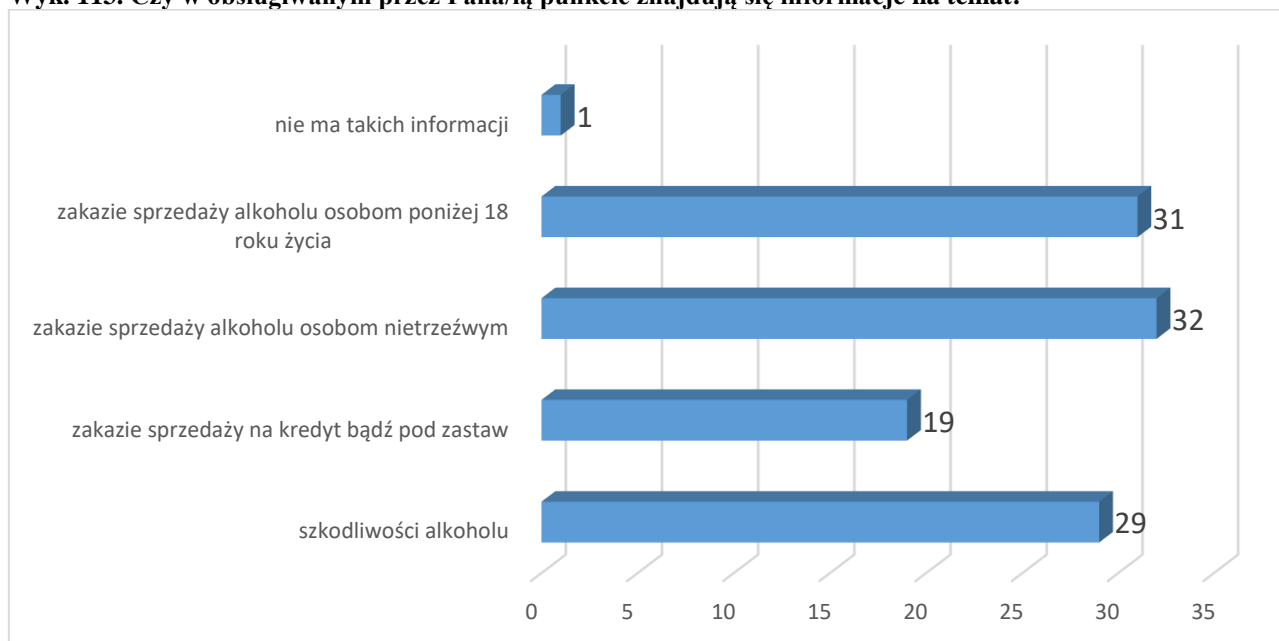
Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi to podstawowy dokument, na którym opiera się sprzedaż wyrobów alkoholowych. Czternaście osób przyznaje, że zna bardzo dobrze treść tej ustawy, a kolejne czternaście osób sądzi, iż zna poszczególne zapisy ustawy. Ośmiu sprzedawców nie było pewnych, czy zna ustawę, a jedna osoba nie zna ustawy, ale słyszała o niej.

Wyk. 112. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

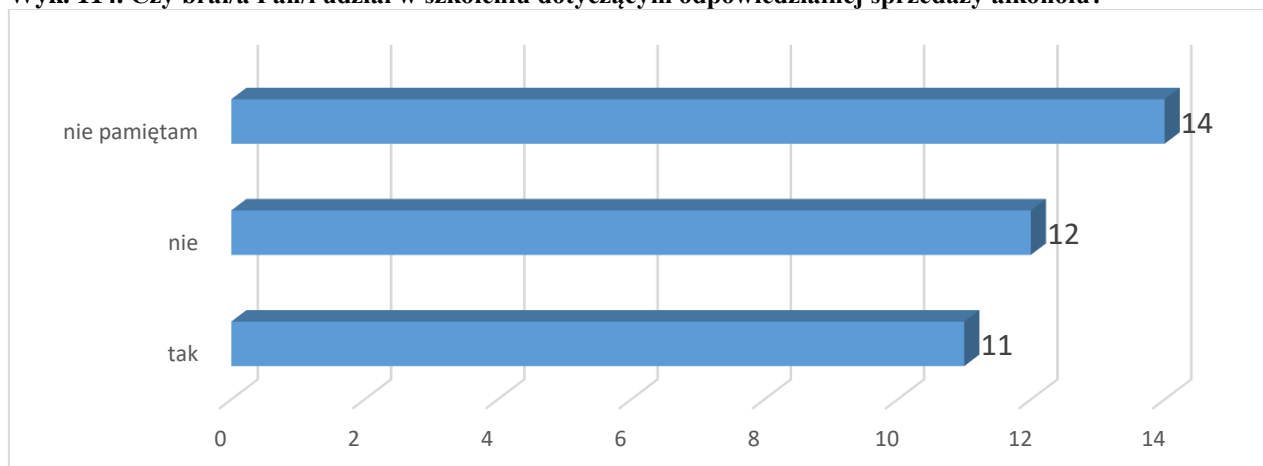
Zgodnie ze wspomnianą ustawą, w punkcie sprzedaży alkoholu muszą znajdować się tabliczki informujące między innymi o szkodliwości alkoholu, czy też zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym i nieletnim. Jak wynika ze zgromadzonego materiału badawczego, trzydziestu jeden sprzedawców przyznaje, iż w ich sklepach znajdują się tabliczki informujące o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia. Trzydziestu dwóch ankietowanych posiada w sklepie informacje o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, w kolejnych dwudziestu dziewięciu punktach widnieje informacja o szkodliwości alkoholu. Dodatkowo dziewiętnastu sklepach znajdują się informacje o zakazie sprzedaży na kredyt lub pod zastaw.

Wyk. 113. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:

Szkolenia dotyczące odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu powinni przejść wszyscy pracownicy przed rozpoczęciem pracy. Jedenastu sprzedawców przyznaje, iż brało udziału w takim szkoleniu. Dwanaście osób nigdy nie zostało przeszkolonych, a kolejne czternaście ankietowanych nie pamięta, czy brali udział w szkoleniu.

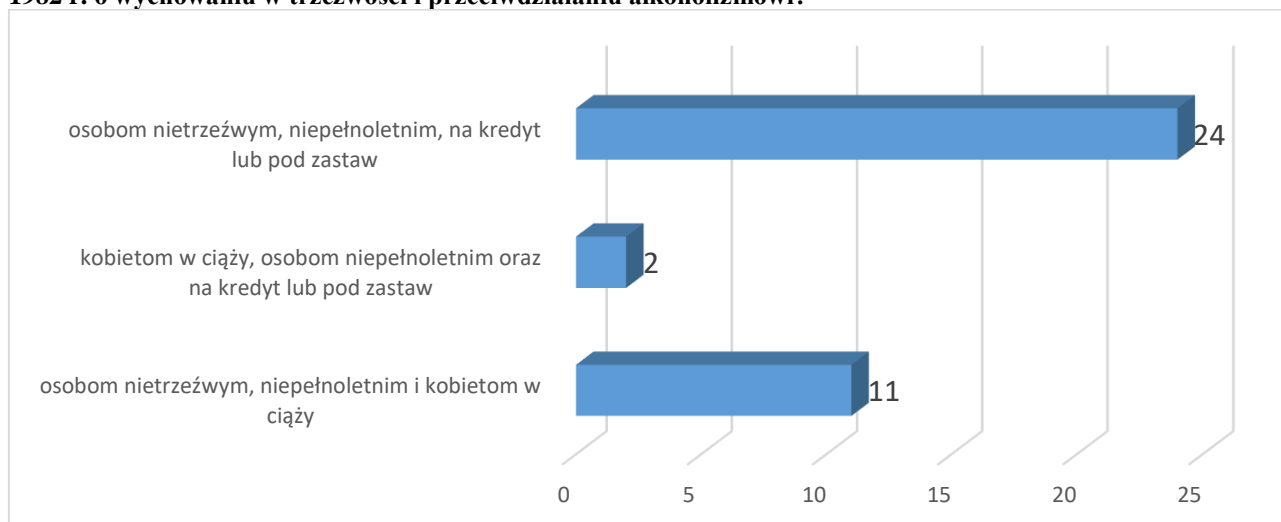
Wyk. 114. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Na koniec, celem sprawdzenia wiedzy sprzedawców dotyczącej zasad sprzedaży alkoholu, ankietowanych zapytano, komu zabrania się sprzedaży i podawania alkoholu według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Poprawnej odpowiedzi, tj. „osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim, na kredyt lub pod zastaw” - udzieliło dwudziestu czterech respondentów, jedenaście osób sądzi, iż nie można sprzedawać alkoholu

osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim i kobietom w ciąży, a dwie osoby wskazały odpowiedź „kobietom w ciąży, osobom niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw” – te odpowiedzi są niepoprawne.

Wyk. 115. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?

6. WNIOSKI I REKOMEDNACJE

Celem badania było przedstawienie wybranych problemów społecznych dotyczących Miasta Jarosław w odniesieniu do opinii: dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób pracujących w punktach sprzedaży napojów alkoholowych.

Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie miasta, w tym jakości życia jej mieszkańców.

Badania realizowane na terenie Miasta Jarosław pozwoliły na wyciągnięcie następujących wniosków:

Skala zjawiska uzależnień chemicznych

Skala uzależnień chemicznych wśród dorosłych oraz dzieci i młodzieży nie przybiera dużych rozmiarów. Jedyne problem, który zauważono to problem nikotynizmu, który jest widoczny wśród uczniów (36,73% z nich paliło papierosy, a 4,13% robi to codziennie). Skala pozostałych problemów społecznych nie jest duża, jednak należy prowadzić dalsze działania profilaktyczne.

Istotnym problemem w mieście jest problem przemocowy, głównie przemocy psychicznej (23,00% mieszkańców przyznało, iż doświadczyło przemocy, a wśród nich 93,48% doświadczyło przemocy psychicznej). 40,48% uczniów przyznało, iż doświadczyło przemocy, a wśród tych osób 48,96% ze strony kolegów ze szkoły. Co wskazuje na to, iż problem przemocy rówieśniczej jest obecny wśród szkół w mieście.

Czynniki wpływające na sięganie po substancje odurzające

Badania dowiodły, iż **pleć ma znaczenie, jeśli chodzi o kontakt z substancjami psychoaktywnymi.** Częściej po alkohol i papierosy sięgają dziewczynki niż chłopcy.

W przypadku uczniów, istotną rolę odgrywają rówieśnicy. To oni przede wszystkim nakłaniają się wzajemnie do sięgania po substancje uzależniające. Dane pokazały, że uczniowie palą papierosy, piją alkohol, czy też sięgają po narkotyki podczas imprez towarzyskich, by

zaimponować innym oraz pod presją znajomych. W związku z tym można wysunąć wniosek, że presja rówieśników oraz obawa przed byciem odrzuconym przez grupę skłania młodych ludzi do zażywania substancji psychoaktywnych.

Istotnym czynnikiem mającym wpływ na kontakt uczniów ze środkami odurzającymi ma rodzina. Atmosfera w domu oraz problemy, które występują w rodzinie odgrywają ogromną rolę na kontakt uczniów z substancjami odurzającymi, ale także mają wpływ na dorosłe życie. Należy tutaj zwrócić uwagę, iż problemem jest także współczesny styl życia – rodzice nie mają czasu dla dzieci, zostawiają je same sobie. W efekcie są one osamotnione, nie mają wsparcia i szukają ucieczki od problemów za pomocą środków uzależniających.

Co istotne, **uczniowie posiadają wiedzę na temat zagrożeń wynikających z zażywania substancji psychoaktywnych.** Potrafią wskazać ich konsekwencje, wiedzą do kogo zwrócić się w razie sytuacji problemowej. Dużą rolę odgrywają tutaj szkoły – dzięki realizowanym programom profilaktycznym wiedza uczniów jest na wysokim poziomie, a skala uzależnień nie przybiera dużych rozmiarów. Również Miasto podejmuje wiele działań mających na celu zmniejszenie skali problemów uzależnień.

Poniżej znajdują się rekomendacje co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

- Działania profilaktyczne na terenie Miasta Jarosław powinny mieć charakter długofalowy i różnorodny. Nie powinny one ograniczać się jedynie do środowiska szkoły – uczniów i nauczycieli, ponieważ przyniosą wtedy znacznie mniejsze efekty. Zdecydowanie korzystnym działaniem jest edukowanie wszystkich grup społecznych w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych. Holistyczne działanie pomoże podnieść skuteczność działań.
- Istotne jest kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie miasta, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców. Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholizmu, narkomanii, nikotynizmu, czy przemocy zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej. Planowane działania powinny polegać przede wszystkim na dostarczaniu informacji o możliwych formach poszukiwania pomocy oraz funkcjonujących w tym zakresie instytucjach. Kluczową rolę mogą odgrywać

instytucje cieszące się dużym zaufaniem wśród mieszkańców np. służby porządkowe lub organizacje pozarządowe.

- Rekomenduje się zwrócenie szczególnej uwagi na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem uzależnień od alkoholu lub narkotyków, czy też przemocy.
- Szkolenia dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, a także przeprowadzenie dalszych szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego dla pracowników leczenia odwykowego.
- Działania skierowane zarówno do pracodawców, jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych związanych z podejmowaniem pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Szkolenia (w wersji stacjonarnej lub online) dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników.
- Wsparcie kadry pedagogicznej poprzez odpowiednie szkolenia, umożliwiające rozwój kompetencji edukacyjnych, poszerzanie wiedzy i budowanie warsztatu metodycznego, ułatwiającego pracę szczególnie pod względem tzw. tematów trudnych (alkoholizm, narkomania, agresja, przemoc).
- Kontynuowanie realizacji kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. Ze względu na panującą sytuację epidemiologiczną zaleca się realizację kampanii głównie w formie online.
- Dalszą realizację zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów) na terenie miasta, poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Realizowanie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, jak również zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego i uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu.
- Inną formą działań korzystnie wpływających na poprawę skuteczności i efektywności prowadzonych działań profilaktycznych jest inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień, oprócz podnoszenia

kompetencji i kwalifikacji kadry specjalistów rekomenduje się również angażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalności edukacyjne na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.

Profilaktyka uzależnień chemicznych powinna być prowadzona na kilku poziomach, aby spełniała swoją rolę:

- Profilaktyka pierwszorzędowa powinna być kierowana do grupy niskiego ryzyka, czyli osób zdrowych. Najważniejszym zagadnieniem tego rodzaju profilaktyki jest promowanie zdrowego trybu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji spożywania substancji psychoaktywnych. Rozwijanie umiejętności społecznych i umiejętności radzenia sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi, ogranicza występowanie zachowań ryzykownych. Zaleca się:
 - Kontynuację prowadzonych programów profilaktycznych ze względu na fakt, iż są one skuteczne i przynoszą zamierzone skutki.
 - Wdrażanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych.
 - Organizację kursów radzenia sobie ze stresem, usprawniania komunikacji interpersonalnej, radzenia sobie z negatywnymi emocjami. Wzmacnianie asertywnych zachowań, pewności siebie i samoakceptacji.
 - Promocje, wspólnie ze szkołami, liderów młodzieżowych i wykorzystywanie ich aktywności w działaniach profilaktycznych i promujących zdrowy styl życia.
 - Wykorzystywanie zainteresowań młodzieży i ich aktywności fizycznej do budowania alternatywnych, w stosunku do picia alkoholu i zażywania narkotyków, sposobów spędzania wolnego czasu i realizacji własnych zainteresowań - rekomenduje się, aby działania te miały formę warsztatów i spotkań z ekspertami, ponieważ jest to najbardziej lubiana i skuteczna forma profilaktyki dla tej grupy.
 - Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla dzieci i młodzieży szkolnej w celu uświadomienia jak alkohol, papierosy oraz narkotyki wpływają na organizm człowieka oraz funkcjonowanie społeczności, poprzez kampanie w social mediach.
 - Badanie pokazało dużą rolę telewizji oraz Internetu w kształtowaniu postaw i opinii względem substancji odurzających, co powinno być wskazówką do opracowania działań profilaktycznych prowadzonych w szkołach. Naturalnym środowiskiem

młodych ludzi w czasach współczesnych jest Internet, dlatego warto spróbować dotrzeć do najmłodszych grup właśnie w ten sposób.

- Rekomenduje się warsztaty dla dzieci i młodzieży na temat przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie ich do nauki szkolnej.
 - Rekomenduje się edukację rodziny pod względem problemów uzależnień i zasięgnięcia pomocy w wypadku występowania przemocy. Edukacja może mieć formę kampanii społecznej oraz warsztatów i spotkań z ekspertami (w formie stacjonarnej lub online).
 - Prowadzenie lokalnych kampanii i innych działań edukacyjnych, mających na celu podniesienie wiedzy społeczeństwa na temat szkodliwości i skutków przyjmowania narkotyków, picia alkoholu i palenia papierosów.
-
- **Profilaktyka drugorzędowa**, to działania skierowane do osób zagrożonych, należących do grupy wysokiego ryzyka. Osoby te nie są trwale uzależnione, ale zaczynają dopiero eksperymentować z substancjami psychoaktywnymi. W tym obszarze najważniejsze jest ograniczenie głębokości zachowań niepożądanych i możliwość wycofania się z nich.
 - Specjalistycznym wsparciem powinni zostać objęci mieszkańcy oraz rodziny borykające się z problemem alkoholowym. Tym rodzinom powinny zostać zaproponowane warsztaty lub spotkania, podczas których mogliby uzyskać wsparcie i wzmacniać swój autorytet wychowawczy pod okiem psychologów.
 - Wspieranie działalności świetlic opiekuńczo-wychowawczych i realizujących program socjoterapeutyczny w celu objęcia nimi jak największej liczby dzieci z grup ryzyka (rodziny dysfunkcyjne, w tym alkoholowe).
 - Na terenie miasta powinna zostać przeprowadzona lokalna kampania uwrażliwiająca na szkodliwość alkoholu oraz zachęcająca do ograniczenia jego nadmiernego spożywania.
 - Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych formach pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym w mieście.
 - Opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia świadomości oraz odpowiedzialności sprzedawców alkoholu i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim.
 - **Profilaktyka trzeciorzędowa**, to ogół działań skierowanych do osób już trwale uzależnionych. Obejmuje ona leczenie skutków zachowań niepożądanych,

czyli przeciwdziałanie pogłębianiu się choroby oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia, poprzez wprowadzanie leczenia, rehabilitacji i resocjalizacji. Zaleca się:

- Zapewnienie łatwego dostępu do źródeł informacji, przeznaczonych dla osób szukających wsparcia, dotkniętych problemem uzależnień i/lub przemocy.
- Zwiększenie dostępności do placówek leczniczych dla osób uzależnionych od alkoholu, wspieranie działań rehabilitacyjnych i grup wsparcia - stworzenie możliwości resocjalizacji osób uzależnionych.
- Wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią. Wyrównywanie szans może zostać przeprowadzone w różnorodny sposób, m.in. opracowanie programów profilaktycznych przeciwdziałających problemom społecznym w rodzinach, wspieranie i rozwój poradnictwa rodzinnego lub wspieranie rodzin i form zastępczych w opiece nad dzieckiem. Działanie to znajduje uzasadnienie w fakcie, iż to rodzina jest podstawową komórką społeczną i to od jej kondycji zależy rozwój psychospołeczny dzieci i młodzieży.
- Wprowadzanie ograniczonej dostępności alkoholu i papierosów na terenie miasta dla młodzieży, poprzez edukację i kontrolę sprzedawców.

Dodatkowo zaleca się:

- Szkolenia dla rodziców – rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz sposoby skutecznej komunikacji. Zdobyta wiedza pozwoli rodzicom lepiej wypełniać swoje obowiązki, pomoże zrozumieć psychikę młodego człowieka, a także mechanizmy rządzące jego postępowaniem. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.
- Rekomenduje się przeprowadzenie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą, a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy w rodzinie. Planowane działania edukacyjne służyłyby również zwiększeniu poziomu wiedzy o konsekwencjach stosowania przemocy wobec dzieci i wzmocnieniu ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych (np. nauka rozwiązywania konfliktów rodzinnych).
- Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom oraz procedury „Niebieskiej Karty” w szkole. Równie ważne jest też wsparcie

dla rodziców poprzez przeprowadzenie szkolenia w zakresie wychowania pokolenia bez przemocy.

Zespół badawczy i osoby opracowujące powyższy raport mają nadzieję, że zaprezentowane wyniki stanowiąc będą przydatną wskazówkę w podejmowaniu działań na rzecz niwelowania problemów społecznych występujących w obrębie Miasta Jarosław.